



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. F. Ioannis Nider Ordinis Prædicatorum Theologi De Reformatione Religiosorum Libri Tres

Nider, Johannes

Antverpiæ, 1611

Liber Secundvs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-45728](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-45728)

IOANNIS NIDER
DE
REFORMATIONE
RELIGIOSORVM
LIBER SECVNDVS:

In quo traditur modus reformandi.

CAPVT PRIMVM.

Proponit tria dubia, & primum soluit, scilicet quid sit forma seu pulchritudo, & quotuplex sit: nempe in naturâ, in gratiâ, & in moribus.

SVBI VNGIT autem: *Sed reformamini in nouitate sensus vestri.* In quo fidei cuiuslibet, potissimè tamen Religionem professo in approbatam regulam, regula viuendi datur; videlicet, vt actus & mores suos ad normam non sæculi, sed spiritus instituat. Ad vitæ siquidem moralis perfectionem, ob cuius introductionem, omnis fundatur Religio, duo exiguntur necessariò: innocentia, & iustitia. Quia
per

Chryf. sup.
Mat. hom.
28. tom. 2.

per primum declinatur à malo; & per alterum docetur facere bonum, dicente Chryfostomo in Opere imperfecto super Matthæum: Qui abstinet à malis, innocens quidem est; iustus non est, nisi iustitiæ opus impleuerit. In his itaque duobus vitæ consistit perfectio: in puritate seu munditiâ cordis, & in æquitate seu iustitiâ operis. Et pro istis tandem datur hîc & in futuro præmium virtutis. Quorum priora duo, Propheta, sed veriùs Deus in Prophetâ innuit, cum in quærit, *Domine quis habitabit in tabernaculo tuo? aut quis requiescet in monte sancto tuo?* respondet, *Qui ingreditur sine maculâ, & operatur iustitiam.* Cum autem Apostolus primò immaculatè se à sæculo custodire docuit, aptissimè nunc docet facere iustitiam, dicens, *Reformamini in nouitate sensus vestri.* In quibus tria docet, primò formam perditam reassumere, cum dicit, *Reformamini.* Secundò, reformationis actus disponere, cum ait, *In nouitate.* Tertiò, vtriusque subiectum agnoscere, cum subiungit, *Sensus vestri:* tam spiritualis videlicet quam corporalis. Pro intellectu primi, tria sunt quæstionatim notanda, primò quid sit forma, quam Apostolus reassumere præcipit; secundò quid sit reformari; tertiò per quæ deformati possint reformari.

Est

Est autem pro primi notitiâ sciendum, quòd forma, vt dicit Ioannes Ianuensis in suo Catholicon, idem est quod pulchritudo, dicta à formon, quod est calor, inde forma formæ, id est, pulchra dispositio. Propriè enim calor mouet sanguinem, & sanguis inducit pulchritudinem: inde formosus, cui calor sanguinis ex rubore causat pulchritudinem. Huic consonant dicta Vlrici de Argentinâ, in Summâ dicentis: Sicut forma est bonitas cuiuslibet rei, in quantum est perfectio desiderata à perfectibili: sic ipsa est pulchritudo omnis rei, in quâ tum est per suam formalem nobilitatem, vt lux splendens super formatum secundum Dionysium. vt patet per hoc quòd materia, ratione priuationis formæ, turpis vocatur à Philosophis; & desiderat formam, sicut turpe bonum, siue pulchrum. Ideò etiam pulchrum alio nomine vocatur speciosum à specie siue formâ. Augustinus dicit libro 6. de Trinitate, quòd Hilarius posuit speciẽ in imagine propter pulchritudinem. Et turpe vocatur deforme à priuatione debitæ formæ: quia verò lux formalis splendet tantum super formatum, cui proportionatur, ideò etiam pulchritudo materialiter cõsistit in cõsonantiâ proportionis perfectionis ad perfectibile. Hinc etiam S. Thomas super 4. cap. De diuinis nomi-

Ioan. Ianuensis.

Vlric. de Argent. l. 2. tract. 3. c. 4.

Aug. l. 6. de Trin. c. 10.

S. Tho. sup. 4. c. de diuin. nom.

nomi-

nominibus dicit: Pulchrum in corporibus
 dicimus propter decentem proportionem
 membrorum in quantitate & situ, & pro-
 pter hoc quòd aliquid habet clarum & ni-
 tidum colorem. Vnde proportionabiliter
 est in ceteris accipiendum, quòd vnum-
 quodque dicitur pulchrum, secundum quod
 habet claritatem sui generis vel spirituales,
 vel corporalem, & secundum quod est in
 debitâ proportione constitutum. Ex quibus
 & aliis elicit ibidem S. Thomas, quòd pul-
 chritudo principalissimè, & primò ac for-
 maliter est in Deo, teste Psalmistâ, dicente:
 Pfal. 95. *Confessio & pulchritudo in conspectu eius.*
 Pfal. 49. *Pulchritudo agri mecum est: meus est, in-*
 quit Deus, *orbis terra.* A quâ pulchritu-
 dine primâ, secundò descendit species, de-
 cor & forma in Angelos, tertio in animas
 rationales, & vltimò in corporalia. Ex pri-
 mo, inquit, pulchritudo provenit esse om-
 nibus existentibus. Claritas enim est de con-
 sideratione pulchritudinis. Omnis autem
 forma per quam res habet esse, est partici-
 patio quædam diuinæ claritatis: & omnis
 forma est quædam irradiatio proveniens ex
 claritate primâ. Ex quibus liquet, quòd for-
 ma, species ac esse cuiuslibet rei, imò & lu-
 men spirituale, idem sunt cum pulchritu-
 dine. Patet etiam, quòd in pulchritudine
 rerum

rerum, ordo est secundum sub, & supra. Patet insuper, quod pulchritudo & forma prima nobilius reperitur in spiritualibus, quam in corporalibus. Hinc est quod in Sacra paginâ triplicem formam principaliter reperimus esse in istis inferioribus. Vna est inferior, alia interior, & alia exterior. Inferior, est humana natura, de qua ait Legislator Genes. 2. *Plantauerat autem Dominus* Gen. 2. 8. *paradisum voluptatis, à principio, in quo posuit hominem, quem formauerat.* Hæc forma & rationalis anima est cum summâ sollicitudine sine deformitate seruanda. Primò, quia ad imaginem & similitudinē Dei Patris facta. *Creauit, inquit Scriptura, Deus hominem ad imaginem & similitudinem suam. Ad imaginem Dei, creauit illum: masculum & feminam creauit eos.* Ad similitudinem quippe Dei: quia sicut Deus est vbi que in mundo, ita anima in toto corpore. Sicut Deus dat vitam partibus vniuersis: ita anima artibus humanis. Et sicut Deus se à rebus per sui influentiam subtrahens, omnia interire facit, ita anima à corpore separata, membra singula necem subire cogit. Ad imaginem verò Dei facta est anima, quia memoriâ intellectiuâ Deum, velut pater, potest concipere; intellectu potest anima verbum inde producere, & voluntate seu amore

amore

amore Deo perfectè adharere. Secundò, forma hæc sine deformitate seruanda est, quia in vnitatem personæ Filij Dei est assumpta; Apostolo hoc attestante ad Philipenses 2. vbi dicit: *Qui cum in formâ Dei esset, non rapinam arbitratus est, esse se æqualem Deo; sed ex inaniuit semetipsum, formam serui accipiens.* Vnde Leo Papa in Sermone de natiuitate Christi: *Agnosce ô Christiane dignitatem tuam, & diuinæ consors factus naturæ, noli in veterem vilitatem de generi conuersatione redire. Et iterum: Nescitis quoniam corpora vestra membra sunt Christi?* Tertio, forma hæc humana in omni sanctitate & munditiâ custodienda est, quia est habitaculum Spiritus sancti, vt Apostolus asserit 1. ad Corinth. 3. *Templum Dei sanctum est, quod estis vos.* & ibidem 6. *An nescitis quoniam membra vestra templum sunt Spiritus sancti, qui in vobis est, quem habetis à Deo, & non estis vestri?* Sed heu plurimi hanc Dei nobilissimam humanæ naturæ formam, contra primum, in lutum auaritiæ proiciunt, reos se facientes, velut hi qui bestias sequuntur. *Homo, inquit de talibus Psalmista, cum in honore esset, non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis.* Ideò Apoc. 14. *Si quis adorauerit bestiam & imaginem eius, bibet*

Phil. 2. 6.

Leo ser. 1.
de nat.
Christi cir-
ca fin.

1. Cor. 6. 15

1. Cor. 3. 17

Ibid. 6. 19

Psal. 48. 13

Apoc. 14. 9

bibet de vino ira Dei. Alij hanc pulcherri-
 mam formam animæ, quæ foror Christi fa-
 cta est, immundis & luxuriosis fœdant acti-
 bus, contra secundum. Quod conqueritur
 ita Ezech. 23. *Auxit Israël fornicationes* Ezech. 23.
suas: cumq; vidisset viros depictos in parie- 14.
te, imagines Chaldaeorum expressas colori-
bus, &c. insaniuit super eos concupiscentia
oculorum suorum. Alij de animæ templo
 mundissimo, dæmonum faciunt habitacu-
 lum ad superbiam, contra tertium. De quo
 Dominus conqueritur Ezech. 7. *Ornamenta* Idem 7. 14.
monilium suorum in superbiam posuerunt,
& imagines abominationum suarum simu-
lachrorum suorum fecerunt ex eo. Ex qui-
 bus patet iam, quæ sit forma inferior hu-
 manæ naturæ.

Est secundò alia forma interior maioris
 longè pulchritudinis, videlicet gratia gra-
 tum faciens, quâ veri Dei serui, imò filij ef-
 ficimur & heredes. De quâ Isaïæ 44. Domi-
 nus dicit; *Formavi te, seruus meus es tu Is-* Isa. 44. 21.
raël: ne obliuiscaris mei. & ibidem 43. *Po-* Idē. 43. 21.
pulum istum formavi mihi, laudem meam
narrabit. Hæc forma diuinæ gratiæ mul-
 tum est custodienda ex ratione triplici: quia
 videlicet veram dat vitam animæ: quia per-
 fectum adfert decorem viæ: & consumma-
 tionem perfectam donat patriæ. Veram dat

vitam animæ, quia sine eâ nullus in Dei filium ex filio Adæ generari potest. De quâ forma loquitur Doctor gentium ad Gal. 4. Gal. 4. 19. *Filioli mei, quos iterum parturio, donec formetur Christus in vobis.* Glossa: Id est, formosus sit informis in vobis, ut scilicet recipiatis similitudinem eius, quam vestro vitio perdidistis. Dat hæc forma decorem viæ, quia summè formoso conformat: sicut ceræ impressio, quæ conformat ceram sigillo. Christus autem est speciosus formâ præ filiis hominum, in cuius labiis super omnes diffusâ est gratia: quam habentes, ut ad Rom. 8. 29. man. 8. dicitur, *præsciuit & prædestinavit conformes fieri imaginis Filij sui.* Dat etiam hæc forma gratiæ consummationem perfectam in patriâ: quia usque ad gloriam eleuat. Sicut enim corpus non potest per naturam corpoream, quod potest tamen per virtutem animæ: sic anima non potest per facultatem propriam id, quod tamen valet adipisci per gratiam; scilicet cælestem patriam. Vnde Christus animam vocat, Cant. 2. 10. *Surge, propera amica mea, columba mea, formosa mea, & veni.* Est etiam tertio alia forma, scilicet exterior: vita scilicet exemplaris, de quâ ad Philip. 3. *Imitatores mei estote, fratres, & obseruate eos, qui ita ambulant, sicut habetis formam nostram.* vbi

vbi Glossa: Imagines vite nostre, scilicet qui ita credunt, viuunt, & docent, sicut ego, mihi similes imitamini. Et in istâ formâ, & in præcedenti formâ gratiæ, fundatur forma cuiuslibet approbatæ Religionis seu Ordinis, quæ consistit in regulæ alicuius & statutorum professione debitâ: talia enim sunt forma Religionis. Et sic patet primùm, quid sit forma, quam Apostolus innuit, iuxta quam etiam reformari necessarium est.

CAPVT II.

Respondet ad secundum: quid sit reformare definit. Quomodo quilibet Ordo quasi ex materiâ componatur & formâ. Quantum decor sit in reformato monasterio: & è contrâ quanta turpitudine in deformato.

AD intelligendum verò quid sit reformari vel reformare, (quod erat secundum quæsitum) aduertendum, quòd reformare tria hæc importat; scilicet formæ præcedentis existentiam, eiusdem formæ secutam esse carentiam, & nouæ formæ ad instar deperditæ formæ introductione & præsentiam: vnde reformatio est formæ alicuius deperditæ denua introductio. Forma autem cuiuslibet Religionis approbatæ seu confirmati Ordinis, vel plurimùm ex duabus

principaliter integratur partibus: ex regulâ scilicet per Ecclesiam approbatâ, & ex constitutionibus pro moribus & cęrimoniis aliquorum ritę editis. Sicut etiam species apud Logicos integratur ex genere & differentiâ. Regula enim se habet per modum generis, & constitutio loco differentię. Exempli gratiâ: Regula B. Augustini est communis Ordinibus Prędicatorum, Eremitarum S. Augustini, Pręmonstratensium, Paulitarum, & similium, qui omnes profitentur eandem regulam, nec in hoc differunt. Sed pro singulis Ordinibus pręlatorum Religiosorum sunt formatę constitutiones quędam in incessu, in victu, amictu, ritibus & cęrimoniis, quibus inter se causant differentiam. Et ita dici potest de regulis approbatis aliis Patrum beatorum, Basilij, Benedicti, & Francisci. Quibus religionum formis, velut morum imaginibus pulcherrimis, olim Ecclesia fuit tam in viris, quàm in feminis decorata decentissimę. Sic etiam iuxta vaticinium Dauidicum, *Astitit regina Ecclesia Christo regi suo à dextris in vestitu deaurato charitatis, circumamicta Religionum distinctarum varietate.* Sic Ecclesia eadem per Sponsum suum crebrò regno cęlorũ comparari consuevit, in quo velut in cęlis corporeis, splendet sol Papalis dignitatis: luna
lucet

Psal. 44.

lucet maiestatis Cæsareæ, planetarum eminentia præsentatur per Episcopos, & stellarum minorum situs pulcherrimus designat Clericorum & Religiosorum distincta officia & varios Ordines. Quid etiam in materiali monasterio queat esse ordinatius & rationali visui delectabilius, quàm intueri castitatem in dormitorio, temperantiam in refectorio, iustitiam in capitulo, in scholis prudentiam, in infirmitorio patientiam, in claustro silētium, in coquinâ parsimoniam, & in choro ac in ecclesiâ cuiuslibet deuotionis exercitia? Quid insuper, si verorum Religiosorum exteriores libet inspicere mores, eisdem potest esse pulchrius? vbi paupertas Christi videtur in vestitu, modestia in verbo, verecundia in visu, in incessu grauitas, hilaritas in facie, & nihil in motu quorumcumque artuum, quod cuiusuis posset aspectum offendere. Videbis certè, si gregem talium mentis oculis contempleris intrinsecus, quosdam Abel quodammodò conseruasse innocentiam; alios Enoch tenere munditiam; alios in opere, tolerantiam Noë ostendere; alios perfectam Abrahæ gerere obedientiam; alios in sustinendo malos, Ioseph prætereundam patientiâ; alios opportunitate studij cum Dauid legem Dei die ac nocte meditari; quosdam tenere mansuetudi-

nem Moysis, quosdam habere zelum Eliæ, quosdam cum Eliseo & suis Prophetis extremam pro Christo tolerare paupertatem, quosdã in verbo prædicationis feruere cum Apostolis, quosdam diuersarum infirmitatum tolerantiam participare cum Martyribus: quosdam corpus castigando, Confessoribus se conformare; & quosdam decoræ pudicitie aureolam mereri cum Virginibus.

Hanc Religionis pulchritudinem, in quocumque sit Ordine, B. Bernardus in Apologético suo, tunicæ Ioseph polymitæ assimilât: Non, inquit, sum tam hebes, vt non cognoscam tunicam Ioseph. Notissima quippe est: quia polymita est, id est, pulcherrimâ varietate distincta. Omnes igitur pariter occurramus in vnâ tunicam: & ex omnibus constat vna, ex omnibus, inquam, vna. Cur ergo, inquis, Ordinem illû, scilicet Cluniacensium, non tenes, si sic laudas? Sed audi, diuersis morbis diuersa conueniunt medicamenta. Vnum opere teneo, ceteros charitate. Faciet autem charitas, fidenter loquor, vt ne illorum priuer fructu, quorû instituta non sequor. Hæc ille. Igitur hæc est forma, decor, species, & pulchritudo, quæ inesse debet approbatis Ordinibus, ad quam certè eorû regulæ & constitutiones omnes dinoscuntur tendere; quamq; formâ & pulchritudinem

Bern. in
Apolog.

dinem reassumere, si est perdita, aut tenere
 firmiter si inest, tam solerter præcipit Apost.
 cum dicit: *Reformamini in nouitate sensus
 vestri.* Sed, heu, Religionis forma decentif-
 sima penè iam in multis perdita est Religio-
 nibus. *Quomodo obscuratum est aurum,* iux- Thren. 4. 1.
 ta Prophetæ Threnos, *mutatus est color op-
 timus, dispersi sunt lapides sanctuarij in ca-
 pite omnium platearum? Filij Sion inclyti &
 amicti auro primo, quomodo reputati sunt
 in vasa testea?* Et quamuis hîc plus flere
 liberet & flere, quàm aliquid dicere; tamen
 cum Isaiâ zelo domus Dei cogor clamare:
Omne caput languidû, & omne cor marens. Isa. 1.
*A plantâ pedis vsque ad verticem capi-
 tus, non est in eo sanitas. Derelicta est filia
 Sion vt umbraculum in vineâ, & sicut tu-
 gurium in cucumerario, & sicut ciuitas que
 vastatur.* Vides enim, si deformatum intras
 monasterium, in quibusdam, sicut in Cain
 fraternâ inuidiam; in aliis Lamech incon-
 tinentiam; in aliis, per artium mecnica-
 rum vsum, filiorum Cain auaritiam: alios
 cum Cham paternam irridere insufficien-
 tiam: quosdam cum Nemroth primatum
 appetere: alios conrixari cum Loth pastori-
 bus: alios Ismaëli similes, Isaac domesticum
 contemnere: alios cum Esau guloso, Iacob
 irridere propter maternam obedientiam: &

quod deterius est, quosdam, qui Ioseph imitari student innocentiam, accusari per inuidos apud patrem crimine pessimo. At si exterioris hominis in monacho vis deformitatem aspicere, reperies inter cœnobij supposita, in capitis vertice tonsuram indebitam, in visu petulãtiam, in linguã effrenem, in ore gulosum, manu instabilem, secularem vestitu, mimum visu, ac incessu velut militem. Et vt verbis vtar Hugonis venerabilis, in deformato monasterio omnia reperies, per quẽ Religionis forma corrumpitur: quia ibi Prælatus negligēs, discipulus inobediens, otiosus iuuenis, senex obstinatus, monachus curialis, religiosus causidicus, habitus pretiosus, cibus exquisitus, rumor in claustro, lis in capitulo, dissolutio in choro, & circa altare irreuerentia. Si verò aliquis formam Religionis antiquæ inter peruersos renouare gestiat per bonorũ operum exercitia, vix credi potest, quãta talis sustinere habeat opprobria à maleuolis: quia, vt B. Bernardus ait in Apologetico, à talibus parcitas putatur auaritia, sobrietas austeritas creditur, silentium tristitia reputatur. Et è contrà, remissio, discretio creditur; loquacitas, affabilitas; cachinnatio, iucunditas; mollities vestimentorum, & equorum fastus, honestas, ac lectorum superfluus cultus, reputatur munditia.

Dicere

Hugo li. 2.
de claustr.
anim. c. 11.

B. Bern. in
Apol. cir.
med.

Dicere potest quisque deuotus hodie Religiosus, quem zelus domus Domini comedit, præfatas deformitates intuens, illud Ieremæ 9. *Quis dabit capiti meo aquam, & Ierem. 9. r. oculis meis fontem lacrymarum, & plorabo die ac nocte interfectos filia populi mei? Omnes adulteri sunt & cætus præuaricatorum. Confortati sunt in terrâ, quia de malo ad malum egressi sunt, & me non cognouerunt, dicit Dominus. Vnusquisque se à proximo suo custodiat: & in omni fratre suo non habeat fiduciam: quia omnis frater supplantans supplantabit, & omnis amicus fraudulenter incedet. Et vir fratrem suum deridebit, & veritatem non loquentur; ut iniquè agerent, laborauerunt. Nouit Omnipotens, norunt etiam Deum timentes hodie Religiosi; quàm completum sit hodie in multis monasteriis præactum Prophetæ oraculum. Manifestum est itaque, quid sit formæ Religiosæ priuatio, quæ sit Religionis forma, speciositas, & quid sit reformare.*

CAPVT III.

Mouet triplex dubium: & primum soluit, docendo quid sit status Religionis; unde Religio dicatur; & quomodo tria substantialia Ordinis contrarientur tribus vitiis principalibus.

RESTAT igitur quæstionis tertiæ solutio, vbi quærebatur per quæ media possint deformati reformari. Pro cuius intellectu sunt tria dubia præcipuè notanda. Primum, quid status Religionis in summâ importet. Secundò, quare reformare sit difficile & arduum. Tertiò, quâ sit reformatio eam procurâti meritoria. Quoad primû notandum, quòd Religionis alicuius status tripliciter considerari potest, aut quoad exteriorem habitum, aut quoad interiorem animum, aut quoad votorum principalium essentiam. De primis duobus sic dicit Anselmus lib. De similitudinibus: Duo quippe Ordinis sunt genera: vnum, quo exterius Religiosus videtur: aliud, interius quo Religiosus habetur. Exterius factitij, interius naturalis est Ordinis. Exterius homines honestis de causis repererunt: interius virtutibus personæ diuinæ naturaliter appetere instituerunt. Sic est inter Ordinem factitium & naturalem, quo

Anselm. de
similit.
cap. 90.

cap. 91.

quo modo inter corrigiam & sotularem. Corrigia namque sola colligata pedi, nullo est munimento pedi: imò magis inconueniens esse videtur, si sibi sola circumligetur. Sotularis verò, etiam solus pedem munit, fatisque decenter conuenit ei: ne tamen cadat vel tortus fiat, necessaria sibi est corrigia, vt ligetur ex eâ. Sic reuera factitius Ordo, nihil solus prodest, sed magis dedecet. Decet igitur, vt quod ostendit exterius, studeat etiam habere interius. Nihil enim panè exterius habet in habitu, vel professione, siue consuetudine, quod non eum commoueat aliquid interius habere: quòd enim nigras vilesque vestes habeat, vt se vilem reputet & peccatorem, admonet. Quòd verò eisdem cap. 92. à capite vsque ad pedes regitur, hoc eum facere à principio vitæ vsque ad finem hortatur. Hæc est enim talaris tunica & polymita, quam filio suo Ioseph fecisse legitur Iacob Gen. 37. 3. Patriarcha. Quòd autem eadè in modum sunt crucis, eum semper habere commonet memoriam Dominicæ passionis. Corona cap. 93. denique capillorum, eum esse sacerdotem, & regem demonstrat, vt regis officium gerat & sacerdotis, quo hircû mactet immunditiæ, & sic de ceteris bestiarum vitiis.

De tertiâ consideratione status Religio- S. Thom.
nis tradit sanctus Doctor 2.2. qu. 186. Status 2.2. q. 186.
Reli- art. 7.

Religionis ex tribus votis integratur: paupertatis scilicet, castitatis, & obedientiæ, secundum approbatam regulam & statuta aliqua. Per quæ, tamquam per gradus ad charitatem, velut ad perfectionis finem, quilibet talis profitens tenetur tendere. Consistit enim perfectio hominis in hoc, quod Deo totaliter posse tenus inhæreat per charitatem. Dicitur enim & nominatur Religiosus à Religionis virtute, per quam aliquis ad Dei seruitium & cultum aliquid exhibet. Inde antonomastice Religiosi dicuntur illi, qui se totaliter mancipauerunt diuino officio. Et vt ait Ioannes Ianuensis in Catholicon, Religio à relego relegas dicitur, quia nos relegat ad Dei seruitium vel cultum. Vel Religio dicitur à relego relegis, quia religiosi relegunt & retractant quæ Dei sunt. Vel dicitur Religio à rigeo, quia rigida sit. Vel Religio est appellata, quia per Religionis virtutem religamus vni Deo animas nostras ad cultum diuinum vinculo seruiendi.

Ioannes
Ianuens.

Habet itaque, vt S. Thomas vbi prius dicit, Religionis status tria attendere, & potest considerari tripliciter. Vno modo, secundum quod est quoddam exercitium tendendi ad perfectionem charitatis. Alio modo, secundum quod animum hominum ab exterioribus sollicitudinibus quietat seu abstrahit,

trahit, secundum illud 1. ad Corinth. 7.
Volo vos sine solitudine esse. Tertiò, secun- ^{1. Cor. 7.}
 dum quod est quoddam holocaustum, per ^{12.}
 quod aliquis totaliter se & sua offert Deo.
 Et secundum hoc, ex his tribus votis inte-
 gratur Religionis status. Primò enim, quan-
 tum ad exercitium perfectionis, requiritur
 quòd aliquis à se remoueat illa, per quæ pos-
 set impediri ne totaliter eius affectus tendat
 in Deum, in quo consistit perfectio charita-
 tis. Huiusmodi autem sunt tria: primò qui-
 dem cupiditas exteriorum bonorum, quæ
 tollitur per votum paupertatis: secundum
 autem, est concupiscentia sensibilibium dele-
 ctationum, inter quas præcellunt delectatio-
 nes Veneræ; quæ excluduntur per votum
 continentia: tertium autem est inordina-
 tio voluntatis humanae, quæ excluditur per
 votum obedientia. Similiter autem solici-
 tudinis sæcularis inquietudo præcipuè inge-
 ritur homini circa tria: primò quidem, circa
 dispensationem exteriorum rerum; & hæc
 sollicitudo per votum paupertatis homini
 aufertur: secundò, circa gubernationem
 vxoris & filiorum; quæ amputatur per vo-
 tum continentia: tertiò, propter dispositio-
 nem priorum actuum; quæ amputatur
 per votum obedientia, quo quis se alterius
 dispositioni committit. Similiter & holo-
 caustum

Greg. sup.
Ezech.
hom. 20.

Aristot.
1. Ethic.
c. 8. & lib. 7.
c. 13.

caustum est, cum aliquis totum quod habet Deo offert, ut Gregorius dicit super Ezechielem. Habet autem homo triplex bonum, secundum Philosophum 1. Ethicor. Primum quidem bonum exteriorum rerum, quas totaliter quis Deo offert per votum paupertatis voluntariae. Secundum est bonum proprii corporis, quod aliquis precipue offert Deo per votum continentiae, quo abrenuntiat maximis delectationibus corporis. Tertium bonum est animae, quod aliquis Deo offert per obedientiam; quae quis offert Deo voluntatem propriam, per quam homo utitur omnibus potentiis & habitibus animae. Et ideo conuenienter ex tribus antedictis votis, status integratur Religionis. Ex quibus patet quis sit Religionis status, quid nomen Religionis designet, & quare sibi tria principalia vota appropriet.

CAPVT IIII.

Ostendit ex quinque causis, quam sit difficile reformare; & duas primas declarat: tum scilicet, quia magni vix hoc obtinuerunt, ut Christus in suo monasterio, Esdras in templo, & Patres quorundam Ordinum: tum quia Religiosi lapsi deteriores aliis sunt.

QVARE autem reformare Religionem lapsam, sit difficile, respondetur, quod propter

propter quinque: videlicet, quia magni vix hoc obtinuerunt: quia lapsi Religiosi amplius bono quàm mali resistunt: quia demones & mali homines hoc multum præpediunt: quia consuetudo & natura peruersa ad contrarium gestiunt: & quia astuti homines obiectiones callidissimas opponunt. Magni quidem vix obtinuerunt Religionis formam; quatenus eam primò introduce-
rent: & vix valuerunt eam post lapsum reinducere, vt patet primò in Christianæ religionis exordio, & etiam in reformatione caerimoniarum Testamenti veteris. Nam tria substantialia certum est Christum habuisse, Apostolos, & primitiua Ecclesie plurimos. De paupertate patet Matth. 19. *Si vis* Mat. 19. 21
perfectus esse, vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & veni sequere me.
Et, *Ipse egenus factus est, vt eius inopiã ditaremur*, dicit Apostolus 2. Corinth. 8. Et
Matth. 8. *Vulpes foveas habent, & volucres* Mat. 8. 20.
celi nidus; Filius autem hominis non habet ubi caput suum reclinet. De castitate, fidei non licet ambigere, quam docuit Mat. 19. cum ait: *Sunt eunuchi qui seipsos castrauerunt propter regnum celorum: qui potest capere, capiat.* De obedientiã ad Philip. 2.
Humiliauit semetipsum factus obediens Phil. 2. 8.
vsque ad mortem, mortem autem crucis.

Fuit

Fuit igitur Christus Religiosus primus perfectissimus. De Apostolis, quòd ista seruauerunt, patet in decursu Euangelij: nam vertex

Mat. 19. 27 eorum dicit Matth. 19. *Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te.* De eorum castitate patet ex eodem testimonio: quia qui dicit omnia, nihil videtur excipere. Et de Ioannis cælibatu virgineo apertè testatur

Hieron. in ita Hieronymus in Prologo super Ioannem: Prol. sup. Ioan. Hic est Ioannes Euangelista, vnus ex discipulis Domini, qui virgo electus à Deo est, quem de nuptiis, volentem nubere, vocauit Dominus. De obedientiâ verò eorum, testimonium perhibet Christus Ioan. 17. vbi ait: Ioan. 17. *Quos dedisti mihi, custodiui, & nemo ex eis periit, nisi filius perditionis.*

Hæc ergo Christi schola prima, fuit omnis Religionis forma. Christus fuit Prior, Petrus Supprior, Iudas Procurator. Eandem Religionis formam imitata est magna multitudo fidelium in primitiuâ Ecclesiâ.

Act. 2. 44. Nam Act. 2. de paupertate dicitur: *Omnes qui credebant, erant pariter, & habebant omnia communia.* Possessiones & substantias vendebant, & diuidebant illa omnibus, prout cuique opus erat. De castitate patet in viduarum multitudine, & in B. Stephano virgine, qui illis præerat Act. 6. Imò vt refert

Act. 6. Euseb. li. 7. hist. Eccles. c. 15. & 16. Eusebius in historiâ Ecclesiasticâ, tempore B. Marci

B. Marci circa Alexandriam, multæ & magnæ fuerunt cōgregationes Christianorum vtriusque sexus, virginitatem & castitatem seruantium, & tria principalia Religionis tenentium. Et B. Dionysius, qui tempore Apostolorum fuit, recitat de monachis in quibusdam suis libris; & epistolâ quamdam scribit ad Demophilum monachum. Porro de obedientiâ primitiuæ Ecclesiæ dicitur Actor. 2. *Erant perseuerantes in doctrinâ Apostolorum.* Hanc autem Religionis formam à multis postmodum perditam, vix magni viri potuerunt reducere. Patet hoc tam in reformatione Testamenti veteris, quàm noui. Nam templum Ierosolymis destructum, quod per Zorobabel reedificari cœpit, & in septem annis compleri potuit, in quadraginta sex annis primò completum est, impediens malis hominibus, vt patet infrâ cap. 12. Sic muri Ierusalem, qui postmodum per Neëmiam cœperunt reformari, in duobus annis & quatuor mensibus, cum maximis periculis, laboribus, & insidiis Neëmiae intentatis, sunt completi. vt patet Neëmiae per totum. Habuit enim tria magna impedimenta ipse Neëmias, & opus. Primò, quia finitimæ nationes in manu forti aggrediebantur eos. Neëmias enim mediam partem populi armatam statuit extra

B. Dionys.
c. 6. Eccl.
Hierarch.
& ad Demophil.

Act. 2. 42.

K

ciui-

ciuitatem, vt sustinerent impetus aggredien-
 tium: alia verò media ædificabat, vnâ manu
 ponens lapidem, & aliâ gladium tenens. Se-
 cundum impedimentum fuit; quia ortâ fa-
 me, pauperes se diuitibus per vsuras graua-
 runt, deinde vendiderunt agros, oliueta,
 vineas, ac tandem filios & filias: ex quo or-
 tum fuit murmur. & vix Neëmias compu-
 lit diuites vsuras & possessiones pauperibus
 fratribus restituere. Tertium impedimen-
 tum; quia Principes trans flumen Iudæos
 seniores quosdam in Ierusalem muneribus
 corruperant, vt Neëmiam interficerent.
 quod cum facere nequirent, eum terrue-
 runt, vt desereret reformare. In reformatio-
 ne etiam legis noui Testamenti idem patet.
 Quanta enim Christus pro fundatione suæ
 Religionis sustinuerit cum Apostolis, docet
 Euangelistæ, vt patet in suis persecutionibus
 à Pharisæis & gentibus vsque ad mortem
 intentatis sibi, & tandem discipulis. Intue-
 mur eandem difficultatem in Patrum Re-
 ligiosorum gestibus, vt beati Antonij labore
 maximo, qui primus Pater monachorum
 fuit suo tempore, vt tradit B. Hieronymus
 in descriptione actuum Pauli primi Eremi-
 tæ. Et post hunc Antonium, omni perfectio-
 ne plenam ex Scripturæ abditis regulam cu-
 dit B. Pater Basilius. Patet eadem difficultas
 refor-

Hieron. in
 actib. Pauli
 cir. princ.
 tom. I.

fuit suo tempore, vt tradit B. Hieronymus
 in descriptione actuum Pauli primi Eremi-
 tæ. Et post hunc Antonium, omni perfectio-
 ne plenam ex Scripturæ abditis regulam cu-
 dit B. Pater Basilius. Patet eadem difficultas
 refor-

reformati à B. Ioanne Chrysoftomo, qui propter normam viris Apostolicis debitam, quam seruare voluit sui Archiepiscopatus clericos, per eosdem binâ vice à sede sui Præfulatus deiectus est, & tandem in exilio vitâ functus est, vt latè ponit Cassiodorus in tripartitâ Historiâ. Quid reformationis gratiâ B. Hieronymus, quem constat Religionis regulam edidisse, saltem feminis, in Vrbe sustinuerit à falsis clericis; quid pertulerit à Religionis æmulis, cùm in Bethleemitico scriptitaret monasterio; non silent eius Legenda, & Prologi sui in Biblia: nam à quibusdam maleficis, ab aliis Origenista, à reliquis variis lacerabatur detractionibus. Proinde beati Augustini temporibus, referente Posidonio, cœpit idem Augustinus viuere secundum regulam sub sanctis Apostolis constitutam; quam regulam vocatis hodie Canonicis regularibus, & aliis fratribus in eremo, seruandam tradidit. Scripsit itidem sanctæ Religionis regulam & formâ B. Benedictus, quam fictis Religiosis sui temporis cùm imponere voluit, mortis poculû à falsis sibi propinatum fratribus, pro vitæ sumpsit subsidio. Quantas prætereà idem Pater dæmonum sustinuerit insidias & molestias in se & in suis fratribus, si quis scire voluerit, legat B. Gregorij 2. librum Dialogorum.

Cassiodor.
lib. 10. hist.
tripar. c. 13.
14. 15. 16.
17. & 18.

Posidon. de
vitâ Aug.
cap. 5.

Gregor. l. 2.
Dial. c. 1.
2. 8. 9. 10.
11. 19.

K 2

Porro

Porro postquam sub eadem beati Benedicti regulâ per orbem longè lateque diffusâ, monachi in locis pluribus ferè primam formam perdidissent viuendi, de Molifmensi monasterio viginti & vnus monachi cum Patre ipsius monasterij Roberto exierunt: & quatenus vota, quæ distinxerunt labia sua Deo, secundum regulam B. Benedicti redderent, post multos labores, & difficultates nimias, (quas omnes piè in Christo viuere volentes pati necesse est) venerunt ad locû tunc horroris & vastæ solitudinis, Cistertium, & eundem locû reformati inhabitare cœperunt. Multipliciter tamen postmodum à suis vexati, vt in Abbate eorum deuotissimo patuit Roberto, quem Molifmenses monachi ad idem monasterium litteris Papalibus redire cœgerunt, vt ponit Vincentius in Speculo historiali lib. 25. Postremò, mundo vergente ad occasum, cum propter temporalium possessionum curam & sollicitudinem, iam Episcopi prædicare & verbû Dei seminare in multis cessauissent partibus, & Religiosi aucti essent plurimum, partim reformati, partim etiam viuentes à primâ Christi regulâ deformiter, populûsque famem verbi Dei pateretur maximâ, messis quidè esset multa, sed operarij pauci, venerunt missi diuinitus beati Patres Dominicus & Franciscus.

Quo-

Sur. 29.
Apr.

Vincent. in
Spec. hist.
l. 25. c. 4.
44. 45.

Quorum hic regulam nouam condidit suis; ille verò sub B. Augustini regulâ paucis à se additis cõstitutionibus reformare nisus est, & formam præteritam reducere. Vterque autem Patrum, vitæ Christi & Apostolicæ se & suos conformare studuit. Quæ enim vita fuit Christi & Apostolica, nisi in paupertate voluntariâ viuere, pedes circuire non eques vicos & castella, euangelizare pauperibus, & nedum sibi viuere, quemadmodum facere videntur plurimi, sed etiam peccatores vocare à suis facinoribus? Quæ certè officia saluberrimè noscuntur exercuisse dictorum duorum Patrum Ordines in Dei Ecclesiâ, non tamen sine multimodâ iniquorum hominû persecutione & maleuolentiâ. Ex quibus omnibus patet reformandi difficultas.

Ostenditur idem secundò ex lapsu Religiosorum, qui ex eo deteriores aliis efficiuntur vt plurimum. Sententiæ huius dudum B. Augustinus fuisse dinoscitur, quando dixit se non vidisse meliores, quàm eos qui in monasteriis profecerunt; nec peiores his, qui ibidem defecerunt. Cuius rei euidentia claret in præcipuis Ecclesiæ Doctoribus & sanctissimis, puta, Magno Basilio, Gregorio Nazianzeno, Augustino, Hieronymo, Papâ Gregorio, Bedâ, *Robano, Thoma de Aquino, & similibus. Et è diuerso, in Iuliano

Aug. epist.
137. to. 2.

* Rabano,

peruersissimo, primùm monacho & clerico, postmodum verò apostatâ à fide, tyranno & malefico, cuius gesta satis in Tripartitâ textur historiâ. Religiosi enim & alij clerici mali, difficiliùs quàm grossi sæculares conuertuntur ad bonum. Docuit hoc Euangelica historia, in quâ reperimus sacerdotes hypocritas, qui sanctitatis figuram solùm pratendebant specie tenus, Christum cum suis discipulis vsque ad mortẽ plus aliis persecutos fuisse. Causam autem dicti assignat Chrysostronus, vbi dicit: Coërceri omnino nequit animus, prauâ semel voluntate vitiat: quia scelus sapere nescit, & ira confilium non habet. Et iterum super Matth. Sicut, inquit, ignis quanto amplius ligna susceperit, in maiorem flammam erigitur: sic anima mala quanto magis veritatem audierit, eo amplius in malitiam excitatur. Nec putandum, quòd in reformatione solùm resistant Religiosi de publicis vel grauibus facinoribus norati: sed nonnumquam nocent amplius hi, qui talibus vitiis carent, specie quadam tepidæ Religionis decori, Talibus enim citius per simplices creditur, qui speciem sanctitatis habent forinsecus, conuersari sciunt fauorabiliter in esculentis & potibus cum huiusmodi hominibus. Et tanto amplius nocent reformationi, quanto eis

Chryf. homil. 2. oper. imperf. cir. finem.

Chryf. sup. Matth.

eis ab inexpertis sæcularibus citius creditur, quidquid contra reformationem dixerint, eò quòd non videntur manifesta procurare scandala. Talibus propriissime, vt dicit Casianus in Collationibus Patrum, congruit illud, quod Iudex strictissimus Apocalyp. 3. dicit, impropere, & minatur Laodicensi Ecclesiæ: Scio opera tua, quia neque frigidus es, neque calidus. Vtinam frigidus esses aut calidus! sed quia tepidus es, & nec frigidus nec calidus, incipiam te euomere ex ore meo: quia dicis, Diues sum & locupletatus, & nullius egeo: & nescis quia tu es miser, & miserabilis, & pauper, & cecus, & nudus.

Casian. collat. 4. cap. 19.

Apoc. 3.

CAPVT V.

Declarat residuas causas difficultatis reformationis: videlicet, quia mali hoc multipliciter impediunt: quia consuetudo & natura corrupta tendunt in contrarium, & quia astuti homines acutissima argumenta formant in contrarium.

OSTENDITVR difficultas reformationis tertio ex eo, quia hanc demones & mali homines multum impediunt. Hac de causa Antonium reformatorem primum status monastici, demones leguntur, in vitis Patrum, similiter alios ei contem-

K 4

pora-

poraneos Patres, persecuti esse atrociter. Idem in monte Cassino & alibi intulerunt B. Benedicto, in suæ Religionis exordio. Patres persecutiones temporibus B. Dominici & Francisci ingesserunt maligni spiritus, nunc minando lapidum ictibus, nunc tectorum ecclesiæ intentatis lapsibus, nunc pro minimis peccatis fratrum illabendo corporibus: nunc etiam ut à cœpto deterrent, in terribilissimis apparuerunt deformitatibus, prout Patrum Prædicatorum diffuse canunt Legendæ. Et quæ olim dæmones contra reformationem procurauerunt in assumptis corporibus; hæc nunc, sicut aliquando in præcis temporibus, procurant periculosius per falsos Christicolas, in quibus plus nocet domesticus hostis. Sic tempore B. Benedicti, propter cuiusdam presbyteri nomine Florétini malitiam, qui, prope dicti Patris monasterium, mulierum procacium ludos procurasse legitur, cum filiis Pater locum coactus est dimittere, ut testatur B. Gregorius 2. lib. Dialog. Tales sanctæ reformationi obicem ponentes, sunt araneis similes, quæ retia texere solent* minutis & animalibus innocentibus, ut ait Cassiodorus super illud Psalmi, Anni eorū sicut aranea meditentur: Malignitatem, ait, vitæ eorum similitudo declarat. Aranea est animal tenue

B. Greg.
1.2. Dial.
c.8.
* muscis
Cassiod. in
Psal. 89. ci-
tatur.

ac debilissimum, quod transeuntibus volatilibus quædam retia dolosa contexit: sic anni eorum, qui sceleratis operibus dediti sunt, inanibus & subdolis machinationibus occupantur. Taliter bona impediunt sunt scandalizatores, contra quos Dominus dicens Matth. 18. multa vix minatus est: *Væ, Mat. 18. 7. inquit, mundo à scandalis. Et qui scandalizauerit unum de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei, ut suspendatur mola asinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris.*

Ostenditur etiam quartò reformationis difficultas ex eo, quòd consuetudo & corrupta natura tendunt in contrarium, scilicet virtutis & regularis obseruantix, propter vsum peccati. Consuetudo enim transgrediendi metas iustitiæ, multipliciter lædit: quia in transgressione transgredi mandatù, legem putat: potentias animæ ad malum vinculat, hominem voluptate cæcat, iuuentutem inficit, & senectutē necit ad malum. Transgressionem quidem facit legem putare: quia, vt experientia docet, communiter omnes, qui ad rationem ponuntur, cur regulam & statuta non seruent, allegant consuetudinem pro lege. Quæ tamen consuetudo, prout in sequentibus ostendetur, potius est corruptela nuncupanda. Isto modo

idololatria per venerationem mortuorum in suis imaginibus, est in mundum totum olim introducta. Vnde Sapien. 14. *Interueniente tempore, conualescente iniquâ consuetudine, hic error tamquam lex custoditus est, & tyrannorû impia colebantur figmenta.*

Aristot. 3.
Ethic. c. 5
circ. med.

Judic. 16.
v. 21.

Consuetudo, animæ potentias ad malû vinculat; ideò dicit Philosophus 3. Ethic. quòd habitus mali postquam sunt generati, non subiacent voluntati, scilicet ad statim extirpandum: licet secundùm fidem, ad peccatum delendum, cum gratiâ liberum arbitrium sufficiat. Et tamen eidem habitus mali dicuntur voluntarij à principio: quemadmodum proiciens lapidem, non habet in suâ potestate, iam proiectum resumere; projectio tamen dicitur voluntaria, quia in ipso fuit mittere & non mittere à principio. Ita & de sponte cadente in foueam profundam explicari potest. Figura huius est in Sampsonne, quem voluntariè amore copulatum malæ feminæ, Philisthiim ceperunt; captum & vinctum catenis ac cæcatum, in carcere molere coegerunt. Consuetudo homines voluptate suâ cæcat: quamquam enim homines duplici de causâ tententur, videlicet propter experientiam voluptatis prohibitæ, & propter experientiam voluptatis ignoratæ; tamen longè molestius inclinantur

tur

tur experti, quàm inexperti, propter impressionem voluptatis memoratæ: imò adeò in peccatum proiicit, vt quis inde exire propter delectationem quodammodò conatâ velut insensatus non laboret. Ideò à sanctis, peccans ex consuetudine, sepulto foetenti assimilatur Lazaro iam quatruiduano. Ad quam sepulturam his gradibus transit, vt primò, per tentationem & cogitationem de peccato distemperetur: secundò per concomitantem delectationem infirmetur: tertio, per consensum moriatur: quartò, per culpæ defamationem ab aliis abominetur, & de domo quodammodò asportetur & elongetur: & quintò, per consuetudinem sepeliatur. Vnde B. Augustinus: Lex peccati est violentia consuetudinis, quâ trahitur & tenetur etiam inuitus animus, eo merito, quo in eam volens illabitur. Et ibi de seipso subdit, loquens de statu suo, in quo ante Baptismum erat: Suspirabam, inquit, ligatus non ferro alieno, sed meâ ferreâ volûtate. Velle meum tenebat inimicus, & inde mihi catenam fecerat, & constrinxerat me. Quippe ex voluntate peruersâ facta est libido; & dum feruitur libidini, facta est consuetudo; & dum consuetudini non resistitur, facta est necessitas. Consuetudo etiam iuuentutem periculosissimè inficit, allicit, & inuadit. *Adolescens*

Aug. lib. 8.
confess. c. 5.

Prou. 22. 6. *scens enim iuxta viam suam, etiam cum se-*
nuerit, non recedet ab eâ, ait Salomon Pro-

uerbior. 22. vbi Glossa Bedæ: Græca nar-
 rat historia potentissimum regem, orbisque
 dominatorem, scilicet Alexandrum, & in
 moribus & in incessu Leonidis pædagogi
 sui non potuisse carere vitiis, quibus pueru-
 lus imbutus erat. Consuetudo enim in iu-
 uentute acquisita, etiam retentatur facilius
 succedente tempore, iuxta illud;

Quod noua testâ capit, inueterata sapit.

Consuetudo postremò senectutem grauissi-
 mè necit, imò necat, attestante B. Gregorio

B. Greg.
 l. Moral.

lib. Moral. Tenent, inquit, prauæ consuetu-
 dines, quem semel ceperunt, atque quotidie
 duriores existunt, & non nisi cum peccato-

Sen. ep. 60.
 cir. med.

ris vitâ finiuntur. Et Seneca epist. 60. Dum
 in vitiis iacuimus, euelli difficile est. Non
 enim inquinati sumus, sed infecti. Cuius

Isid. lib.
 Synonym.
 seu Soliloq.
 l. 1. cir. me.

rationem Isidorus libro Soliloqu. assignat,
 dicens: Præuus vsus vix aboletur, assidua
 consuetudo vitium in naturam conuertit.

B. Aug. En-
 chir. c. 80.
 tom. 3.

Animus in sceleribus astrictus, vix ab eis di-
 uelli potest. Hinc B. Augustinus in libro En-
 chirid. dicit: Peccata quamuis magna &
 horrenda, cum in consuetudinem veniunt,
 aut parua esse, aut nulla creduntur. vsque
 adeò, vt non solum non occultanda, sed
 etiam prædicanda, diffamandaq; videantur.

Con-

Consuetudo igitur transgrediendi regulam & statuta, Religiosorum maximè impedit reformationem: quamobrem difficile est reformare.

Quinta ratio, quare illud difficile est, quia sanctæ reformationi astuti & peruersi homines callidissimas obiectiones opponunt & argumenta, imperitos & simplices ac etiam sapientes quodammodò multum mouentia: quæ latè sunt suprà mota libro I. cap. 4. &c.

CAPVT VI.

Incipit reformatoꝝ septem reformationis utilitates ostendere, & duas primas declarat: nempe quòd talis iuuat Ecclesiam multipliciter, & equipollet ædificationi noui monasterij.

VERVM quia per ea, quæ iam latè dicta sunt, quo ad difficultatem reformationis, quæ nimiùm terrere possent pusillanimes, satis respondetur ad tertium dubium suprà positum: nunc pro confortatione & consolatione, è diuerso videndum est, quàm sit fructuosum reformare & meritum. quod in septem utilitatibus considerare possumus: nam Ecclesiam multipliciter iuuat fidelium; ædificationi noui monasterij

nafterij æquipollet, vt plurimum: auget ac-
 cidentale in cælo præmium, & fundatorum
 intentioni fatisfacit, & offerentium: conuer-
 fionem peccatorum procurat, multis fubue-
 nit in peccata ruituris; & in patronos fauo-
 rabiles neçtit eos Sanctos, qui Ordinem à
 Deo primò impetrarunt. Primò, inquam,
 Ecclefiam multipliciter iuuat in ornatu vir-
 tutum, in multiplicatione fuffragiorum, &
 in auxilio porrecto proximorum. In ornatu
 fiquidem virtutum; quia in reformato mo-
 nafterio, cuiuslibet fançtitalis viri nutriun-
 tur pro decore Ecclefie: vtputa quodam-
 modò Apoftoli in doctrinâ, Martyres in di-
 fciplinâ, Confeflores in pacienciâ, Virgines in
 caftitate. vnde Gloffa, & eft Caffiodori, fu-
 per illud Pfal. *Aftitit regina à dextris tuis
 in veftitu deaurato.* fic dicit: In auro intel-
 ligitur charitas; quod verò aureum eft, to-
 tum de auro eft; quod eft deauratum, au-
 rum habet, & aliud etiam eft. Aftitit regina
 in veftitu bonorum operum deaurato, non
 aureo, fola ne fit charitas: fed adfint cetera,
 quæ charitas ornat; ipfa, dico, circumamicta
 varietate meritorum. Et fi fit vnitas in cha-
 ritate, cum auro, id eft, cum doctrinâ Apo-
 ftolorum; & cocco, id eft, confefione Mar-
 tyrum; & gemmis, id eft, puritate Virginum;
 & purpurâ, id eft, in lamentis pœnitentium,
 orna-

Cassiod.

Pfal. 44.

ornatur regina. Vnde in veteri Testamento, cortinae tabernaculi contextae sunt de quatuor pretiosis coloribus, scilicet bysso retorta, & cocco bis tincto, & hyacintho, & purpura. Hæc Glossa. Præfatum etiam versiculû Psalms adducit S. Thomas 2.2.q.188. ubi probat, quòd congruum est, esse diuersas Religiones; ubi dicit, quòd commune sit omni religioni, vt aliquis totaliter se præbere debeat ad seruiendû Deo, quod est charitatem Dei pro fine principalissimo habere, quæ charitas per aurum designatur. Et in hac parte non est diuersitas inter Religiones: sed in hoc est earum differentia, quòd secundum diuersa opera & exercitia potest se quis disponere ad Deo seruiendum, & iste est amictus & ornatus varius. Iuuat etiã reformatio Ecclesiam in multiplicatione suffragiorum, pro viuis & etiam pro defunctis: quamuis enim suffragia sacerdotum & ministrorum Ecclesiæ malorum non profunt, in quantum sunt mali; profunt verò, in quantum sunt ministri Ecclesiæ: sed (vt sanctus Thomas dicit in 4. dist. 45.) magis valent suffragia eorum, si in charitate fiunt: quia tunc ex duabus partibus opera illa meritatoria sunt, scilicet ex opere operato, & opere operantis. Simile dicit ibidem dist. 13. Ceteris, inquit, paribus, melius est audire Missam

S. Tho. 2.2. q. 188. ar. 1.

S. Thom. in 4. dist. 45. q. 2. art. 5. q. 3.

Ibid. dist. 13. qu. 1. art. 1. q. 4.

Missam boni sacerdotis quàm mali: quia scilicet Missa etiam habet efficaciam ex opere operantis; non solùm ex opere operato, ex quo æqualis est Missa vtriusque. Oratio ergo bonorum sacerdotũ magis, id est ex pluribus causis, exauditur, quàm malorum. Et ita etiam ea, quæ sunt suprâ posita, cõtra malos Religiosos debêt intelligi. Probant ista ea, quæ refert Sapiens Prouerb. 15.

Prou. 15. 8. vbi dicit: *Victimæ impiorum abominabiles Domino; vota iustorum placabilia.* Et iterum: *Longè est Dominus ab impiis, & orationes iustorum exaudiet.* Hinc Eccles. 35.

Ibid. *Oblatio iusti impinguat altare: & odor suavis est in conspectu Altissimi. Sacrificium iusti acceptum est, & memoriam eius non obliuiscetur Dominus.*

Eccli. 35. 8. *Oblatio iusti impinguat altare: & odor suavis est in conspectu Altissimi. Sacrificium iusti acceptum est, & memoriam eius non obliuiscetur Dominus.*

Iuuat etiam reformatio in auxilium porrecta proximorũ, quibus multipliciter subuenitur per eam: quia quidam Ordines sunt fundati ad subueniendum proximis in operibus misericordiæ corporalibus, sicut qui seruant hospitalitatem pauperum; alij sunt fundati pro curâ habendâ egrotantium, alij pro expugnatione infidelium, alij pro redemptione captiuorum, alij pro ostendendâ Christi paupertate & suorum; alij pro audientiâ confessionum, & pro studio, ac prædicando pauperibus; alij pro vitâ ducendâ
ere-

eremiticâ aut contemplatiuâ, modis aliis plurimis: quæ omnia & singula fines quidam sunt particulares, non vltimi suorum Ordinum: per quæ certè multum in verbo & exemplo, aut in oratione subuenitur Ecclesiæ. Vnde in Collationibus Patrum Abbas Nestorius de diuersitate Religionum loquens, dicit: Quidam eligentes ægrotantium curam, alij intercessionem quæ pro miseris atq; oppressis impenditur exequentes, aut doctrinæ instantes, aut eleëmofynas pauperibus largientes, inter magnos & summos viros pro affectu suo ac pietate vigerunt.

Cassian.
collat. 14.
cap. 4.

Secundò, reformatio fundationi noui monasterij æquipollet quodammodò. Monasterium enim duo dicit, locum scilicet, & congregationem canonicam personarum: quorum primum sine altero nihil laudis offert, secundum verò sine primo laudabile Deo est, & vtilitati proximorum deseruit. Multi enim quasi hodie Religiosi, olim sine fixis locis Deo seruiuerunt deuotissimè. Pandunt hæc gesta Rechabitarum, qui in veteri Testamento, Religiosorum statum præfigurauerunt. Hi enim ex iussu Ionadab patris sui, nec vinum bibebant vquam, nec domos ædificabant, sementem non ferebant, nec vineas plantabant, peregrinabantur in

Ier. 35. 11.

L terrâ,

terrâ, sed in tabernaculis habitabant vsque ad aduentum Nabuchodonosor, quo primum Ierusalem intrabant, vt habetur Ieremias 35. Patet idem apertius 2. Machab. 5. vbi ostenditur quod propter bonorum inhabitationem vel malorum, Deus loco miseretur vel irascitur. *Verum*, inquit ibi Scriptura, *non propter locum, gentem, sed propter gentem, locum elegit: ideoque & ipse locus particeps factus est malorum populi, postea autem fiet socius & bonorum. Et qui derelictus est in irâ Dei omnipotentis, iterum in magni Domini reconciliatione, cum summâ gloriâ exaltabitur.* Idemque docet S. Propheta Ieremias 7. cap. vbi cum deformatus populus Ierusalem, in splendore templi materialis, sibi parcendum confideret, Dominus ait per Prophetam; *Nolite confidere in verbis mendacij, dicentes: Templum Domini est, templum Domini est* (supple, quod saluabit nos ab irâ Dei) *quoniam si benedixeritis vias vestras* (Glossa, opera) *& studia vestra* (Glossa, cogitationes) & plura ibi annumerat opera virtutum textus ipse, & concludit, *habitabo vobiscum in loco isto, in terrâ, quam iuravi dare patribus vestris.* Postea quædam addit ad propositum. Monasterium igitur nouum dicitur & nominatur, tamquam à digniori & principali parte,

non

2. Mach. 5.
v. 19.

Ier. 7. 4.

non muri aut formæ, sed reformati fratres & monachi: quos ille qui reformat, haud dubium propriè dicitur, Deo cooperante, nouum construxisse monasterium. Patet etiam illud per exemplum, quod ponit Geraldus lib. De vitâ Fratrum Prædicatorum parte 5. Erat enim quidam cuiusdam monasterij monachorum, nomine Guido, primò Prior, qui idem monasterium antiquum suâ sanctitate & sollicitudine reformauerat: hic postmodum desiderio maioris perfectionis Ordinem Prædicatorum intrauit, & in eo diu laudabiliter vixit. Circa cuius infirmitatem corporis vltimam, vidit quidam frater deuotus in somno, quòd tamquam defunctus iaceret in medio chori, quem multitudo fratrum in albis circumstabat in luminis claritate mirabili. Videbat etiam claustrum quoddam pulcherrimum, multum benè ædificatum, dictumque est illi: Hic ædificauit hoc claustrum. Euigilans autem frater, & recolens, quòd Guido, qui monasterium olim suum in temporalibus & spiritualibus reformauerat, esset ægrotus, cogitauit eum moriturum in breui: statimque vox facta est ad eum; Verum est somnium: quia hic habitabit in Sion, & requiescet in Ierusalem. Et postmodum frater Guido defunctus est. Quâ in re perpenditur,

Geraldus
lib. de vitâ
Frat. Præd.
parte 5. c. 4.

Cic. Para-
dox. 6.

non impar esse meritum de nouo construe-
re monasterium, & lapsum reformare in
moribus. Sensit idem Cicero, cum Parad. 6.
ait; Nulla possessio, nulla vis auri & argenti
pluris, quàm virtus æstimanda est. Et Poëta-
rum alius, qui ait;

Ouid. l. 2.
de Amor.

Non minor est virtus quã querere parta tueri.

53

Quinimò multipliciter est laboriosius, &
per consequens, ceteris paribus, plus merito-
riũ, lapsum in moribus reformare monaste-
rium, quàm nouum cõstruere. Quia hïc est
maxima, malorum resistentia, quæ suprà est
ostensa cap. 4. & ostendetur inf. c. 12. illic ve-
rò est animorũ communiter magna concor-
dia. Docet hoc hodie experientia: videmus
etiam idem olim accidisse in reædificatio-
ne templi per Neëmiam & Esdram, vbi
oportebat vnâ ædificare manu, & pugnam
per gladium exspectare cum alterâ, vt patet
in eorum libris. Idem 2. Machab. 8. & 9.
patet de Machabæo & suis, qui post multa
bella templum Ierosolymis purgauit, aliud
altare fecit; aras, quas gentiles fecerant ibi,
destruxit; ignem nouũ de ignitis excussum
lapidibus, accendit; & cum aliis holocau-
stum obtulit. Longè certè ampliùs in Dei
seruitio desudarunt tales, quàm Salomon &
sui, qui in summâ pace primum ædificau-
erunt templum, &c.

2. Mach. 8.
& 9.

CA-

CAPVT VII.

Deducit tertiam & quartam utilitatem, quomodo videlicet auget reformanti accidentale præmium: & quòd satisfacit intentioni fundatorum & offerentium.

TERTIÒ auget accidentale præmium ipsa reformatio; quia non solum reformans in se bonum facit, sed etiam bona fieri in aliis procurat. In patriâ enim, vt dicit S. Thomas in 4. dist. 49. duplex dabitur præmium; vnum vocatur essenziale, aliud accidentale. Essentielle præmium consistit in gaudio habito de Deo, clarè viso & amato. Est enim hoc hominis beatitudo, quæ consistit in perfectâ coniunctione animæ ad Deum, in quantum eo perfectè fruitur. Hoc autem præmium metaphoricè corona dicitur vel aurea: tum ex parte meriti, quia cum quadam pugnâ agitur (*Militia est enim vita hominis super terram.* Iob 7.) tum etiam ex parte præmij, per quod homo efficitur quodamodò diuinitatis particeps, & per consequens regië potestatis: vnde Apoc. 5. *Fecisti nos Deo nostro regnũ & sacerdotes.* Corona enim propriè signum est regiæ dignitatis; & illud præmium correspondet radici operum, scilicet charitati. Accidentale autẽ præmium

S. Tho. in
4. dist. 49.
q. 5. art. 1.

Iob 7. 1.

Apoc. 5. 10.

Mat. 5.

consistit in gaudio, quod habebimus de creaturis; scilicet de operibus virtutum à nobis hinc exercitatis: utputà, paupertati voluntariae hinc habitae, in patriam dabitur iudiciaria potestas; continentiae coniugali fructus tricesimus, viduali sexagesimus, virginali centesimus. Cuilibet beatitudinum de octo beatitudinibus viae, in patriam dabitur suum praemium, ut tangitur Matth. 5. Sic excellenti victoriae & perfectae, dabitur aureola: ut pro doctrina, pro virginitate, & pro martyrio; quibus victus est diabolus, caro, & mundus. Ita etiam notabili labori cuilibet correspondebit suum praemium: quia, 1. ad Corinth. 3.

1. Cor. 3. 8.

vnusquisque mercedem propriam recipiet secundum suum laborem. Reformare ut supra patuit, notabilis difficultatis est, & procurat multa bona opera fieri in proximo: quae quotiescumque fiunt postea, semper praemium illi, qui huius causa prima fuit, augetur, etiam si sit in patria. Beatorum enim praemium usque ad diem iudicij augetur materialiter, quia scilicet de pluribus gaudebunt, quam antea, quotiescumque fiunt per viatores bona, à comprehensoribus olim seminata in via. Cum igitur per reformationem sequantur in futurum infinita quodammodo bona opera, erit etiam eorum, qui reformationi cooperantur, quodammodo infinitum

acci-

accidentale præmium. Sicuti etiam è diuerso reformationem impediunt demeritum; & pœna eorû, si sine pœnitentiâ mortui fuerint, crescit in inferno continuè. De quo sic dicit Albertus super Missam: In inferno existentes sunt damnati ad ignem, & conscientia vermum, sicut dicitur Isaia ultimo: *Ignis eorum non extinguetur, & vermis eorû non morietur.* Et ad mitigationem ignis nihil valent eis suffragia per viuos facta pro eis. Sed conscientia vermum remordet de tribus; scilicet, de peccato commisso, de bono à seipso omisso, & de bono cuius ipse potuit esse causa, vt fieret ab altero. Non mitigatur igitur pœna de duobus primis, quia hæc sunt de præterito & necessaria, sed de tertio & crescit & mitigatur. Si enim per malum suum causa mali est in alio, toties crescit vermum, quoties crescit & dilatatur malum illud in alios, quos inuoluit. Et in hoc sensu dicit Ambrosius, quod nescitur pœna Arii, quia ignoratur quot errore eius sunt subuertendi. Si autem causa fuit, vt bonum fieret per alium, toties decrescit vermum, quoties bonum illud multiplicatur. Et quoad hoc solum prodest damnatis Ecclesie suffragium. Hæc Albertus. Dicit sanctus Thomas in 4. dist. 45. (quod tutius est dicere) quod de tertio etiam non minuitur

B. Albert.
Magn.

Isa. ult. 24

Ambros.

S. Tho. in
4. dist. 45.

Augustin.

eorum pœna secundum communem legem per suffragia Ecclesiæ: quia secundum Augustinum notitia talium ad eos non peruenit, & in summâ miseriâ constituti sunt hi, qui in inferno sunt.

Quartò, est fructuosum reformare, quia per hoc intentioni fundatorum fatiscit, & offerentium scilicet bona ad constructionem & dationem loci religiosi; quæ intentio grauer defraudatur apud deformatos. Sunt enim multa monasteria & collegia per Principes largissimè olim dotata & fundata, aut successiuè per eleëmofynas & oblationes bonorum constructa & prouisa; quorum intentio fuit, vt Deo ibi deuotè seruiretur, & ortus certus cum suâ custodiretur possessione, sicque meliùs subueniretur tam uiuorum, quam defunctorũ animabus. Horum intentioni satisfacere, opus est maximæ pietatis, & veriùs opus iustitiæ. Eos verò defraudare, Dei iram est super se concitare: aut enim benefactores talium locorum sunt in cælo, aut in purgatorio; quòd in inferno sint, non est præsumendum. Si in cælo sunt, clamant cum animabus, quæ sub altari Dei sunt: *Vsquequò Domine, sanctus & verus non iudicas & vindicas sanguinẽ nostrum, de his qui habitant in terrâ?* Si verò sunt in purgatorio, causantur cum Iob 19. dicentes: *Mise-*

Apoc. 6. 10

sunt: Vsquequò Domine, sanctus & verus non iudicas & vindicas sanguinẽ nostrum, de his qui habitant in terrâ? Si verò sunt in purgatorio, causantur cum Iob 19. dicentes:

Mise-

Miseremini mei, miseremini mei, saltem vos Iob 19. 21.

amici mei: quia manus Domini tetigit me.

Quare persequimini me sicut Deus? Audiant defraudatores talium, quale sit eorum pec-

catum, etiam si Deo contentur offerre sacri-

ficiam, nam Eccles. 34. dicitur; Qui offert Eccli. 34.

sacrificium ex substantiâ pauperum, quasi v. 24.

qui victimat filium in conspectu patris sui.

Panis egentium vita pauperum est: qui de-

fraudat illum, homo sanguinis est. Qui au-

fert in sudore panem, quasi qui occidit pro-

ximum suum. Sunt autem Religiosorum mul-

ta loca de laboribus & sudore pauperum æ-

dificata, quare eorum crimina homicidiis

magis cõparantur. Sunt prætereà reforma-

ti multa merentes apud Deum & homines Sen. ep. 82.

per virtutem gratitudinis, quâ vicem repen- circ. fin.

dunt benefactoribus. Vnde Seneca in e-

pist. 82. Credamus nihil esse grato animo

honestius. Omnes hæ vrbes, omnes etiam

ex barbaris regionibus gentes conclamabunt

in omni iudiciorum diuersitate referendam

benè merentibus gratiam, omnes vno ore

affirmabunt, in his discors turba consentiet.

Fundatoribus autem monasteriorum ingrati,

multa mala incurrunt: quia, vt B. Bernardus B. Bern.

dicit super Cantica, ingratitude inimica est l. r. 51. sup.

animæ, exinanitio meritorum, virtutum di- Cant.

sperio, beneficiorum perditio, vêtus vrens,

L 5 ficcans

Chryf. sup.
Matth.

siccans fontes pietatis, rorem misericordiae, fluentia gratiae. Et, teste Chryfostomo super Matth. quanto maiora beneficia sunt hominibus constituta, tanto grauiora peccantibus iudicia. Reperiuntur enim hodie in deformatis monasteriis (prò dolor) omnes gradus ingratitude erga suos fundatores. Primò, quia benefactores non honorant, nec eis, prout tenentur, per obseruantiam bonorum operum retribuunt. Similes sunt hi porcis, qui glandes aut fructus alios continuè comedentes, numquam tamen ad arborem oculos leuât, nec arbori subueniunt. de his prophetauit Apostolus 2. Timoth. 3.

2. Tim. 3.
v. 1.

In nouissimis diebus instabunt tempora periculosa, & erunt homines seipsos amantes, & ingrati. Secundò sunt alij, qui per suffragia aut alia bona opera in monasteriis, benefactoribus satisfacere dissimulant: sicut fecisse describit Turpinus militem in exercitu Magni Caroli, qui miles equum à defuncto commilitone pauperibus dandum reseruauit: quâ ex negligentia infra paucorum dierum numerum à dæmonibus corpore & animâ raptus est, & in raptu miserabiliter mortuus, ac diu quæsitus; tandem corpus eius in quadam solitudine repertum est: & anima eius aut in inferno, aut in purgatorio, neglectum aut dissimulatum suffragium,

Turpin. &
refert Cantiprat. li. 2.
apud c. 53.
parte 25.

in

in pœnis coacta est persolvere. Tertiò sunt alij in monasteriis, qui prædecessorum beneficia penitus obliuiscuntur, & non cogitant: imò tales aliquando, quod peius est, negant se beneficia accepisse, nec ponderant præconcessa, sed semper aspirant ad vltiora. Tales sunt similes Nabal diuiti & robustissimo, qui non fuit memor beneficiorum sibi per David & suos exhibitorum, prout habetur 1. Reg. 25. ideò temulentus vino, subitanè vitâ functus est. Vnde Seneca lib. de Beneficiis: Ingratissimus omnium, qui oblitus est beneficium. Peior enim est, quàm primi duo ingrati. Quartò sunt alij, qui beneficia accepta exprobrant nonnūquam verbis detrahendo, & indolendo quòd monasterium aut Ordinem intrauerunt, eosque qui ad hoc cooperati sunt, maledicunt; cum tamen ipsi in hoc sint in culpâ plus omnibus, si malè placeat monasterium in moribus rectū; quia annos discretionis habentes, se ad hoc obligarunt. De talibus dicit Scriptura: *Pascet & potabit ingratos, & adhuc amara audiet.* Quintò sunt ingrati pessimi, qui benefactores per eorum beneficia impugnant, quemadmodum omnes qui locis & redditibus monasteriorum abutuntur, crapulosè viuentes de victualibus, superbè de vestibus, luxuriosè de peculio & auarè; &
 sic

1. Reg. 25.
ver 37.Sen. lib. 2.
de Benef.
cap. 1.Eccli. 29.
v. 32.

fic de aliis bonis temporalibus instrumenta fabricantes iniquitatis. In quorum personâ B. Gregorius in Homil. Cùm audieritis prelia, sic dicit; Omnia quæ ad vsum vitæ accepimus, ad vsum culpæ conuertimus. Narrat etiam Valerius lib. 2. quòd apud Athenienses ille libertus, qui conuincebatur de ingratitude aduersus patronum suum, talis iure libertatis exuebatur.

B. Grég.
hom. 35.

Valer. l. 2.
cap. 6.

C A P V T V I I I .

Declarat residuas tres utilitates, videlicet, quòd ibi procuratur conuersio peccatorum, quòd subuenitur in peccata ruituris; & quia reformatibus patroni Religiosorum primitiui fiunt fauorabiles.

QVINTVS fructus, qui reformationem sequitur, est, quòd per hanc conuersio peccatorum procuratur aut in propriis personis, cùm peccatores de sæculo egredientes, religionem intrant; aut in alienis personis per bona exempla, & famam reformatorum, aut per prædicationes, aut confessionum audientiam, sicuti est commune in Ordinibus Mendicantium. Quæ quanti sint meriti, ostendit B. Gregorius in Homiliâ super Ezechielem, dicens, quòd nullum sacrificium est Deo magis acceptum, quàm zelus

B. Greg.
hom. 12. in
Ezech.

zelus animarum. Quod quomodo intelligi
 debeat, docet S. Thomas 2.2. qu. 182. art. 2. S. Tho. 2.2.
 q. 182. ar. 2.
 ad 3.
 Sacrificium, inquit, Deo offertur, cum ali-
 quid ei exhibetur. Inter omnia autem bona
 hominis, Deus maximè acceptat bonum
 humanæ animæ, ut hoc sibi in sacrificium
 offeratur. Offerre autem debet aliquis Deo,
 primò animam suam secundùm illud Ec-
 cles. 30. *Miserere animæ tuæ, placens Deo.* Eccli. 30.
 v. 24.
 Secundò autem animas aliorum, secundùm
 illud Apocal. ultimo: *Qui audit, dicat, Veni.* Apoc. ult.
 v. 17.
 Quanto autem homo animam suam
 vel alterius propinquiùs Deo cõiungit, tan-
 to sacrificium est Deo magis acceptum. Un-
 de magis acceptum est Deo, quòd aliquis
 animam suam & aliorum applicet contem-
 plationi, quàm actioni, quando scilicet ex-
 pedit. Per hoc ergo, quod dicitur, quòd nul-
 lum sacrificium est Deo magis acceptum,
 quàm zelus animarum, non præfertur meri-
 tum vitæ actiuæ, merito vitæ contemplati-
 uæ; sed ostenditur magis esse meritorium, si
 quis offerat Deo animam suam & aliorum,
 quàm quæcumque alia dona exteriora. Hæc
 S. Thomas. Quo contrà acceptissimum dæ-
 monibus offerunt sacrificium, & Deo sunt
 summè odibiles, qui in reformatione mo-
 nasteriorum, salutē impediunt animarum.
 Tradit hoc sub magnis gemitibus B. Ber-
 nardus

nardus

Bern. de
Epiph.
Serm. 3.

nardus in Sermone de Epiphaniâ, vbi dicit
Herodiana malitia, & Babylonica crudeli-
tas est, nascentem velle extinguere Religio-
nem, & allidere paruulos Israëlis. Si quid
enim ad salutem pertinens, si quid Religio-
nis exoritur, quicumque resistit, quicumque
repugnat, planè cum Ægyptiis paruulos Is-
raëlitici generis necare conatur: imò cum
Herode nascetem prosequitur Salvatorem.

Bern. ser. I.
de conuers.
S. Pauli.

Denique si proprium sanguinem dedit in
pretium redemptionis animarum, non vi-
detur tibi grauiorem ab eo sustinere perse-
cutionem, qui suggestione malignâ, exem-
plo pernicioso, scandali occasione, auertit
ab eo animas, quas redemit; quàm à Iudæo,
qui sanguinem illum fudit? Et iterùm ibi-
dem: An Saluatori animarum vlla grauior
poterit esse persecutio? Iniquè agunt & cete-
ri contra Christum; multiq̄ue sunt tempori-
bus nostris Antichristi. Et iterùm: Heu, heu
Domine Deus, quia ipsi sunt in tuâ persecu-
tione primi, qui videntur in Ecclesiâ tuâ pri-
matum dirigere, gerere principatum!

Bern. ibid.

Sextus fructus reformationis est, quòd
per eam subuenitur multis in peccata ruitu-
ris, qui scilicet in peccata multa caderent, si
locus reformationi non subiaceret. Non e-
nim solùm est laudabile & Deo acceptum,
bona facere opera; sed etiam Deo gratum
valdè

valdè existit, quando quis mala, ne fiant, pro viribus præuenit & impedit. Ex coarctatione enim & restrictione vitiorum, sequitur in Religione triplex bonum; videlicet, verbi Dei efficacia, virtutis contra vitium refulgentia, & tam suorum quàm alienorum peccatorum maior cognitio.

Primò, in verbo Dei sequitur maior efficacia; quia reformatione factâ, Dei verba tunc docentur liberiùs, quàm antea. Vnde B. Gregorius lib. 6. Moral. c. 7. dicit; Euntes in mundum vniuersum, prædicate Euangelium. Possunt, vniuersorù nomine, ipsæ morum dissimilitudines designari. Alius namque elatione erigitur, alius pondere timoris inclinatur, alius libidine æstuat, alius auaritiâ anhelat, alius remissione se deiicit, alius irâ feruescit. Sed per doctrinam sacri eloquij, superbo humilitas tribuitur; timido confidentia præbetur; luxuriosus per castitatis studium ab immunditiâ tergitur; auarus per continentiam ab ambitionis æstu temperatur; remissus zeli rectitudine erigitur; iracundus à præcipitationis suæ exercitatione refrenatur. Vniuersa Deus aquis irrigat, quia vim sui sermonis in singulis iuxta morum diuersitatem format; vt hoc in eius eloquio quisque inueniat, per quod virtutis necessaria germen ferat.

B. Greg.
lib 6. Mor.
cap. 7.

Secun-

Secundò, ex restrictione vitiorum, ostenditur virtutis contra vitium refulgentia. unde Iob 24. *Sicut summitates spicarum conterentur*, scilicet peccatores. Super quo beatus Gregorius lib. 17. *Moralium* dicit; *Summitates spicarum sunt aristæ. Aristæ ad alta profiliunt, grana latent; quia reproborum potentia eminent, & electorum gloria non apparet. Illi se honorum fastibus ostendunt; isti in humilitate se deprimunt. Sed trituræ tempus adueniet, quod aristarum rigiditatem frangat, & solida grana non conterat. Tunc ergo superbia iniquorum comminuitur: tunc electorum vita, quantâ integritate fulgeat, declaratur. Quia cum iniusti deficiunt, ex hac ipsâ aristarum contritione agitur vt grana appareant, candor ostenditur: quia iniquis in supplicia æterna cadentibus, sanctorum iustitia, quantâ veritate candeat, demonstratur. unde rectè quoque per Ioan-*

Iob 24. 24.

B. Greg. l. 17. Mor. c. 6.

Mar. 3. 12.

Cuius ventilabrum in manu suâ: & permundabit aream suam: & congregabit triticum suum in horreum, paleas autem combures igni inextinguibili.

Tertiò, ex restrictione vitiorum, sequitur tam suorum, quàm aliorum peccatorum maior cognitio; vt manifestat ibidem beatus Gregorius in *Moralibus* lib. 31. cap. 9. *Iustorum, inquit, mens, quia per custodiam disci-*

B. Greg. l. 31. Mor. c. 9.

disciplinæ, à cunctorum visibilium fluxo appetitu constringitur, collecta apud semetipsam intrinsecus integratur: qualisque Deo vel proximo esse debeat, plenè se conspicit: quia nihil suum exterius relinquit. Et quanto ab exterioribus abstracta cōpescitur; tanto aucta in intimis inflammatur. Et quo magis ardet, eo ad deprehendenda vitia amplius lucet. Hinc est enim, quod sancti viri, dum se intra semetipsos colligunt, mirâ ac penetrabili acie, occulta etiam aliena delicta deprehendunt.

Septimus fructus reformationis est, quia reformantibus Patronos Religionum fauorabiles facit, eos videlicet, qui Ordinem primò fundauerunt. In reformatis enim filiis, respectu suorū Patrum, qui Ordinem fundauerunt, perfectè impletur illud Dei mandatum: *Honora patrem tuum & matrem, Religionem videlicet; quia hi verè mundo mortui sunt, dicentes cum Psalmistâ: Quo-* Psal. 26. 10
niam pater meus & mater mea dereliquerunt me: Dominus autè assumpsit me. Quæ-
 libet enim Religio, post Patrem cælestem, à quo est omnis paternitas in cælo & in terrâ, habet patrem spiritualem suæ inchoationis, vnum vel plures, qui sanctitate floruerunt præcipuâ, secundum illud Psalmi: *Funda-* Psal. 86. 1.
menta eius (scilicet Ierusalem, cui assimila-

M

tur

tur monasterium in Deo pacificum) *in montibus sanctis*, id est, Patribus. *Diligit Dominus portas Sion* (portæ enim idem sunt quod montes sancti) *super omnia tabernacula Iacob*, id est, diligit Ecclesiam benè regulatam & spiritualem, *super omnia tabernacula Iacob*, id est, super materialia tabernacula. Homo etiam natus est in qualibet Religione excelsior sanctitate ceteris, & ipse fundat eam (Religionem) Altissimus. Sic enim S. Nortbertus Ordinem Præmonstratensium fundavit per statuta deuotissima Ordinis sui, in hoc Augustini reformando regulam. Sic S. Eutychius, Prior deuotissimus, instituta Cluniacensium primus composuit, regulam B. Benedicti reformare studens. Sic eadem regulâ iam neglectâ plurimum, vt suprâ patuit cap. 4. B. Robertus Pater monasterij Molismensis, ad locum Cistercij veniens, cum viginti & vno fratribus suis, fundavit Ordinem Cisterciensem. Pari modo Patres habuerunt viros sanctissimos alij Ordines, vt Prædicatorum Ordo, S. Dominicum: & Ordo fratrum Minorum, beatum Franciscum. De talibus Patribus, videlicet Deo omnium creatore, & de fundatoribus statuum dicitur Deuter. 32. per Moysen ad populum deformatum, & hodie ad lapsos fratres & monachos: *Numquid non ipse*

Deut. 32.6

ipse est pater tuus, qui possedit, fecit, & creavit te? quoad primum patrem. Et quoad secundos subdit: *Memento dierum antiquorum;* Glossa, Quasi aliàs quãdo elegit Patres in populum peculiarem sibi. *Cogita generationes singulas;* Glossa, Quibus elegit Abraham, Isaac & Iacob. Nulli enim defuit liberalitas Creatoris. *Interroga patrem tuum, & annuntiabit tibi;* Glossa, Doctorem legis & Prædicatorem Euangelij, cuius doctrinã & exemplo instituaris. Tales Patres regulariter viuentes Ordinis S. Benedicti B. Gregorius eiusdem Ordinis, tam in Papatu, quàm antea, cùm esset occupatus in exterioribus secum continuè, ne deformaretur, habere voluit. Vnde dicit in Prologo Moralium sic; Ex monasterio, fratres mei germanã vincti Greg. cap. 1 charitate, secuti sunt. quod diuinã factum ex dispensatione conspicio, vt eorum semper exemplo ad altioris orationis placidum littus, quasi anchoræ fune restringerer, cùm causarum sæculariũ incessabili impulsu fluctuarem; ad illorum quippe consortium, velut ad tutissimum portus sinum, post terreni actus volumina fluctusque fugiebam. Et licet illud me ministerium, ex monasterio abstractum à pristinæ quietis vitã, mucrone suæ occupationis extinxerat: inter eos tamen, per studiosæ lectionis alloquiũ, quo-

tidianæ tuæ me aspiratio compunctionis animabat.

CAPVT IX.

Declarat vnde proueniat, quòd communiter omnes in Ecclesiâ clamât reformationem debere fieri, & tamen ferè nullus, quando reformari incipit, est voluntarius. Et quinque cause assignantur: scilicet, inconsideratio arduitatis negotij, modica dilectio sui, & fictio boni desiderij, ignorantia defectus proprij, & timor inordinati desiderij.

SED dubium circa hoc notabile occurrit, vnde proueniat, quòd vt plurimum inter clericos & monasticos vix reperitur aliquis aded malus, quin reformationem fieri, bonum esse opus affirmet: & tamen paucissimi sunt, qui reformationem subire velint, cum inchoatur ab ipsis. Sic hodie nedum fideles populi, verum etiam ipsi heretici reformationem clamant debere fieri. ad idem sunt Religiosi in Ecclesiâ, & sæculares litterati & simplices, Reges & Principes; & pænè vna omnium vox est, etiam in generalibus Conciliis, reformationem esse introducendam: quæ si differtur, omnes murmurent, omnes Clero detrahunt; imò veriùs sanctæ

sanctæ matri Ecclesiæ imputant in generalibus Synodis, dicuntq; per eius omissionem fomentum præstari hæreticis, Iudeis & gentibus, ne ad gremium veniant Ecclesiæ. Cùm autem reformatio in isto Ordine, vel in isto Collegio attentatur (quoniam simul omnino Ecclesiam ponere non est humanum, nec secundùm legem communem possibile, vt ostendetur postea) ilicò tales murmurât; congregationes particulares potius conspirationes nonnumquam ineunt, amicos inuocant suos, in malis complices. Et contingit hodie quibusdam prudentibus sæculi huius, sicut olim contigisse dicitur cuidam Domino Mediolanensi: qui, cùm multitudini audientiam in iudicio præstaret sedendo, & multi clamarent; O Domine, iustitiam, iustitiam, iustitiam fieri petimus; his fatigatus clamoribus quidam naturalis Domini Mediolanensis fatuus, stetit ante Dominum suum, dicens: O Domine rogo facias iustitiam omnibus, præterquam mihi & tibi. Ita omnes reformationem laudant; sed eam sibi imponi ferè quisque recusat. Ista tamen noua non sunt, sed antiqua, & non eo minùs mala; ita quòd iuxta B. Iob vaticinium, in corpore Behemoth, aut Leuiathan, *squama vna vni coniungitur, vt ne spiraculum quidem incedere possit* Iob 41.6.

per eas. Iob 41. prout Gregorius super eodem verbo ubi supra causatur: Ista, inquit, squamæ peccantium, ne ab ore prædicatorum, aliquo vitæ inspiraculo penetrentur, & obduratæ sunt, & coniunctæ. Quos enim similis reatus sociat, concordi pertinaciâ etiam defensio peruersa constipat, ut de facinoribus suis alternâ se inuicem defensione tueantur. Sibi enim quisque metuit, dum admoneri vel corrigi alterum cernit. Et idcirco contra corripientium verba vnanimiter assurgit: quia se in altero protegit. Bene ergo dicitur: Vna vni iungitur, & ne spiraculum quidem incedit per eas; quia iniquitatibus suis dum vicissim superbâ se defensione protegunt, sanctæ exhortationis inspiracula ad se nullatenus intrare permittunt.

Respondendo tamen ad dictæ quæstionis nodum, dicendum, quod quæsi quintuplex potest esse ratio; scilicet inconsideratio arduitatis negotij, modica dilectio sui, fictio boni desiderij, ignorantia defectus proprii, & timor inordinati desiderij. Prima igitur ratio esse potest, quia tales reformationis arduitatem in genere respiciunt, non in specie, aut cum circumstantiis debitis; sicut infirmus robore corporis facile putat auri centenarium posse tollere, quem exteriori oculo tantum inspicit, non autem grauitatem

oculo

Greg. l. 33.
Mor. c. 33.

oculo mentis considerat. Ea enim quæ solùm considerantur vniuersaliter, aut nihil, aut modicum mouent ad actum. Sic quamquam Deus sit bonum optimum, tamen nisi consideretur vt alicui bonus, à multis vix diligitur. Reformationem, quæ importat decorem & speciositatem animæ & corporis, nemo sanæ mentis vituperat: sed quia bonum est arduum & difficile, ab eo facilè humana fragilitas declinat. Sensit hoc Apostolus in personâ humanæ infirmitatis, cum ait: *Scio quia non habitat in me, hoc est in carne meâ, bonum. nam velle adiacet mihi; perficere autem bonum, non inuenio.* Et iterum: *Condelector enim legi Dei secundum interiorem hominem: video autem aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati, quæ est in membris meis. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Gratia Dei per Iesum Christum Dominum nostrum. Igitur ego ipse mente seruius legi Dei, carne autem legi peccati.*

Rom. 7.18.

Alia ratio est, quia tales proximum plus quam se curant diligere, & sic promouentes aliena, propria negligunt commoda. Sicut hortulani, qui arua propria deserunt, & aliena colunt: sicut medici, qui aliorum curant

pestilentias, neglectis propriis. Sicut qui domibus multis ardentibus, ignem extinguunt in domibus alienis, & cremari sinunt proprias. Iste non est ordo charitatis: sed ordo est præposterus, necessariò commutandus, secundùm Eccles. 30. *Miserere animæ tuæ, placens Deo, & contine & congrega cor tuum in sanctitate eius.* Ordo autem dilectionis proximi rectus; de quo gloriatur spōsa Cantic. cū dicit: *Ordinavit in me charitatem.* & Glossa ibi B. Augustini notat; Primò, inquit, diligendus est Deus: secundò, parentes, inde filij, pòst domestici; qui & si boni sint, malis filiis præponendi sunt. Inimicos autem, nõ sicut teipsum, sed simpliciter dilige; sufficit enim quòd odio nõ habeas. Contra tales, ordinem pervertentes charitatis, dicit Prosper lib. De vitâ contempl. sic: *Ordinem dilectionis illi pervertunt, nec modum diligendi custodiunt, qui aut mūdum, qui contemnendus est, diligunt; aut corpora sua, minùs diligenda, plus diligunt; aut proximos suos, non sicut seipsos, aut Deum plus quàm seipsos fortè non diligunt.*

Tertia ratio est apud quosdam, quia reformationem non corde, sed appetunt eam solùm ore & fictè: ideò vt bonæ mentis esse videantur, aut vt benevolentiam benè affectorum captent, aut vt ne tamquam hostes
virtu-

Eccli. 30.
v. 24.

Cant. 2. 4.
Augustin.

Prosp. li. 3.
cap. 15.

virtutum esse credantur, cum tamen in occulto contra bonos practicent, quidquid mali possunt. Tota autem eorum intentio est, ne à malis separati citius refoventur. Tales durissimè alloquitur Christus, quia hypocritæ sunt, Matth. 23. *Vae vobis Scribæ & Pharisei hypocritæ: quia mundatis quod deforis est calicis & paropsidis, intus autem pleni estis rapinâ & immunditiâ. Pharisee cæce, munda prius quod intus est calicis & paropsidis, ut fiat id quod deforis est, mundum.* vbi Chrysostom. Non hæc de sensibili dicit calice & paropside, sed de intelligibili; quem si numquam tetigerit aqua, mundus potest esse apud Deum. Si autem peccauerit, & totâ aquâ pelagi & fluminum se lauet, sordidus est, & miser ante Deum. Quàm mala sit autem & peruersa talium intentio, declarat B. Gregorius, vbi de squamis Leuitathan loquens, supraposita sic continuat; *Pestiferam concordiam, scilicet hypocritarum & astutorum, adhuc apertius Iob subdit, dicens: Vna alteri adhaerebit, & tenentes se nequaquam separabuntur.* Qui enim diuisi corrigi poterant, in iniquitatum suarum pertinaciâ vniti perdurant: & tanto magis quotidie à cognitione iustitiæ separabiliores fiunt, quanto à se inuicem nullâ increpatione separantur.

Mat. 23. 25

Chryf. homil. 44. cir. fin. op. imp.

B. Greg. l. 33. Mor. c. 33.

Quarta ratio est, quia quidam se putant in statu salutis esse, quo carent; aut si in charitate sint, perfectione non indigere. Vidi ego in quorundam magnorum Prelatorum & Doctorum congregatione quemdā Doctorem diuinæ legis, Pontificem simul, & Ordinis cuiusdam ac Religionis strictissime, si seruaretur vt olim, qui Doctor nequaquā admittere voluit verbis, quòd Religio, de quâ assumptus erat, lapsa esset, ac reformatione indigeret, quantumcumque luce foret clarius toti mundo contrarium esse verum. Vix enim credi potest, quantâ cæcitate premuntur, & cordis duriâ, qui malis imbuuntur habitibus. Vnde B. Gregorius exponens illud, In similitudinem lapidis, aquæ durantur, & superficies abyssi constringitur, dicit: Aquæ enim per glaciem in superficie durefcunt, sed fluidæ in intimis remanent. Et quid per aquas, nisi fluxa accipimus corda reproborum? Qui, cum ex proposito virtutem deserunt, fortes se in bonis operibus per hypocrisim ostendunt: dumque in intimis suis ad vitia defluunt, & foris se sanctorum ac fortium imitatores fingunt, aquæ in similitudinem lapidis durantur, & superficies abyssi constringitur, quia per supraddictam sanctitatis speciem fluxa ac instabilis eorum conscientia hominibus tegitur. Et ite-

B. Greg. 29
Mor. c. 24.

iterum causam dictæ rationis tradit, ubi as-
 similat tales cæcos Philosophis, de quibus
 dicitur ad Rom. I. *Cum cognouissent Deum,*

B. Greg.
 Mor. 25.
 c. 12.
 Rom. I. 25

*non utique sicut Deum glorificauerunt, aut
 gratias egerunt, sed euauerunt in cogita-
 tionibus suis.* Sed quid ex huius erroris se-
 mine pullularit, illicò adiunxit, dicens; *Pro-*

B. Gregor.
 ibid.

*pter quod tradidit illos Deus in desideria
 cordis eorum;* & plura ibi addidit. Cæcantur,
 inquit Gregorius (scilicet mali) etiam ne in-
 telligant quod committunt; & qui intelli-
 gentiam suam sequi nolunt, in peccato &
 causâ peccati; & ipsum lumen intelligentiæ
 perdunt in peccato, & pœnâ peccati. Prioris
 ergo peccati merito, peccatorum subsequen-
 tium fouea tegitur, ut qui malum sciens per-
 petrat, deinceps iustè etiam nesciens in aliis
 cadat. Hoc quippe agitur, ut culpis culpæ
 feriantur, quatenus supplicia fiant peccan-
 tium, ipsa incrementa vitiorum. Nam quia
 omnipotens Deus ad pœnitentiam tempus
 indulget, quod tamen humana malitia ad
 usum suæ iniquitatis retorquet; nimirum iu-
 sto Dei iudicio augeri culpa permittitur, ut
 ad feriendum altius quandoque cumuletur.

Inducit ad idem B. Gregorius illud Scriptu-
 ræ, *Ut impleant peccata sua semper.* & Apo-
 calyps. 22. *Qui nocet, noceat adhuc; & qui*
in sordibus est, sordescat adhuc. & Psalmi-
 stam

1. Theff. 2.
 v. 16.
 Apoc. 22. 11

Psal. 68. 28 statim dicentem: *Appone iniquitatem super iniquitatem eorum, ut non intrent in iustitiam tuam.*

Quinta ratio est, quia timent, quòd alij eos velint aliquo bono priuari, quo scilicet carere renuunt; puta, delectatione corporis, aut usu pecuniæ, aut priuilegio aliquo forte illicitè adepto, vel similibus. Tales enim sæpè propositum benè agendi habent, & idem procurare intendunt per reformationem in aliis; sed cùm timor delectabilia perdendi ac dulcedo acquisitæ consuetudinis aderit, statim à cœpto bono desistunt. Tradit hoc

*B. Greg. 1. 7.
Mor. c. 14.*

B. Gregorius lib. 7. Moral. sic: Sunt nonnulli, qui seducentibus vitiis obuiare, quasi totâ intentione deliberant, sed irruente tentationis articulo, in deliberationis proposito non perdurant. Alius namque prauo usu superbiæ inflammatus, cùm magna esse præmia humilitatis considerat, se aduersum semetipsum erigit, & quasi tumorem turgidi fastus deponit, exhibere se quibuslibet contumeliis humilem promittit: sed cùm repente hunc vnus iniuria verbi pulsauerit, ad consuetam protinus elationem redit. Alius auaritiâ estuans, augēdis facultatibus anhelat: is cùm præterire velociter omnia conspicit, decreuit iam nihil appetere: sed cùm repente fuerint oculis oblata, quæ placeant,
pro-

protinus in ambitionē mens anhelat. Alius luxuriæ tabe polluitur, & longâ iam consuetudine captus tenetur; quanta autem castitatis sit munditia conspicit, ac carne vincitur turpe deprehendit, restringere ergo voluptatum fluxa deliberat, & reluctare consuetudini quasi totis viribus se parat: sed vel obiectâ oculis specie, vel ad memoriam reductâ, cum subitâ tentatione concutitur, protinus à pristinâ præparatione dissipatur.

CAPVT X.

Procedit ad præparatoria reformationis: & sunt septem, quæ ante reformationis introductionem disponi debent. Primum est, ut viri habeantur pro loco idonei, qui mancant; & illud declarat per naturalia, artificialia, & per dicta theologica.

DICTVM est hætenus de reformationis formâ principaliter: nunc respondendum ad secundum minus principale, dicendum scilicet erit, quomodo reformationis debeamus actus disponere. vnde dicendum est nunc de præparatoriis ipsius reformationis. Vbi sciendum, quòd ad reformationem, vt ad particularia descēdamus alicuius monasterij, septem sunt præparatoria satis necessaria, vt plurimum. Primum est, vt viri habeantur

habeantur

habeantur permanendo in loco idonei; secundum, ut reformatores sint negotio congrui; tertium, ut consensus habeatur Clericorum aliquorum, & Episcopi; quartum est, ut potestas procuretur & vigor secularis brachij; quintum, ut provideatur pro posse in loco, humano victui, sextum, ut inuoluntariis sæpè seminetur verbum Dei; septimum, ut in puniendo, humano non parcatur excessui.

Primò, inquam, exigitur, ut personæ habeantur pro loco idoneæ. Docet hoc naturalis industria, artificiosa structura, & sacrae Scripturæ historia. Videmus enim in * vegetabilibus, naturaliter vim seminatiuam, primò omnium totam suam pænè virtutem ad radicis robur in dilatationem extendere; quia ex eâ, tamquam ex fundamento, stipes, rami, folia, flores, & fructus postmodum valent eo efficacius produci. Sic etiam cor, cerebrum, & membra principalia in animalibus primò natura producit, è quibus in antea omnia corporis lineamenta cudit. In artificiosâ etiam structurâ architectus primò lapides solidiores & maiores locat, super quibus deinceps firmiter ædificium ædificat. Sic si pictor primò in tabulâ fundamentum efficax ponit, eidem stabiliorem postmodum imaginem fingit. Sic etiam si pontipedes & susten-

* vegetabilibus

sustentacula solida artifex tritus supponit,
 firmius deinceps aquæ decursui resistit, &
 iter tutius transituris ministrat. Hinc in sacrâ
 similiter Scripturâ crebrò reperimus, quòd
 fundamenta domorum diuinarum de fun-
 damentis optimis erant solidata; quæ do-
 mus, Religiosorum præfigurabant vitam: Exo. 26. 17
 nam tabulæ, super quibus incumbibat ta-
 bernaculum, à Moysè, Deo ædificatû, erant
 de lignis sethim, quæ sunt imputribilia, &
 incombustibilia, earumque tabularum ba-
 ses erant argentæ. In atrio etiam eiusdem Ibid. 27.
 tabernaculi, quod atrium circumdabat ta-
 bernaculum, fuerunt columnæ sexaginta
 fulciantes tectoria atrij de bysso retortâ: qua-
 rum columnarum bases omnes erant de ære,
 seu æneæ. & columnæ erant æneæ, sed ca-
 pita earum cum celaturis argentea. Sic Salo-
 mon pro fundamento templi fecisse legitur.
 vnde 3. Reg. 5. *Præcepitq; Rex, vt tollerent* 3. Reg. 5. 7.
lapides grandes, lapides pretiosos in funda-
mentum templi, & quadrarent eos. Sic in
 eodem templo pauimentum domus textit
 auro intrinsecus. 3. Reg. 6. *Stravit quoque* Ibid. 6. 30.
pauimentum templi pretiosissimo marmore,
decore multo. 2. Paral. 3. *Sic in porticu tem-* 2. Par. 3. 6.
pli duas columnas posuit fusiles cubitorum
in altitudine octoginta miræ pulchritudi-
nis. 3. Reg. 7. Et, vt ibid. dicitur, *fecit mare* 3. Reg. 7.
fusile

fusile stans super boues fusiles duodecim. Per quæ omnia significatur, quòd inchoatores spiritalis templi, in quo Spiritus sanctus debet habitare, debent esse firmi & idonei. Quæ idoneitas quatuor requirit: videlicet, vt sint in se bonæ vitæ; ad proximum bonæ famæ; in loco, quem reformant, stabiles; & contra aduersarios longanimes.

In se oportet vt sint boni & reformati: alioquin iis diceretur; *Medice cura te ipsum.* Et malè alios lauat, qui sordes sordibus tergit. Et qui sibi nequam, cui bonus erit? Oportet etiam vt sint bonæ famæ: aliàs quamuis doleant de præteritis, tamen si in propinquo fuerint in grauibus peccatis, aduersarij contra tales faciliter insurgunt, præterita impropertantes: simplices quoque sæculares inficiunt, dicentes; *Ecce isti nostrum volunt tollere locum, qui tamen peiores nobis existunt, vel fuerunt.* Debent ergo tales esse, vt cum Apostolo dicere possint illud

2. Cor. 2. 14 *2. ad Corinth. 2. Deo autem gratias, qui semper triumphat nos in Christo Iesu, & odorem notitiæ suæ manifestat per nos in omni loco: quia Christi bonus odor sumus Deo, in his qui salui fiunt, & in his qui pereunt.*

Oportet præterea vt sint in loco, quem reformare volūt, stabiles: alioquin cœptū opus deficeret, vel in teporem vitæ vergeret. *Quia nemo*

nemo, vt Veritas ait, mittens ad aratrum manum, & respiciens retrò, aptus est regno Dei.

Ita Christus respondit ei, qui ait: *Sequar te* Luc. 9. 62.
Domine, sed primùm permittite mihi renuntiare his, qui domi sunt.

Oportet insuper vt contra aduersarios sint longanimes; quia in principio reformationis, propter rei recētiam, contra bonos murmurant: extra domum, sæculares ad iram; intra domum, inflammantur inuoluntarij fratres: à dextris tentantur ex hinc hi, qui deberent esse cooperatores; & à sinistris sæpè turbat defectus, quoad diuitias vel res temporales. Nec mirū, quia ita etiam olim 1. Esdr. 3. 3.
 accidit Israëlitis, quando templum & altare volebant reformare, quæ destructa erāt in Ierusalem, vt habetur 1. Esdr. 3. vbi congregati sunt filij Israël de Babylonia venientes in Ierusalem quasi vir vnus. Primò ædificauerunt altare Dei Israël, vt offerrent in eo holocaustum secundum legem: *Collocauerunt, inquit, altare super bases suas, deterrentibus eos per circuitum populis terrarum: & obtulerunt super illud holocaustum Domino, manè & vesperi.* Deinde fundamentum templi positum est cum eisdem terroribus, vt ibidem habetur.

N

CA-

CAPVT XI.

Declarat secundum & tertium preparatorium reformationis: tum scilicet, ut reformatores sint negotio congrui, alias visitatores multa mala faciunt; tum ut consensus habeatur Clericorum aliquorum, presertim Episcopi, quia tales impediendo sunt pessimi.

SECVNDVM preparatorium reformationis est, ut reformatores sint negotio congrui. Reformatores autem voco, non ut in precedentibus, subditos: sed eos qui per auctoritatem superiorem, opus reformationis inchoant principaliter; puta Generales, seu Prouinciales Ordinum, Abbates vel Visitatores, & etiam eum, qui pro capite & Prælato ponitur in reformâdo loco. Tales enim quando non sunt negotio accommodi, opus reformationis plus impediunt, quàm promoueant: sicut in quibusdam videmus accidere, qui, eò quòd fideles non sunt in dicto opere, solùm visitationis officium exequuntur nomine tenus & specie tenus; quatenus satisfaciant murmuranti populo sæculari: & eisdem reformatoibus recedentibus, quia vocales tantùm fuerunt, non reales, coeptum opus vertitur in ridiculum: quia enim in
arena

arena fundarunt, superædificatum non mirum si corruit. Tales prætereà visitatores multa scandala in monasteriis seminant, & nutriunt, & nonnumquam pro muneribus impium iustificant. Similes sunt tales Simoni præposito templi, qui, vt habetur 2. Mach. 3. contendebat obistere Oniæ summo Sacerdoti deuotissimo, & moliri iniquū aliquid in ciuitate Ierusalem, in qua sub Onia in omni pace leges adhuc optimè custodiebantur. qui Simon proditor templi & thesauri eius factus est. Similes sunt prætereà peruersi visitatores Iasoni, qui cōtra fratrem suum Oniam Sacerdotem præfatum ambiebat Sacerdotium summum. quo per gentilem regem Antiochum prætensè per munera adepto, statim ad Gentilem ritum contribules suos trāsferre cœpit; Ierusalem priuilegiis regalibus priuauit, instituta praua condidit, gymnasium in arce constituit, lupanaria in ciuitate construxit; Sacerdotes, contempto altaris officio & neglecto, participes fieri palæstræ iussit; spretis patriis honoribus, Græcas glorias habere studuit: & eorum instituta conseruari præcepit, atque Oniam captiuauit. Qui tamen Iason postmodum per Menelaum extra regnum fugatus est, vice altera, & tandem omnibus odiosus periit insepultus, vt habetur 2. Mach. 4. & 5. 10.

chab. 4. & 5. Nouit Altissimus quotiens talia in nouo Testamento & peiora fiunt suis modis, tam in monasteriis, quàm in sæcularibus ecclesiis, per eos qui in reformatione deberent esse primi; suntque tales pariformes plerumque Menelao supradicti Simonis germano. Qui Menelaus Sacerdotium summum à Rege gentili per pecunias dolose obtinuit, quando nuntius domini sui Iasonis ad regem missus fuit. Hic enim Menelaus aurea vasa de templo furatus, Andronico potenti & pessimo dedit, & partem vendidit. Hic Menelaus Oniam deuotissimum per Andronici manus occidi procurauit. Accusatus apud Regem desuper per pecunias se absoluit, & iustos accusantes eum Ierosolymitas cruciari procurauit ad mortem. Multa sacrilegia à Lyfimacho in templo fieri voluit, & occasio infinitorum malorum fuit, vt supra 5. & 6. capitulis. Absit igitur, vt sacra reformatio tales habeat patronos nequitia; sed sint reformatores potius similes illi viro sapienti, qui edificauit domum suam supra firmam petram, & descendit pluuia, & venerunt flumina, & flauerunt venti, & irruerunt in domum illam, & non cecidit, fundata enim erat supra firmam petram.

Mat. 7. 24.

Debent fundatores, vt ad specialia descen-

scendatur, habere proprietates quatuor dictas in præcedenti præparatorio; & insuper alias, vt scilicet sint auctoritate potentes, prudentia sagaces, & voluntate beneuoli. Quia auctoritate sufficienti carentes, victoriam obtinere nequeunt: prudentia non circumspecti, à callidis decipiuntur; voluntate verò duplices, corrumpuntur muneribus. Ita enim Christus, qui pro reformatione vitam perdidit, suos docuisse legitur. Nam de primo dicitur Lucæ 4. *Descendit Iesus in Capharnaum ciuitatem Galilææ, ibiq; docebat illos sabbatis, & stupebant in doctrina eius, quia in potestate erat sermo ipsius.* Luc. 4. 31.

De secundo, mittens discipulos ad præparandum reformationem per Christum inducendâ, sic ait duodecim discipulis quando eos à se misit; *Ecce ego mitto vos, sicut oues in medio luporum. Estote ergo prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ. Cauete autem ab hominibus.* De tertio verò, scilicet vt sint voluntate beneuoli, quando mittuntur in Samariam, id est, in societatem malorum, si bonorum facies respiciunt in Ierusalem regularis obseruantie, non turbentur in irâ, quando à Samaritanis malis nõ recipiuntur benignè. Vnde Luc. 9. benè ad propositum dicitur: *Euntes (scilicet Iesus & discipuli duodecim) intrauerunt in Sa-* Luc. 9. 52.

maritanorum ciuitatem, vt pararent illi, (scilicet Iesu) refectionem, & non receperunt eum, quia facies eius erat euntis in Ierusalem. Cùm vidissent autem discipuli eius Iacobus & Ioannes, dixerunt: Domine vis dicamus, vt ignis descendat de celo, & consumat illos? Et conuersus increpauit eos, dicens: Nescitis cuius spiritus estis. Filius hominis non venit animas perdere, sed saluare. Qualia verò capita Deus in primordio cuiuslibet legis & religionis posuerit, patet ex dictis suprà cap. 4, & 8.

Tertium preparatorium est, vt consensus habeatur Clericorum aliquorū, & præsertim Episcopi, si non sit locus exemptus; alioquin, etiamsi sit locus exemptus, facit scandalum, aut obicem ponere consueuerunt quidam scioli: qui modò scandalum sequi ex nouitate rei in populo, & falcē inquirunt mitti in messē alienam; modò religiosos asserunt falsos esse, nisi obediant Episcopis iuxta ordinē Hierarchicum, & similia: quæ melius est præuenire, si potest fieri. Sunt enim interdum hi, qui ad reformationem deberent esse cooperatores præcipui, impediendo tale opus primi. Quod patet in triplici genere Clericorum, aliquando scilicet in Episcopis, aut in eorum vicariis, & in aliis facultatum Magistris. Quòd
illa

illa fiant per Episcopos aut eorum vicarios, sic luget B. Bernardus: Egressa est iniquitas à senioribus iudicibus, vicariis tuis, qui videntur regere populum tuum. Heu, heu Domine Deus, quia ipsi sunt in persecutione tua primi, qui videntur in Ecclesia tua primum diligere, gerere principatum. Arcem Sion præoccupauerunt, apprehenderunt munitiones, & vniuersam deinceps liberè & potestatiuè tradunt incendio ciuitatem. Et iterum idem Bernardus: Non omnes sunt amici sponsi, quos hodie sponsæ hinc inde assistere cernis, & qui, ut vulgò dicitur, adiuuant eam, quasi addextrare videntur. Pauci admodum sunt, qui non quæ sua sunt quærunt, ex omnibus caris eius. Diligunt munera, nec possunt pariter diligere Christum: quia manus dederunt mammonæ. Idem malum faciunt sæpè aliarum scientiarum magistri, qui tamen verè sunt hypocritæ. vnde Veritas ait: *Vae vobis Scribæ & Pharisei, hypocritæ, quia clauditis regnum cælorum ante homines. Vos enim non intratis, nec introeuntes finitis intrare.* Vbi Chrysostomus: Regnum cælorum dicitur Scripturæ, quia in illis insertum est regnum cælorum: ianua est intellectus earum, aut regnum cælorum est beatitudo cælestis: ianua autem est Christus, per quem introi-

B. Bernardus.
serm. 1. de
conuers.
S. Pauli.

Idem serm.
ad Clerum
in Rhemensi
Conc. congregatum.

Mat. 23. 13

Chrysost.
hom. 44.
op. imperf.
tom. 2.

tur in eam. Clauicularij autem sunt Sacerdotes, quibus creditum est verbum docendi & interpretandi Scripturas. Et Origenes ibidem: Pharisei ergo & Scribæ nec intrabant, nec intrare volentes permittebant: scilicet, in Christum credendo, & veritatem aperiendo aliis. Et iterum ibidem Origenes: Omnes qui malâ conuersatione sua dant exemplum peccandi in populo, & qui faciunt iniuriam, scandalizantes pusillos, claudere videntur ante homines regnum cælorum. Et hoc peccatum inuenitur in populis, maximè autem in Doctoribus, qui docent quod decet secundum iustitiam Evangelij; ipsi autem non faciunt, quæ docent. Benè autem viuentes, & benè docentes, aperiunt ante homines regnum cælorum; & dum ipsi intrant, alios prouocant intrare. Sed & multi non permittunt intrare in regnum cælorum intrare volentes, quia sine ratione excommunicant quosdam propter zelum aliquem, & sunt meliores quàm sunt ipsi. & quidem ipsi non permittunt eos intrare; illi autem, qui sunt sobrij mente, suâ patientia tyrannidem eorum videntes, quamuis vetiti, tamen intrant, & hereditant regnum. Sed & qui cum multa temeritate seipfos dederunt ad professionem docendi, priusquam discerent, & Iudaicas fabulas imitantes, detrahunt

Origen.

Idem tract.
25. in Mat.
rom. 2.

trahunt eis, qui in Scripturis, ea quæ sursum sunt, requirunt; claudunt, quantum ad se est, regnum cælorum. Hæc ille.

Ex quo patet, quòd quatuor differentiæ Clericorum claudunt regna cælorum, & sunt hypocritæ. Primò, qui in Christum verè credenti alteri obicem ponunt. Secundò, maximè claudunt, qui rectè docent verbo, & tamen malo exemplo alios scandalizant. Tertiò, qui innocentes excommunicant, vel bonos. Quartò, qui profitentur aliquem sacræ Scripturæ gradû, quam Scripturam non intelligentes, tritis in eadem iniuste detrahunt. Triplex enim est genus hominû Ecclesiasticorum: & opus est vt (si fieri potest) pro obseruantia introducenda, aduocetur scilicet Episcopus, eius Vicarius, & si quis est præsertim litteratus; vel habeatur exemptionis benè fundatum priuilegium. Sic etiam fecisse legimus dudum Reformatores veteres: nam in reformatione regulæ B. Benedicti facta in Cluniacensi monasterio per statuta S. Eutyhij, cooperante sancto ibidem primo Abbate Bernone, & eodem defuncto, S. Odone ibidem in Abbatem electo, ipse Odo amica intentione ipsorum sub pœna excommunicationis est arrestatus ad suscipiendum Ordines sacros in reformatione. Deinde eiusdem S. Benedicti

Regulæ per S. Robertum cū viginti & vno monachis, in Cistertio facta reformatione, consilium ad hoc & auxilium habuerunt
 *Cabellio. Diœcesiani illius Episcopi * Cabilonensis;
 ris, & Archiepiscopi Lugdunensis tunc Apostolicæ Sedis Legati. In reformatione prætereà Regulæ B. Augustini per S. Norbertum facta, fauorem habuit Gelasij Papæ, Callisti Papæ, ac Lugdunensis Episcopi, cui specialiter commendatus est. Sic etiam S. Dominicus, per D. Episcopum Tolosanum, primum Ordinis conuentum fundauit. Simile S. Franciscus seruauit, & idem seruandum esse suis reliquit.

CAPVT XII.

Deducit quartum & quintum præparatorium: scilicet, vt potestas habeatur secularis brachij, & vt provideatur pro Fratribus humano victui.

QUARTVM præparatorium est, vt etiam potestas procuretur & vigor sæcularis brachij: quia hoc expedit, & sæpè necessarium est propter rebelles aut propter astutos religiosos, reformationi resistentes. Cùm enim tales iugo regularis obseruantia colla subiicere monentur, statim ad cognatos amicos currunt, & ad consanguineos & poten-

tentes, calumniantes reformationem, aut reformatores, aut modum reformandi. Et nisi sæculares potentes sint antea informati, & beneuolentia captati, faciliter operi diuino resistitur. Sic accidit Zorobabel Israëlitæ litteratissimo, quando legem Mosaicam post captiuitatē Babylonicam & templū in Ierosolymis reformare voluit. Quamuis enim licentiam habuit à Rege potentissimo Persarum cum filiis Israël eundi in Ierusalem ad ædificandum templum Domini, quod destructum dudum fuerat; & eidem partem vasorum templi tradidisset, ac Zorobabel iam cum multis Ierusalem ascendens, altare fundasset, & fundamenta templi reædificare inciperet; tamen Samaritæ, qui in circuitu fuerunt, indignati, cœptum opus præpedire curauerunt modis variis. Nam primò cum Israël se templum reædificare velle finxerunt, quod cum negarent Israëlitæ, secundò Samaritani impedire moliebantur. Et cum per se impedire non possent, dederunt munera Principibus Regis Persarū, qui erant positi super terram; qui pecuniis corrupti vendiderunt eis negligentiam ædificationis, Cyro tamen ignorante. Et adeò impedierunt eos, quòd in triginta annis, in quibus Cyrus regnauit, non erexerunt muros templi, nisi vsque ad apodia-

dia-

diationem, prout habetur Esdræ in quatuor capitulis, primo videlicet, secundo & tertio, & partim in quarto. & 3. Esdræ 5. Deinde mortuo Cyro, cum filius eius Cambyfes, qui apud Esdram Artaxerxes vel Assuerus, & apud Iudith vocatur Nabuchodonosor, in regem Persarum esset sublimatus; iterum Principes terræ impediuerunt templum reædificare, & populus omnis circa Ierusalem scripsit Regi, conquerendo quæ mala fecisset Regibus illa ciuitas; vnde idem Rex prohibuit per epistolas reædificare téplum. Et quamuis tunc ad Regem Artaxerxem ascēderet Zorobabel, & per Dariū vnum de septem sapientibus seu Magis, per eos qui regnum iudicabant, peteret templum posse reædificari: tamen nihil obtinuit, nisi quòd secretè Dario suasit, vt votum voueret de ædificando, si Rex fieret, templo, & de restituendis vasis partim non restitutis. Vnde quia Artaxerxes per octo annos monarchiam tenuit, ideò ædificatio dilata est per octo annos; quousque Darius prædictus, per hinnitum equi, regnum obtinuit iam mortuo Artaxerxe, vt libri Esdræ referunt. Artaxerxe enim mortuo, cum Zorobabel audisset Dariū Regem electum, fiducialiter cœpit ædificare, confidens de Rege. Et tunc iterum Principes terræ ædificatio-

nem

nem interdixerunt ; sed Iudæi allegarunt in
 contrarium, Dei hoc esse præceptum. Dein-
 de quæstio mittitur ad Darium de consensu
 vtriusque partis. Cum vtriusque igitur partis
 nuntiis ascendit Zorobabel ad Darium , à
 quo receptus est optimè. nam in cubiculo
 suo eū dormire iussit. Hęc tanguntur 1. Esd. 5.
 & 6. & 2. Esd. 6. & 7. Et tunc accidit historia
 de tribus fortibus coram Dario , vbi Zoro-
 babel triumphū habuit de ænigmate, & æ-
 dificationē templi cū vasis obtinuit : de quo
 habetur 3. Esd. 3. & 4. Hęc de historia Ec-
 clesiastica. Ex quibus patet, quātum bonum
 facere potest sæcularis fauor potestatis. vnde
 3. Esd. 7. dicitur : *Tunc, scilicet quando Da-
 rius Rex consensit, ipse Sisennes subregulus
 Cælesyriae & Phœnicis, & Satrabuzanes, &
 sodales obsecuti his quæ à Dario Rege erant
 decreta, insistebant sacrosanctis operibus,
 diligentissimè cooperantes cum senioribus
 Iudeorum Principibus Syria : & prospera-
 ta sunt sacrosancta opera, prophetantibus
 Aggeo & Zacharia Prophetis. Et consum-
 mauerunt omnia per præceptum Domini
 Dei Israël.*

Sic Abraham religiosissimus sepulturæ
 locum religiosum quando habere voluit,
 beneuolentiam verbis & pecuniis captauit à
 filiis Heth, quorum terra fuisse videtur, &
 ab

ab Ephron, cuius ager & spelunca fuit sepulchri, sicque intentum habuit, Genes. 23. Sic Iacob doctus ab Angelo, fratris sui & principis Esau gratiam prudenter quaesivit, Deum inuocando, nuntios reuerenter praemittendo, exercitum diuidendo, & ore proprio ac corpore reuerendo, ut pacem haberet, & Deo quietius seruiret, Gen. 32. & 33. Sic Ioseph carcere damnatus iniustissime, exorat beneficium à Praeposito, quando restitui mereretur in gradum pristinum coram Pharaone, Gen. 40. & 41. Sic Moyse & Aaron à Deo indicitur ut Pharaonem inducant, quatenus dimittat populum Deo seruire in deserto, Exodi 3. 4. & 5. Sic Neemias à Rege Artaxerxe, secundo filio scilicet Darij, obtinuit reformare & regere muros, & ciuitatem Ierusalem, Neemiae per totum. Sic Onias summus Sacerdos deuotissimus, videns sine regali prouidentia impossibile esse pacem rebus dari, nec Simonem posse cessare à stultitia sua, ad Regem se contulit, scilicet gentilem, 2. Machab. 4. Sic pacem & societatem inierunt religiosissimi successiuè summi Sacerdotes & fratres cum Romanis, scilicet Iudas Machabeus, 1. Machab. 8. Ionathas cum eisdem & Spartiatis simile fecit, ibid. 12. Simon etiam mittit clypeum aureum Romanis, & paria, dum pacem obtinuit.

1. Mach.
14.

tinuit. Videant igitur qui reformare volunt, ut iuxta oportunitatem locorum & temporum, aut aliquorum de communitate, sæcularium fauorem habeant, aut Principis aut Consulatus: sciantque quòd difficillimum est reformare monasteria situata in ciuitatibus vel locis, vbi communitas regnat, sicut in ciuitatibus Imperialibus & huiusmodi, nisi eius consensus habeatur communitatis: imò consensu eius habito, valdè difficile est adhuc reformationem introducere, vbi in monasteriis reperiuntur inuiti ad reformationem, qui in communitate habent consanguineos. Vix verò aliquis credit non expertus sæcularis, quanta arduitas negotio imminet, vbi montes actu tanguntur, quia tunc fumigabunt, fulgura & coruscationes, atque sagittas vltra quam credatur, emittet. Nec mirum, quia ibi tot reges, quot capita in Consulatu, & vnus alium inficit multipliciter, & ibi iudicatur secundùm multitudinem vocum. Multi autem sunt vocati, pauci verò electi, dicit Dominus. In loco verò, vbi Princeps regit, opus longè facilius est, si Principis consensus habeatur.

¶ Quintum præparatorium est, vt prouideatur pro posse, humano victui in loco reformando, in cibo, potu, vestitu, & huiusmodi necessariis, præsertim si est possessio-

nata

natae Religionis. Quamuis enim quilibet religiosus, maximè is qui alios lucrifacere cupit, meritò debeat sibi à superfluis cauere; tum quia paupertatem vouit, tum quia aut de eleemosynis pauperum viuit, aut de patrimonio Crucifixi, tū etiam quia exemplum aliis plus esse debet abstinentiæ & patientiæ: tamen hi qui religiosis præsumunt, cauere debent, vt dicit Humbertus super regulam B. Augustini, ne in distribuendis necessariis sint tenaces; sed largiter, prout facultas permiserit, sunt ministranda huius vitæ necessaria his qui sunt Dei serui. Docet hoc Pater, in veteri Testamento, in populo Israël, cui in deserto dedit panem de cælo omne delectamentum suauitatis in se habentem, & hunc quotidie: Exodi 16. Et nec calceamenta pedum, nec vestimenta eorum attrita sunt, vt Deuteronom. 29. dicitur. Docet illud Filius Dei, in nouo Testamento Ioan. 6. vbi turbam paut abundanter, adeò vt de pane & piscibus multæ sportæ superfuerint: & in copia piscium, quam dedit post resurrectionem septem solūm discipulis piscantibus: qui pisces fuerunt centum quinquaginta tres, & pisces magni: & cum hoc præparauit miraculosè & ex consequenti optimum piscem super prunas, & panem, Ioan. vlt. Nec obstat verbum Christi, quo

Humbert.
sup. regul.
B. August.
cap. 25.

Exod. 16.
25.

Deut. 29. 5.

quo dixit Matth. 10. discipulis duodecim,
quos misit prædicare: *Non, inquit, peram in*

Mat. 10.
10.

via, neque duas tunicas, neque calceamenta,

B. Hieron.
ibid. 10. 9.

scilicet *portetis*: quia illud ibidem B. Hieronymus sic exponit: Simplex vestimentum

dicitur quidquid necessarium est alicui, secundum qualitatem loci aut temporis; duplex autem, quod extra necessitatem est.

Neque duas tunicas habeatis, inquit; in duabus tunicis mihi videtur innuere duplex vestimentum.

Non quod in locis Scythiæ aut glaciali niue rigentibus, vnica quis debeat esse tunicam contentus: sed quod in tunica

intelligamus vestimentum duplex, ne alio vestiti, aliud nobis futurorum timore referuemus.

Item in epistola ad Fabiolam idem sic exponit: Quidquid, ait', corpora nostra defendere potest, & humanæ succurrere

B. Hieron.
ad Fabiolam,
fortè ad
Hedibiam
quæst. 1.
tom. 3.

imbecillitati, quos nudos natura profudit, hoc vnica appellanda est tunica: & quid-

quid in præsentibus alimentis est necessarium, hoc vnus diei victus appellatur.

Docet illud, de quo supra, Spiritus sanctus in principio Christianæ religionis, de qua dicitur Act. 2.

Habebant omnia communia,

Act. 2. 44.

possessiones & substantias vendebant, & dividebant illa omnibus, prout cuique opus erat.

Quando igitur prouidetur debite & abunde in necessariis, viris bonis, sequuntur

O

tria

*Tria bona
sequuntur
debitam re-
rū necessa-
riarū pro-
uisionem.*

tria bona, videlicet laus Creatoris secundum illud: *Edent pauperes, & saturabuntur; & laudabunt Dominum, qui requirunt eum.*

Secundò, custodia paupertatis; quia aliàs multi aut efficiuntur proprietarij, aut mutant locum, aut Prælati detrahunt: quia

Eccli. 27. 1. *propter inopiam multi deliquerunt:* Ecclesiast. 27. Tertiò, virtus corporis, per quod feliciorum possunt prosequi statum. propter

Psal. 58. 10 quod Psalmista ait: *Fortitudinem meam ad te custodiam.* Et è contrario, quando non prouidetur in temporalibus debite, sequuntur

*Tria mala
ex inopia
Religiosorū
oriuntur.*

tria mala, videlicet, murmuratio, proprietates, & infirmitas vel debilitas ac ineptitudo sustinendi difficilia & iugum Ordinis.

CAPVT XIII.

Deducit duo vltima preparatoria; videlicet vt inuoluntarij sepe seminetur verbum Dei, & vt in puniendo reos non parcatur excessui.

*Quibus
predicandū
verbū Dei,
vt refor-
matio opti-
mè succedat.*

SEXTVM preparatorium est, vt his qui sunt inuoluntarij, sepe seminetur verbum Dei, per prædicationem publicam: aliquando ad populares, aliquando etiam fiat ad inuoluntarios fratres, aliquando etiam ad voluntarios claustrales. Ad populares quidem, vt discant, quàm bona sit reformatio cum suis

fuis aliquibus fructibus, vt benè fiant contenti quoad reformatores, si apud pusillos est subortum scandalum; & vt reformationem inchoatam, vel inchoandam, velut nouellam plantulam iuuent posse-tenus irrigare, ne arefcat. Vnde B. Gregorius super illo Iob 12. *Si continuerit aquas, omnia siccabuntur; & si emiserit eas, subuertent terram;* sic dicit: Si aqua scientia prædicationis accipitur iuxta quod scriptum est, Aqua profunda verba ex ore viri; & torrens redundans, fons sapientiæ. Cùm aqua continetur, cuncta siccantur: quia cùm scientia prædicatorum subtrahitur, eorum qui virefcere in spe æterna poterat, corda protinus arefiunt, vt in desperata siccitate permaneant, dum fugitiua diligentes, nesciunt sperare mäsura. Aliquando etiam, & potius sapè fiat exhortatio per verbum Dei ad inuitos regulares, vt à faucibus dæmonum eripiantur. Vnde B. Gregorius super illo Iob 29. *Conterebam molas iniqui, & de dentibus illius auferbam prædam,* dicit: Toties ex iniqui dentibus Ecclesia prædam tulit, quoties ex erroris morfu animam prædicando eripuit. Quis namque iniquus veriùs dici potest, quam diabolus? cuius molas conterimus, quoties differendo contra eius astutias, occulta eius machinamenta monstramus. Aliquando

O 2 præ-

B. Greg.
l. II. Mor.
cap. 6.

Verbū Dei
aqua dicitur.

B. Greg.
lib. 19. Mo-
ral. c. 23.
Verbū Dei
ex faucibus
dæmonis
hominem
eripit.

B. Greg.
 lib. 19. Moral. c. 1. & 2.

prætereà ad voluntarios claustrales, sermo Dei dirigendus est, vt pane cælesti recreati, aduersa faciliùs tolerare possint. Sicut dicit idem B. Gregorius: Arbor est, quia speciosus forma præ filiis hominum. Huius arboris rami, prædicatores sunt. In istis ramis volucres requiescunt, quia sanctæ animæ, quæ quibusdam virtutum pennis à terrena cogitatione se subleuant, in eorum dictis atque consolationibus, ab huius vitæ fatigatione respirant.

Modus exhortandi per verbū Dei familiaris, dum lex datur & reformatur.

Exod. 4. 14

Hunc modum exhortandi per Dei verbum, reperimus in legis datione & reformatione tentum esse, scilicet circa legem naturæ, Moyse & Christi. Cùm enim lex naturalis parētibus primis data tepuisset, & Deus eam per scriptam legem reformare vellet, Moyse & Aaron misit: de quibus dicit ad Moyse Exodi 4. *Frater tuus Aaron Leuites, scio quòd eloquens sit: loquere ad eum, & pone verba mea in ore eius, & ego ero in ore tuo, & in ore illius; & ostendam vobis, quid agere debeatis. Ipse loquetur pro te ad populum, & erit os tuum: tu autem eris in his, quæ ad Deum pertinent.* Sic prætereà quando lex Moyse reformari debuit, ad licentiam Cyri, Zorobabel litteratissimus & Propheta Zacharias suis sermonibus induxerunt captiuos, vt irent Ierusalem, & templum

plum ædificare inciperent, & reformare cærimonias. Sic quando postmodum Darius regnare cœpit in Ierusalem, statim duo Prophetæ surrexerunt, scilicet Zacharias & Aggæus, prædicantes & exhortantes pro continuanda structura templi; & tunc alij animati, templum perfecerunt, 1. Efd. 5. vbi dicitur: *Tunc* (scilicet quando isti duo prophetauerunt & prædicauerunt) *surrexerunt Zorobabel filius Salathiel & Iosue filius Iosedec, & cœperunt ædificare templum in Ierusalem, & cum eis Prophetæ Dei adiuuantes eos*; dicti scilicet duo. Sic etiam postea, constructo templo, Esdras in lege doctissimus, in captiuitate plures suis induxit sermonibus, quòd Ierusalem venerunt, vbi plura reformauit, contra legem facta. Ita in positione legis Euangelicæ Christus cum duodecim Apostolis, & septuagintaduobus discipulis, verbû Dei seminare voluit. vnde & Act. 2. dicitur de primitiua Ecclesia: *Erant autem perseuerantes in doctrina Apostolorum, & communicatione fractionis panis, & orationibus.* Insistendum ergo est opportunè, importunè, prædicatione verbi diuini in principio cuiuslibet reformationis; quia est virtuosum, vtpote panis, qui procedit de ore Dei: est lucidum & lucerna pedum, & lumen semitis nostris: & est dulcissimum, quia

præcipit Dei desiderabilia, & dulciora super mel & fauum.

*Septimum
medium re-
formatio-
nis, punire
excessus.*

Septimum præparatorium est, vt scilicet in puniendo reos, non parcatur eorum excessibus. Talis autem correctio, in casu quo inuiti debent reformari, certè discretissimum virum, si haberetur, benè exigeret: quia vbi multi peccatores solùm infirmitates celare cupiunt animæ, nec medicus animæ quæritur, nec diligitur, sed faciliè ei inuidetur. unde Gregorius 9. Moral. c. 1. Peruersæ mentes, si semel ad studium contrarietatis eruperint; siue prauum siue rectum quid à contradicentibus audiant, aduersus hoc responsonibus impugnant: quia cum persona per contrarietatem displicet, nec recta quæ protulerit placent. At contrà bonorum corda, quibus in odium non venit persona, sed culpa, sic peruersa diiudicant, vt recta quæ dicuntur assumant.

*Quinque
obseruanda
punire cu-
pienti.*

Psal. 140. 5

Debet igitur, qui corrigentis habet officium, quinque inspicere. Primò, vt sic corrigat, quatenus si boni sunt, non durè nimis procedat. Dicit sic Psalmista: *Arguet me iustus in misericordia, & increpabit me.* Sed rationem assignat B. Gregorius sic, vbi priùs; Discernendis contradicentium sensibus æquissimi arbitri resident, & sic malè prolata respuunt, vt comprobent quæ ex veritate

cog=

cognoscunt. Secundò, sic corrigat malos, vt inde boni non perdantur. vnde Gregorius ibidem; Solent inter spinarum multitudines, etiam de frugibus semina succrescere. Cauta ergo manu operantis agendum est, vt dum spina tollitur, spica nutriatur: quatenus qui studet eradicare quod pungit, nouerit seruare quod reficit. Tertiò, sic corrigat animosè, vt tamen humilitas intus non amittatur; vt docet idem 7. Moral. dicens: Sancti etenim viri, nec ex elatione sunt liberi, nec ex timore submissi, sed cum reuerentia eos ad libertatem vocis erigit, consideratio infirmitatis propriæ in humilitate custodit. Culpas quippe delinquentium etsi ex alto increpantes feriunt, semetipsos tamen apud se subtiliùs iudicantes, quasi in abiectis ponunt. Exempla ibi ponit multa Sanctorum. Quartò, sic corrigat peruersos, vt ad tempus, si expedit, punire omittat. De quo idem 2. lib. cap. 18. dicit: Sciendum quòd nonnumquã cum redarguuntur prauis, deteriores existunt. Idem l. 2. c. 18. Ipsis ergo & nobis parcimus, si ab eorum redargutione, pro eorum amore cessamus: vnde necesse est, vt aliquando toleremus tacendo quod sunt; quatenus in nobis discant viuendo, quod non sunt. Quintò, sic corrigat, vt modus non furorem sed discretionem assumat. De quo

B. Greg. 7.
Mor. c. 15.

Aug. sup.
ep. ad Gal.
tom. 4.

Augustinus super Epistol. ad Galatas dicit:
Quidquid lacerato animo dixeris, punien-
tis est impetus, non charitas corrigentis. Et
vt Gregorius Nazianzenus in Apologetico
in Apol. 1. diffusè tradit, longè maiore arte opus est, in
medendis animarum quàm corporum vul-
neribus.

Greg. Naz.
in Apol. 1.

C A P V T X I V.

*Proponit duos modos reformandi, scilicet, generalem & specialem. Et circa genera-
lem tria dubia mouet. Primum, an aliqua
lapsa Religio possit tota reformari. & il-
lud determinat quòd non, per multa istud
probando.*

*Duo modi
reforma-
tionis.*

Nunc veniendo ad tertium minùs prin-
cipale huius tractatus, scilicet, ad re-
formationis & suæ dispositionis subiectum,
opus erit videre, quis modus reformandi sit
debitus. De quo, duo modi loquendi in ge-
nere possunt assignari; vnus remotus & ge-
neralis, alius propinquus & specialis.

Circa communem & generalem modum
reformandi, occurrunt tria dubia. Primum,
an aliqua lapsa religio possit tota simul re-
formari. Secundò, vtrum melius sit refor-
matione laxè quàm rigidè incipere. Tertio,
quæ fuerint radices lapsuum in Ordinibus.

Ad

Ad primum videtur quòd non; præfer-
 tim si est multiplicata in monasteriorum
 numero. Patet hoc ex radice triplici; scilicet,
 ex suæ formæ primaria introductione,
 ex materiæ nimia indispositione, & bene
 agentium paucitate. Reformare enim est

*Resoluit an
 Religio la-
 pfa possit
 tota simul
 reformari.*

maioris difficultatis quàm formare, vt ex
 vi. cap. patuit. Sed forma Religionis cuius-
 libet successiue in primitiua eius institutio-

*Prima dif-
 ficultas ex
 parte for-
 ma.*

ne cœpit crescere, non simul tota, sed pede-
 tentim dilatabatur per varia de nouo con-
 structa monasteria: vtputa Ordo Clunia-
 censium in Cluniaco, Cisterciensium in Ci-
 sterccio, Præmonstratensium in Præmonstra-
 to, Prædicatorum in Tolosa, & sic de aliis.

Sic etiam introductio formæ Euangelicæ,
 quæ quædam reformatio fuit legis veteris,
 quam Christus non venit tollere, sed perficere;
 successiue in orbem venit terrarum: quia primò
 multitudo credentium, quibus erat vnum cor
 & anima vna in Domino, & qui habebant omnia
 communia, introducta est Ierosolymis; deinde per
 reformatores, videlicet Apostolos, venit successiue
 in orbem, & vinea Ecclesiæ dilatauit ramos suos.

*Forma Eua-
 angelica
 successiue
 introducta.*

Patet secundò responsio ex materiæ ni-
 mia indispositione. Sunt enim Religiones
 plurimæ, in quarum monasteriis penè nul-
 libi velut olim viget regularis obseruantia,

*Secunda
 difficultas
 ex indispo-
 sitione ma-
 teria.*

& ita multiplicata sunt vitia, transgressiones, & abusus tanti, vt humanitus nō videatur possibile omnia talia reformare simul & tollere. Non enim forma ignis introduci potest ligno viridi, nisi prius multis actionibus præuis humidum expellatur & frigidum. Nec terra fructifera efficitur, prius non culta multipliciter. Sic etiam olim electa plebs Israëlitica terram repromissionis simul reformare non potuit, Iebusæis malis resistantibus. Nec Zorobabel, Esdras, & Neemias, quamuis erant viri doctissimi, & omni virtute præditi, statim potuerunt efficere, vt lex Dei in ciuitate Ierusalem seruetur integrè: quin imò in multis sæpè suos repererunt legis transgressores: maximè nūc in vsura quam exercuerunt diuites, nunc in contractu illicito, quo Gentilium tenuerunt vxores; nunc in fractione Sabbati, quando aduehebant merces; nunc in machinatione mortis, quam quidam Neemiæ intentabant factis proditoriis.

*Quætrās-
gressio in
terra pro-
missionis
frequēior.*

*Tertia dif-
ficultas ex
benè agen-
tium pau-
citate.*

Patet tertid responsionis veritas, ex benè agentium paucitate. Hi enim qui formam Religionis perditam possunt introducere, sunt qui forma eadem actuati sunt, cum vnumquodq; tale facit ipsum tale, & agens agit, in quantum actu est. Sunt autem in comparatione malorum, boni religiosi paucif-

ciffimi; & facilius est deficere, quàm proficere; valetque peruersus vnus plures peruere, quàm decem boni vnum conuertere. Nec omnes boni viri, qui sunt boni in toto vno Ordine, fortassis secundam partem Ordinis possent reformare, etiamsi vellent. Ponamus præterea, quod rarum est apud quosdam, quòd Visitator alicuius Ordinis sit bonus, leges & ordinationes condant in aliquo dissoluto monasterio optimas, corrigat quorundam excessus, dum visitet, pro viribus addat pœnas etiam excommunicationis legum transgressoribus, Quid quæso sequitur, nisi quod verbo tenus promittet obseruantia regularis timidi, multa bona se facturos durante Visitatoris presentia, fingent laborem in præceptis? Et quia diu ibi stare nequit is qui visitat, statim vt recesserit, nullus est malorum qui opere compleat, quod prius se facturum quadam obducta simulataque hypocrisis promisit. Messis ergo monasteriorum multa, operarij autem pauci. Ex quibus omnibus iam liquet, quòd sunt quidam simplices, qui Ecclesiam in omni ferè statu lapsam grauius, putant per vnum Concilium generale posse reformari totaliter. Bona plura facere potest, non ambigo, generale Concilium; sed non simul reformare omnia. Opus hoc est non vnius Concilij, sed dierum

*Errant qui
vniuersam
Ecclesiam
per vnum
generale
Concilium
posse refor-
mari pu-
tant.*

*Ecclesiam
à primo ex-
ordio defor-
matis ha-
buisse pul-
chrè osten-
dit.*

dierum plurium: & fortassis numquam hoc fiet; sicuti & in retroactis iam temporibus, numquam Ecclesia diu stetit sine deformatis & persecutoribus. Adam enim viuente, Cain fratricida etiam cum omnibus suis filiis auaritiæ & terrenis inseruisse legitur, Seth Domino diu benè viuente. Ante diluuium verò Noë tempore, filij Dei, Seth scilicet, per filias hominis Cainitas deformati sunt; adeò, vt octo hominibus demptis, mundum aquæ subuerterét. Post diluuium inter Deicolas, Cham patris deridet verecundiam: & statim Nemroth tyrannidem in alios exerquit sibi coætaneos. Abraham cum paucissimis fugit de Vr Chaldæorum, ignem nolens cum aliis pro Deo colere, qui tamen Ismaëlem in domo sustinuit propria. Isaac propter Esau sæuitiam, Iacob innere sensit homicidium. Ioseph innocentissimus fratrum in domo paterna sustinuit inuidiam, & eos accusauit de crimine pessimo. Moyses vir mansuetissimus sustinuisse dicitur populam duræ cervicis, licet quidam essent beneuoli. Iudicium tempore, quomodo post Gedeon habuerint simoniaccè filij Israël sacerdotium, videatur Iud. 18. Samuel in Heli domo vidit auarè & negligenter nimis Leuitas viuere: imò & luxuriosè viuentes filios Leui cum aliis fēminis adulterantes

tes

tes potuit perpendere. Dauid modò Saulis
 fœuitiam, modò Absolonis cum complici-
 bus persecutionem passus est. Iebusæus præ-
 terea numquam extirpari per Israël potuit
 toto regno fidelium, & potentissimorū tem-
 pore. Quorum temporibus diuisum est re-
 gnum Israëliticum, erecta sunt idola, mago-
 rum succreuit superstitio; & non obstante
 quorundam Prophetarum exhortatione, à
 sanctissimis vix vestigium legis colebatur
 Moysaicæ. Adimpleuerunt enim reges nati
 de gente Iudaica tandem plateas Ierusalem
 Prophetarum sanguine innoxio. Completo
 proinde in captiuitate Babylonica annorum
 numero septuagenario, multi ex Israël po-
 puli potius manere eligebant inter gentes
 locupletes, quàm redire in Ierusalem ad co-
 operandum reformationi Religionis perdi-
 tæ. Quot verò mala, Iudas Machabæus Dei
 sacerdos, vna ex parte cum suis sustinuerit
 pro lege Dei; fratribus à parte tunc altera
 legem Dei deformantibus; quotque perse-
 cutiones Onias sacerdos à Simone & Me-
 nelao fictis Pontificibus, reperiet qui libros
 Machabæorum inspexerit.

Sic insuper sub lege Evangelica Christus
 in senatu Apostolico Iudam sustinet: Apo-
 stoli & primitiua Ecclesia Iudæorū & Nico-
 laitæ persecutionem patitur. Petrus cum

Simone

*Deforma-
 tio legis
 Evangelicæ
 quando in-
 cœpta.*

Simone mago decertat. Ioannes à Cherintho hæretico pugnam fuscipit. Paulus innumera patitur à suis falsis fratribus, prout historia tradunt tam Apostolicæ quàm Evangelicæ. Quanta autem deinde nouella Ecclesia à tyrannis sustinuerit tempore Martyrum vsque ad beatorum Siluestri & Constantini imperia, quando nullum generale Concilium propter fidei æmulos congregari potuit: quanta verò deinceps per hæreticos, Arium, Sabellium, & innumeros panè alios eorum complices & schismaticos, Ecclesia à suis passa sit, videat quilibet tam in Eusebij Ecclesiastica, quàm Cassiodori in Tripartita, historiis. Non ergo mirū, si hodie generalis simul omnium reformatio, ad multa, non ad pauca respicientibus videtur humanitus impossibilis. Senserunt hoc olim Doctores Ecclesiæ potissimi: puta Gregorius Nazianzenus in suo Apologetico, vbi caufatur Clerum sui temporis & populum malorum nimis abundare vitiis: quamobrem etiam primum Episcopatum se fugisse asserit. Ita sensit B. Ambrosius, in cuius historia legitur: Cùm Ambrosius radicem omnium malorum auaritiam magis ac magis in hominibus crescere cerneret, & maximè in his qui erant in potestate constituti, apud quos omnia pretio vendebantur; nec non

*Generalis
omniū re-
formatio
humanitus
impossibilis.*

Greg. Naz.
Apolog. i.

Sur. in vita
B. Ambros.
4. Aprilis.

&

& in his qui erant sacris deputati mysteriis, vehementer ingemuit, & se de huius sæculi ærumna liberari exorauit instantius: exauditus est, & illud latè reuelauit suis fratribus. Sicque se beatus Augustinus ad Vincentium Donatistam tuebatur, quando ait; *Quantūlibet viget disciplina domus meæ, homo sum, & inter homines uiuo: nec mihi arrogare audeo, vt domus mea melior sit, quàm Arca Noë, vbi inter octo homines vir reus inuentus est, aut melior sit, quàm domus Abrahamæ, cui dictum est, Eiice ancillam, & filium eius; aut melior sit quàm domus Isaac, cui de duobus geminis dictum est, Iacob dilexi, Esau autem odio habui. Similiter autē fateor charitati vestræ coram Domino Deo nostro, qui testis est super animam meam, ex quo Deo seruire cœpi, quoniam difficile sum expertus meliores, quàm qui in monasteriis profecerunt; ita non sum peiores expertus, quàm qui in monasteriis defecerunt: vt hinc arbitror dictum in Apocalypsi; *Iustus iustificetur adhuc, & qui in sordibus est, sordescat adhuc.**

Aug. refert
illa ep. 137.
tom. 2.

CA-

CAPVT XV.

Mouet secundum dubium, An melius sit reformationem laxè vel rigidè incipere. Et mouet argumenta pro vtraque parte contradictionis, distinguens finaliter, & ostendens per quinque exempla, quòd qualibet lex in obseruando tepescit, nisi reformatio fiat in ea.

*Ostendit
qua mala
oriuntur
ex laxa re-
formatio-
ne.*

AD secundum dubium, an melius sit reformationem laxè quàm rigidè incipere, in locis vbi reformationi oportunitas arriserit, quid respondendum sit, dubito. Quæ si lentè incipitur, & integra Regula & constitutio non conseruatur rigidè per multitudinem in reformationis exordio, experientia docente didicimus, vix posse postea vniquam perfectam reformationem induci. Tam boni quàm mali in quadam assuefiunt viuendi inertia, quam postea tollere est difficilius, quàm graues in sæculo peccatores conuertere, vt supra patuit de Religiosis tepidis. Qui enim parua negligit, teste Scriptura, paulatim decedit. Semperq; postea sic arguunt: In reformationis principio, & hætenus, fuerunt Patres litterati & sancti, qui ad rigida hæc nos non arctauerunt, cur ergo iugum imponitis nobis, quod nec

nos,

nos, nec patres nostri portare potuerunt? Et sic modò auctoritatem talium, modò præscriptam consuetudinem, modò nature fragilitatem, & multa alia obiiciunt Superioribus; imò sæpè diuisiones in conuentu ex his feminant, ita vt fit multùm difficile eos ad maiora perfectionis instrumenta ponere. Sciunt hoc, qui abstinentiam esus carniæ prohibitam in suo Ordine, & similia, numquam potuerunt obtinere in monasteriis etiam aliàs reformatis, vbi in exordio reformationis hæc non introducta fuerunt.

Si verò dixerimus rigidè fore procedendum ab initio cum deformatis fratribus, opponent plura suprà argumenta posita primo libro, & se coram Ecclesiasticis & secularibus multùm apparenter excusare poterunt hi, qui aliàs ad reformationem sunt inuiti. Obiicient etiam doctrinam Legislatoris supremi Matth. 12. positam, & vaticinium sumptum ex Isaia 42. *Arundinem quassatam non confringet, & linum fumigans non extinguet, donec eiiciet ad victoriam iudicium.* Respondebunt insuper sicut Christus Matth. 9. contra discipulos Ioannis, qui Christo dixerunt: *Quare nos & Pharisei ieiunamus frequenter, discipuli autem tui non ieiunant? Nemo committit commissuram panni rudis in vestimentum vetus:*

Mala quæ procedunt ex rigida reformatione.

Mat. 12. 20

Isa. 42. 3.

Mat. 9. 14.

P

tol-

tollit enim plenitudinem eius à vestimento, & peior scissura fit. Neque mittunt vinum nouum in vtres vsteres: alioquin rumpuntur vtres, & vinum effunditur, & vtres pereunt. Sed vinum nouum in vtres novos mittunt, & ambo seruantur. Habebunt pretereà pro se fortassis illius sacratissimi Concilij Ierosolymis celebrati sententiam, in quo Petrus ait eis fidelibus, qui circumcisionem volebant gentibus cõuersis imponere: *Quid tentatis Deum, imponere iugum super cervicem discipulorum, quod neque patres nostri, neq; nos portare potuimus? Sed per gratiam Domini Iesu Christi credimus saluari, quemadmodum & illi.* Et in eiusdem Conci-

Act. 15. 28. *lij epistola sic Gentilibus scribitur: Visum est Spiritui sancto & nobis, nihil imponere vobis oneris, quàm hæc necessaria, ut abstineatis ab immolatis simulacrorum, id est, à propriatis, seu auaritiæ vitio; à sanguine & suffocato, id est, à rebelli inobediëntia, & fornicatione. A quibus custodiëtes vos, benè agitis. Valete.* Quãta porrò cautela B. Benedictus per suã Regulam in capitulo de electione & officio Abbatis committat benigniter tractare & regere eos, qui infirmi sunt moribus; & vasa sunt rubiginea, norût hi, qui eundẽ passum regulę legerunt notabilẽ: respon-

Psal. 18. 8. *dẽdo quòd Lex Domini est immaculata, cõ-*
uer-

S. Bened.
in Reg.

uertēs animas, & testimoniū Domini fidele,
sapientiā prestans paruulis, teste Psalmista.

Tamen ad dubium, Primò notandum, quòd quælibet lex siue Regula per Ecclesiam approbata, quamuis in se sit rectissima & stabilis; tamen propter infirmitatem humanæ naturæ, cui applicatur diu per multitudinem & semper, non manet in vsu, sed dietim, nisi cum magna sollicitudine custodiatur, à moribus hominum labitur: vt patuit in lege naturæ primis insita parentibus, quæ ante diluuium pænè defecit in omnibus: in lege scripta data per Moysen populo Israëlitico, quæ tempore Iudicum & Regum tandem à cunctis ferè deserebatur: in lege Euangelica, quæ in principio nascentis Ecclesiæ custodiebatur exactissimè; & tamen moderno tempore, iuxta Apostoli dictum, refriguit charitas multorum. Et idem patet in quarumlibet Religionum regulis & constitutionibus, quæ olim custodiebantur ad vnguem, sed hodie vix vestigium earum manet. Et ideò propter deficientem vsum cuiuslibet Regulæ, ipsa lex cum regulato assimilatur rebus defectilibus, vtputa, ci-
tharæ, horologio, choro, periodo, ac nauigio. quarum quælibet indiget rectore aut diligenti artifice, qui defectum eius, cum deficere cœperit, arte sua reformet.

*Notandum
quomodo
omnia paulatim in-
tereunt.*

*Coacervatio pulcherrimorum
similium.*

Horologium enim etsi semel ad cursum sui motus positum per horarum spatia fuerit; tamen deficiente funis longitudine, aut alio accedente impedimento, opus est, vt reformetur per suum artificem. Citharizandi etiam ars, quamuis sit in se stabilis; tamen quia per vsum plectri, aut per tactus duritiam, chordæ successiuè laxantur, & idcirco nisi chordæ retendatur ad normam musicæ, tandem potiùs stridorè, quàm harmoniam in auribus audientium efficiunt. Sic chorus quantumcumq; cantum Ecclesiasticum seu psalmodiam altè incipiat; tamen apud habentes vocum grauedinem, tantum adeò descendit, vt necesse sit cantorem reintonare altiùs. Ita periodus corporis complexionati hominis, quia tendit per elementorum propria continuè ad terminum; oportet, si quis diu viuere debet, vt medici arte reformetur. Sic præterea est de naui, quæ contra fluxum fluminis habet ascendere, necesse est, vt continuè per nautam sursum trahatur, aliàs tandem fluctibus mergetur pelagi, quia descendit continuè. Pari modo est sentiendum de qualibet regula & lege, quæ nisi per artificem sibi propositum continuè applicetur hominibus, tota deperit. Et hanc ob causam reor, Deus omnisciens, hunc modum in omni legis datione tenuit,

tenuit, ut in eius principio semper viros posuerit perfectissimos; quibus conceptum opus per primum eorum impressum impetum, ad perfectionem sui cursus continuaretur diutius. Sic legi naturali Adam præfecit, de quo dicitur: *Minuisti eum paulo minus ab Angelis, gloria & honore coronasti eum, & constituisti eum super opera manuum tuarum.* Sic legi scriptæ Moysen tradidit, virum, cui similis, teste Scriptura, postea non surrexit inter puros homines per decursum Testamenti veteris, solo Christi Baptista dempto, si veteri legi debet connumerari. Sic legi charitatis & Evangelicæ speciosus forma præ filiis hominum præficatur, & cœtus Apostolicus. Et ita etiam in omni Ordine approbato per Ecclesiam, Deo cooperante actum est, ut semper talis Pater fuerit in principio, de quo dici posset; *Non est inuentus similis illi, qui conseruaret legem Excelsi.* Hinc est, quod B. Antonium in fronte status monastici, postquam tepuit, primo posuit; deinde Basilium, Hieronymum, Augustinum, Benedictum, Dominicum, & Franciscum, ac similes velut duces exercituum, propriis anteposuit Ordinibus.

Hæc idcirco prænotauerim, ut videatur, quam necessarium sit eos esse hodie in Religione sua discretos & perfectos, qui reparare habent velut instrumenta nimis def-

Quam prudenter reformatio instituenda.

ctibilia, sui Ordinis citharas mysticas. Ca-
uere enim habent, ne qui leniter tensi, in
supererogationis operibus Deo dulciter
modulari possent, & eum laudare in chor-
dis & organo: ne nimium tracti ad grauia ex-
ercitia, sese cogantur rumpere; aut velut ro-
tam carri murmurare faciant continuè per
impatentiæ vitium. Caueant etiam è con-
trario, ne si quis sit, velut chorda putrida,
fortassis multitudinem inficiens, vt illam, si
frangatur, aut multitudinem rodat conta-
giosis criminibus, seorsum studeat ponere,
& locare pro illa aliam, quatenus multitudo
Deum laudare possit, velut in psalterio &
citharis, bonis operibus, tam per Decalo-
gum, quam per Euangelica consilia. Si enim
Principum terrenorum musici, qui huma-
nas aures demulcere solent, sua arte sym-
phoniaca pro terreno pretio nihil omittere
norunt de concernentibus artis suæ regulis;
quanto magis Prælati & congregationum
spiritualium Præpositi, pro regni cælestis æ-
terno præmio, & ob Dei reuerentiam paria
debent facere? Vt videlicet in corrigendo
suam musicam, & reformando vasa musi-
ca, nihil omittant de contingentibus, quan-
tum humanitus est possibile. Notandum
Secundò, quòd hîc opus est distinctione
B. Augustini in libro suo Enchirid. vbi po-
nit

Aug. c. 110.
Enchirid.

nit quatuor animarum differentias : Sunt enim quadruplices nonnumquam in con-
 uentu aliquo fratres : quidam valdè boni, quidam valdè mali, quidam mediocriter boni, & quidam mediocriter mali.

*vt quatuor
 animarum
 differentia
 secundum
 S. Aug. sic
 quatuor
 differentia
 Religioso-
 rum.*

Cum primis igitur, respondendo ad du-
 bium, agendum est leniter; & tamen ita, vt
 regulam & statuta seruent pro viribus inte-
 gre, quia tales sibilo mouentur leniori. Cum
 mediocriter bonis procedendum est pari-
 formiter, nisi tepori se dietim contra regu-
 lam dare inciperent, quia tunc inclinandi
 sunt voce & exhortatione asperiori. Cum
 mediocriter verò malis, qui contagiosis non
 sunt imbuti vitiis, calcaribus mixtim & si-
 bilo exhortatorio vtendum erit. Cum valdè
 malis autem, qui vitiis letalibus inficiunt a-
 lios, ita prouidendum erit, ne alios corrup-
 pant, & vt ipsi à suis malis resipiscant; aut
 saltem vt maiora mala, puniti & custoditi,
 perpetrare non possint. Faciant igitur in his
 omnibus reformatores, prout in his & in a-
 liis vnctio Spiritus sancti docuerit, & regula
 seu statuta ac aliorum Doctorum scripta de-
 terminauerint; atq; quemadmodum in cir-
 cumstantiis locorum, temporum, & perso-
 narum, experientia seu euidètia facti informa-
 uerit: quia de his impossibile est, cum sint
 particularia, regulas ministrare sufficientes.

CAPVT XVI.

Determinat tertium dubium, & ostendit quot fuerint & sint radices lapsuum in diuersis Ordinibus, nempe sedecim. Et primas quinque declarat: & sunt, malorum prælatio, correctionis omiſſio, officialium multiplicatio, larga dispensatio, & inobedientium rebellio.

Enumerat sedecim radices, quæ lapsuum Religionis progignunt.

AD tertium dubium, quæ sint & fuerint radices lapsuum in Ordinibus: memini de hoc legisse cuiusdam Doctoris deuoti Ordinis Prædicatorum Tractatû quemdam, & responsa notabilia, quæ coram me nõ habeo, nec memoria mea ista fortè in toto retinet. Occurrunt tamen mihi quædam ex eisdem & ex aliis, & sunt numero xvi. Quorum quædam habent locum in capite, quædam in membris, quædam in vtrisque, & quædam ex aliis accidentibus. Omnia tamen causa destructionis exstiterunt regularis obseruantie: videlicet quoad capita, indignorum & malorum prælatio, correctionis omiſſio, officialium inutiliû multiplicatio, & larga in professis dispensatio. Quoad subditos verò, Prælati exhibitæ rebellio, priuata temporalium appropriatio, incauta cum exteris conuersatio, & studij religiosi omiſſio. Quoad vtroque

que

que autem, videlicet tam quoad Prælatos, quàm quoad subditos, sunt ineptorum ad officia promotio, minimorum debitorum inconsideratio, locorum nimia multiplicatio, feminarum incauta adhæsiō, & bonorum virorum perditio. Sed quoad extrinseca, sunt diuitiarum impropotionata augmentatio, bellorum & tyrannorum oppressio, parochiarum noua incorporatio.

Prima radix est, indignorum & malorum prælatio. Hanc ob causam Christus in templo *eiicere cepit vendentes & emētes*, Matthæi 22. vbi dicit Chrysostomus; Sicut de templo omne bonum egreditur, ita de templo omne malum procedit. Si enim sacerdotium integrum fuerit, tota Ecclesia floret: si autem corruptum fuerit, omnium fides marcida est. Sic enim cum videris arborem pallentibus foliis, intelligis quia vitium habet in radice: sic cum videris populum indisciplinatum, sine dubio cognosce, quia sacerdotium eius non est sanum.

Secunda radix est, correctionis debitæ omissio. Non enim solum verbis oportet corrigere subditorum insolentiam, sed etiam factis: alioquin culpa tam in Prælato redundat, quàm in subditos, vt expressè contigit Heli summo Sacerdoti respectu filiorum suorum, qui fures erant diuini sacrificij,

P 5 auari

Prosequitur primam radicem.
Mat. 21. 12.
Chrysost. hom. 38. in Mat. in op. imperf.

Maximi refert in Ecclesia sacerdotes esse bonos, aut malos.

II. Radix.

*Quantum
malum ex
omissa cor-
reptione.*

auari & fornicarij, quos pater quidem ver-
bis, sed lenibus solùm corripuit: idcirco eis
non emēdatis, pater mortuus est subitanè,
filij in prælio; alterius vxor, scilicet Phinees
intempestiuo partu periit; arca capitur, &
Sacerdotij dignitas à genealogia Heli subla-
ta est, 1. Reg. 2. & 4. cap.

III. Radix

*Damna ex
facile amo-
ris aut mul-
tiplicatis
Prælati.*

Tertia radix est, officialium inutilium
multiplicatio, quæ fit quandoque in Præla-
ti nimis veloci amotione, qui nouit iam
ouium proprietates, & per consequens eas
melius regere, si bonus est, quàm alius,
qui sequitur, facere valeat; qui antequam
prædecessoris sui experientiam acquirit, ou-
ibus in regiminis pastu multum deperit. Fit
etiam ista officiorum multiplicatio & offi-
cialium, inutilis & nociua plurimum, præ-
fertim quādo pro officiis pecunia & emolu-
menta temporalia aliqua etiam pro mona-
sterio recipienda occurrunt: quia exinde
fiunt faciliter proprietarij, & euaporatur
propter extrinseca officia ipsa acquisita de-
uotio. Horrent exinde loca regularia, &
Deo subtrahitur seruatorum debitus in cho-
ro numerus. Sic enim dum sacrista pro ec-
clesia pecuniam recipit, librarius pro scri-
ptoribus, vestiarius pro vestitu, sutor calceo-
rum artifex pro corio, pistor pro molendi-
nario, infirmarius pro debilibus, Abbas vel

*Nota quā-
ta officialiū
diuersitas
apud de-
formatos.*

Prior

Prior pro sibi necessariis, procurator pro sæcularibus, bursarius pro conuentus utilitatibus; & sub pietatis specie, per officialium numerum, qui sub vnico vel binario conseruari bene posset, latenter subintrat proprietatis vitium. Non sic Christus fecisse legitur primitiuè, nec Ecclesiæ Principes. Nam inter duodecim Apostolos & septuagintaduos Discipulos, solum Iudam pro procuratoris officio elegit, qui pecuniam tractaret, & haberet loculos, vt dicitur Ioan. 13. Et in Ioan. 13. 29 cœtu primitiuæ Ecclesiæ, qui circiter tria millia personarum habuit, propter ministerium mensæ, id est victualium, non videntur nisi septem electi esse Diacones, Act. 6.

Quarta radix est, larga in professis dispensatio, in his videlicet, quæ ad Regulam & statuta pertinent. Nam ex talibus sequitur omnium ad Religionem pertinentium tandè dissipatio. Quo contrà reperimus in primordio cuiuslibet legis Prælatos transgressoribus earû pœnas durissimas inflixisse. Quæ gra- uiter animæ aduersum in Priores vtriuslibet legis transgressores. vnde hominè, qui Sabbato collegit ligna, in carceratû iussit Deus in principio dationis legis Mosaicæ per omnè Israël lapidibus extra castra obrui, Num. 15. Et de blasphemio Num. 15. v. 35. nominis Dei, pari modo incarcerato, Deus ait Leu. 24. 14 *Educ blasphemum extra castra, & ponent omnes, qui audierunt manus suas super*

super caput eius, & lapidet eum populus uniuersus. Sic etiam filij Israël post acceptam legem, quando eam non curauerunt seruare, nunc incendio, nunc serpentibus, nunc terræ hiatu à Deo puniti esse leguntur. Pari modo in primitiua Ecclesia, vt Religio- nis eius regularis obseruantia, præsertim in paupertate voluntaria custodiretur, Christo permittente, Iudas proprietarius suspendio interiit, & eius sequaces Ananias & Saphira subitanea morte per Petri sententiam plexi sunt ilicò, vt habetur Act. 5. Benè ergo Prælatum describit Apostolus ad Titum 1. di- cens: *Oportet Episcopum, id est, superin- tendentem Prælatum, esse sine crimine sicut Dei dispensatorem.*

*Descriptio
Prælati.
Tit. 1. 7.*

v. Radix.

*Definit in-
obedientiã.*

*Hugo li. 2.
de claustro
animæ c. 13
Cõtemptus
trifariam
medetur.*

Quinta radix est, Prælati exhibitæ per inobedientiam rebellio. Est autem, vt ait Tullius, inobedientia, duritia mentis obstinata, cum debeas imperanti velle obtemperare. & vt Hugo dicit lib. De claustro animæ, morbus ex superbiæ tumore procedens: sicut sanies ex vlcere, sic ex superbia contemptus manat. Hæc autem tribus modis mederi solet, videlicet emplastro, virgulto, & ferro; id est, exemplo boni operis, verbo exhortationis, & disciplina correctionis. Cum enim vlcus non emittit per confessionem saniem, vel ex commoni-
tione

tionem non permittit emendationem, restat
vt ferri recipiat incisionem, id est, corre-
ctionem disciplinae.

CAPVT XVII.

*Declarat quinque alias radices, quae sunt
temporalium priuata appropriatio, in-
cauta cum extraneis conuersatio, studij
Religiosi emissio, ineptorum ad officia
promotio, & minimorum debitorum in-
consideratio.*

SEXTA radix est, priuata temporalium VI. Radix.
appropriatio contra Superioris rationa-
bilem licentiam, contra communitatem re-
rum, & contra votum paupertatis. De qui-
bus Cassiodorus dicit: Prouidè decreuit an-
tiquitas vniuersitatem edictis generalibus Cassiod. l. 9
variarum
epist. 18.
admoneri, per quae & debitum animae cor-
rigitur, & excedentis verecundia non graua-
tur. Cuncti enim sibi aestimant dici, vbi nul-
lum constat exponi, & similis fit innocenti,
quem contigerit sub communionem purgari.
Huius autem communitatis laesionem per
bona applicata iure proprietario, omnes Re-
gulae sanctorum Patrum summè detestati
sunt. Patet hoc in praereditatis de Ananiæ &
Saphiræ & Iudæ poenis crudelibus. Patet in
primis Ægypti, & ei propinquis Patribus,
qui

qui talem volentem habere propria, simi-
bant ab inferni canibus nudum dilacerari
per *delationem carniū. Patet in B. Augu-
stini Regula, vbi dicit: Si quis rem sibi colla-
tam celauerit, furti iudicio condemnetur.
Patet in fratre Iusto, non re sed nomine,
Ordinis S. Benedicti, qui ob occultatio-
nem trium aureorum sine presentia fratrum
est mortuus, & in sterquilinio, iubente bea-
to Gregorio, est sepultus; & quamuis in
morte pœnituerit, tamen omni ferè suf-
fragiorum p̄sidio vsque ad diem trigesi-
mum est spoliatus.

*delecta-
tionem
August. in
Reg. to. 1.

B. Greg.
l. 4. Dial.
cap. 55.

VII. Radix
ex qua de-
formata
Religio.

Conuersa
tio malorū
perniciosa.

Isa. 6. 5.

Septima radix est, incauta cum exteris
conuersatio: quia hæc nisi moderatè fiat,
etiam cum circumspectione maxima, citò
deuotionis exhaurit vigorem. Vix enim per-
fecti sine peccato conuiuere possunt natio-
ni prauæ & peruersæ, minùs autem hoc va-
lent imperfecti. Hæc ille S. Propheta sensit,
cùm ait: *Vir pollutus labiis ego sum, in me-
dio populi polluta labia habentis ego habito.*
Isaiæ 6. Vbi Glossa: Hoc dicit Isaias pro
societate populi, cum qua cogebatur loqui.
Noxium est cum peccatoribus viuere: quia,
qui tangit picem, inquinabitur ab ea. Hu-
ius radice vitiatione, duo videntur Ordi-
nes sine lapsu ab initio stetitisse, Carthusien-
sium, & Cælestinorum.

Huius

Huius cohabitationis infectio B. Grego-
 rium coëgit à felicitate sæculi Ordinem in-
 trare monasticum, & deinde in Summum
 Pontificem electum vitæ suæ statum deploro-
 rare, vt patet in Dialogorum proœmio,
 & in Prologo super Iob, vbi dicit: Post-
 quam sum cælesti desiderio afflatus, sæcula-
 rem habitum contemnere melius putavi.
 Cumque ad hoc me cogeret animus præ-
 senti mundo quatenus specie tenus deser-
 uire, cœperunt multa contra me ex eiusdem
 mundi cura succrescere; vt in eo non iam
 specie, sed quod grauius est, mente retine-
 rer. Quæ tandem cuncta sollicitè fugiens,
 portum monasterij petij. Contra præfatam
 radicem, B. Antonij sententia fuit & habe-
 tur in vitis Patrum; Quocumque, inquit,
 vadis, Deum semper habe præ manibus; &
 in his quæ agis, adhibe testificationem sa-
 crarum Scripturarum; & quocumque loco
 sederis, non citò mouearis. Et iterùm: Quie-
 scens in solitudine à tribus bellis eripitur,
 scilicet auditus, locutionis, & visus; & vnã
 tantummodò habet pugnam, scilicet cor-
 dis. Ait iterùm idem: Sicut pisces si tarda-
 uerint in sicco, moriuntur; ita monachi ex-
 tra cellam tardantes, à quietis proposito re-
 soluuntur. Sic Helinandus sanctam Abba-
 tissam Syncleticem dixisse ait: Sicut gallina
 dese-

B. Greg. in
 epist. ad
 Leand.

In vitis
 Pat. part. I.

Solitarius
 à tribus bel-
 lis eripitur.

Ex Heli-
 nand. refert
 hæc Vin-
 cent. li. 17.
 hist. cap. 9.

deserens nidum suum, facit oua sua sine pullis exire; sic monachus vel virgo de loco ad locum transiens, frigescit, & mortificatur.

ix. Radix

Octaua radix est, studij religiosi omissio: quæ iam Mendicantium Ordines, eos comparando ad præterita, multum tendere facit ad occasum. Percepi idipsum ab Ordine possessionatorum à viris optimæ conscientia, se non diu reformatos esse mansuros, nisi studium apud se resuscitarent. Habet igitur locum hodie in vtrisque illud Osee 4.

Osee 4. 6. *comminatum populo Israël ruituro: Contuit populus meus; eò quòd non habuerit scientiam: quia tu scientiam repulisti, repellam te, ne sacerdotio fungaris mihi: & oblita es legis Dei tui, obliuiscar filiorum tuorum*

Hieron. ad
Rusticum
monach.
tom. I.

& ego. Hinc Hieronymus Rustico monacho in epistola ad eundem exarata: Numquam de manibus & oculis tuis recedat liber. Et idem: Ama scientiam Scripturarum, & vitia carnis non amabis. Litteratorum enim

*Ignorantia
mala.*

virorum carentia in monasteriis, litteratis sæcularibus ingressum vetat, Ordinis Prælatos reddit contemptibiles, vitiosos nescit corrigere; nec tentatos iuuenes credere finit suis rectoribus. Quo contra docuisse videtur B. Hieronymus super Psalmos dicens:

B. Hieron.
sup. Psal.

Solent viri, solent & monachi, solent & mulier-

lier-

lierculæ, hoc inter se habere certamen, vt plus ediscant Scripturas, & in eo se putant esse meliores. Et ad Demetriadem virginē: Hieron. ad Demetr. tom. 9. Vtere, inquit, lectione diuina vice speculi, fœda corrigendo, pulchra conseruando, & pulchriora faciendo. Scriptura enim speculum est, fœda ostendens, & corrigens, & docens. Sed vtinam hodie non haberet locum in quibusdam monasteriis illud Isaia 5. maledictum: *Vae, inquit, qui consurgitis mane ad ebrietatem sectandam, & potandum vsque ad vesperam, vt vino æstuetis. Cithara & lyra, & tympanum, & tibia, & vinum in conuiujs vestris: & opus Domini non respicitis, nec opera manuum eius consideratis.* Isa. 5. 11. Et statim causam huiusmodi excessiuū subdit: *Propterea captiuus ductus est populus meus, quia non habebat scientiã, & nobiles eius interierunt fame, (Glossa, verbi Dei:) & multitudo eius siti exaruit, (Glossa, realis doctrinæ.) Propterea dilatauit infernus animam suam, & aperuit os suum absq; vlllo termino. Et descendent fortes eius, & sublimes eius, gloriosiq; eius ad eum.*

Nona radix est, ineptorum ad officia promotio: quæ fit aliquando ad officia capitum, de quo prius dictum est; aliquando ad officia membrorum & particularia; aliquando etiam ad gradus scientificos, vbi litteratura

Q

NON

non suppetit. Ex quibus sequuntur communitati multa dispendia : quia si illud fit in officiis eorum temporalibus, tunc tales aut superbiunt, aut iniuriantur proximis, aut pereunt conuentus bona temporalia ex talium incuria. Tales officarios, viros pessimos, ponere super filios Israël olim studuit rex Antiochus; de quo 2. Machab. 5. dicitur: *Reliquit autem & prepositos ad affligendam gentem: Ierosolymis quidem Philippum genere Phrygem, moribus crudeliorum eo ipso, à quo constitutus est: in Garizim autem Andronicum & Menelaum, qui grauius quàm ceteri imminebant ciuibus.* Si autem fit ineptorum promotio ad gradus immeritos, sequuntur grauiora plerumque Ordini & loco incommoda: quia sic Ordo vilipèditur, qui admittit talia; fit iniuria scientiæ & gradui. Volunt tales regere ceteros, & prælaturas statim ambiunt. De quibus dicit B. Ambrosius: Rescindenda insipienti potestas, non adiicienda libertas. Hanc etiam ob causam nonnulli de quodam Mendicantium Ordine, prout tempore nostro accidit, nullum admittere voluerunt ad supremum conuolare Theologiæ gradum in suis conuentibus: studium quidem non prohibentes, sed verentes gradus abusum. an bene vel malè, aliis iudicandum committo.

Deci-

*Quid mali
ex Superiore
re malo*

2. Mach. 5.
v. 22.

*Quid indo-
ctorum pro-
motio.*

Amb. lib. 2.
ep. 7. non-
nihil à fin.

Decima radix est, minimorum debito- x.Radix.
rum inconsideratio & negligentia. vnde Ec-
cles. 19. *Qui spernit modica, paulatim deci-* Eccli. 19.1
dit. Hinc Philosophus 5. Politicor. dicit:
Oportet quod paruum est, maximè obser- Arist.lib.5.
uari, latet enim subintrans præuaricatio; Polit.c 8.
sicut substantias, parvæ expensæ consumunt cap. fin.
sæpè factæ. Et Tullius lib. 1. de Officiis: *Que*
parua videntur esse delicta, ab his est dili-
gentius declinandum. Tales fuerunt Patres
monachi primitiui; de quibus dicit Cassia- Cassian.l.4
nus, de Institutis monachorum: In septima- de Instit.
na cuiusdam fratris, cum præteriens Oeco- monach.
nomus tria lenticulæ grana vidisset iacere cap.20.
in terra, quæ hebdomadario festinate, dum
ea præparat coctioni, inter manus, cum aqua
qua diluebantur, elapsa sunt; confestim su-
per hoc Abbatem consuluit, à quo velut in-
teruersor neglectorquæ sacri peculij iudica-
tus, ab oratione suspensus est. Cuius negli-
gentiæ reatus non aliter ei remissus est, nisi
eum publica pœnitentia diluisset. Non so-
lum enim seipfos esse seruos, sed etiam om-
nia quæ sua sunt, credunt Domino conse-
crata. Propter quod si quid fuerit in mona-
sterio semel illatum, vt sacrosanctum decre-
uerunt cum omni reuerentia debere tracta-
ri. Sunt enim multi, qui non curant trans-
gredi statuta parua, & peccata venialia inci-
dere:

Q 2

dere:

Contēnen-
tes parua
& venia-
lia, errant.
Aug. lib. de
x. chordis,
cap. 11. &
tract. 12. in
Ioan. circa
fin. tom. 9.

Boëth. c. 6.
Pulchrè
dictum

*cōstantia:

dere: cū tamen per talia perueniatur ad magna. In cuius cōtrarium dicit Aug. lib. de decem chordis: Nolite cōtemnere venialia, quia minima sūt: sed timete quia plura. Plerumque enim bestiaē minutæ multæ nocent. Numquid minutissima sūt grana arenæ? sed si arena ampliùs in nauī mittatur, mergit illam, vt pereat. Quàm minutæ sūt guttæ pluuiæ: nōne flumina implent, & domos deiiciunt? Timenda est ergo ruina multitudinis. Aduertendum præterea, quòd omnis mali origo semper fuit negligentia. Si enim primus Angelus circumstantias debitas, & primus homo similiter, inspexissent; talia nequaquā in peccata corruissent. Propter quod Boëth. lib. De disciplina scholarium dicit: Sicut in vnoquoque opere mater est * diligentia, ita vniuersæ doctrinæ & disciplinæ nouerca est negligentia.

CAPVT XVIII.

Declarat tres alias radices: quæ sūt, locorum nimia multiplicatio, feminarum incauta adhesio, & bonorum virorum perditio.

x1. Radix.

VNDECIMA radix est, locorum nimia multiplicatio, aut in numero monasteriorum, aut in vno monasterio structurarum varie-

varietas. Ex monasteriorum enim multitudine, in exemptis Ordinibus præsertim, sequitur difficultas regiminis; quia quod nimium est, vix, aut nullatenus regi potest, ut

Inconuenientia ex multitudine monasteriorum.

patet in multitudine exercitus: de qua quidam sapiens ait Dario, plus esse contra Alexandrum timendum, quàm de ea gaudendum foret. Sequitur etiam carentia & fratrum penuria faciliter: quia per talia varia loca oportet à locis, vbi quidam essent necessarij, eos mitti aliò. Sequitur insuper minor ad Ordinem fauor, quia raritas rebus pretium imponit. Sequitur prætereà, potissimè apud Mendicantium fratrum Ordines, defectus rerum temporalium: quia cum ex terminis se nutrire habeant, arctitudo terræ multis non finit ministrare victum, vbi paucis sufficeret. Hæc & similia motiua legitur olim monuisse Prædicatorum Ordinem primus postillator totius Bibliæ, Venerabilis Hugo eiusdem Ordinis, iam assumptus in Cardinalatus officium, quatenus scilicet Ordo à nimia cõuentuum multitudine abstineret. Ex multiplicatione verò structurarum in vno monasterio, sequuntur magna inconuenientia, quæ supra lib. i. cap. 17. narrata sunt. Insuper expensæ graues ex eodem imminent, nunc de lignis submouendis, nunc de muris reficiendis, &

Hugo Ordinis Prædicatorum, primus postillator totius Bibliæ. S. Scriptura.

Q 3

nunc

*Timenda
religioni dū
nimum se
amplificat
& extendit.
Ila. 5. 8.*

nunc de rectis refarciendis. Timendum igitur est multis Religionibus, ne illud malum eis appropriari possit Isaia 5. *Vae, qui coniungitis domum ad domum, & agrum agro copulatis vsque ad terminum loci. Numquid habitabitis vos soli in medio terra? In auribus meis sunt haec, dicit Dominus exercituum. Nisi domus multa deserta fuerint grandes, & pulchra absque habitatore.*

*XII. Radix
ruinam
religioni
generans.*

*Num. 31.
v. 16.*

*B. Aug. l. I.
Soliloq.
c. 10. to. I.*

*Hieron. ad
Nepot. de
vita Cler.
tom. I.*

Duodecima radix est, feminarum incauta ad haesio; siue sint illae saeculares siue monasticæ. De quibus Moyses Num. 31. dicit Israël, qui obtento bello seruauerunt feminas: *Nonne istae sunt, quae deceperunt filios Israël ad suggestionem Balaam, & prauari cari vos fecerunt in Domino, super peccato Phogor, vnde & percussus est populus?* Ad idem est B. Augustinus lib. Soliloq. Nihil esse sentio, quod magis ex arce deiiciat animum virile, quam blandimenta femine. Et Hieronymus ad Nepotianum: *Hospitulum tuum aut raro aut numquam mulierum pedes terant: omnes puellas ac virgines Christi aut æqualiter ignora, aut æqualiter dilige. Vide ne sub eodem tecto manseris, nec in præterita castitate confidas. Nec Sampson fortior, nec Dauide sanctior, nec Salomone potes esse sapientior. Memeto semper quod paradisi colonum de possessione sua mulier eiecit.*

eiecerit. Et ad Heliodorum: Quid facit monachus in cellis feminarum? quid sibi volunt priuata & sola colloquia, & arbitros fulgentes oculi? Sanctus amor impatientiam non habet. Ideò idem Hieronymus de vita Clericorum: Feminarum cum Clericis nullo pacto coniuncta permittitur conuersatio. Ianua diaboli, via iniquitatis, scorpionis percussio, nociuum genus est femina. Cum proximat, stimulat, ignem incendit, flammigero igne percutit conscientiam pariter habitantis, & exurit fundamenta montium. Si cum viris feminae habitent, viscarium non deerit diaboli. Medium loquendi cum feminis tenere docet Athanasius libro suo exhortatorio ad monachos, vbi sic dicit: Vita vestra iubeat, lingua suadeat, quia plus auctoritatis exemplum, quam sermo gestat. Feminas probas & Religionis studio Deo dedicatas, cum mensura venerationis honorate, vt nec austeritas inhumana, nec fedulitas sit remissa. In loquendo autem cum eis, praecipue vobis aetas, hora, solitudo vitanda sunt, vt vitetur omne quod contra vos potest fingi, tamquam possit credi. Ipsa feminae semina priusquam nutriatur, intereant: non enim vobis tandem fides facti, sed etiam possibilitas est releganda mendacij.

Tertia decima radix est, bonorum virorum

Q 4

Hieron. ad Heliodor. fortè aduer. Vigilant. cir. fin. tom. 2.

Hieron. ad Oceanum de vit. Cler. tom. 4. *Femina describitur.*

Athanas. in exhor. ad monach.

Qualis femina honoranda.

Quid inter loquendum cum eis seruandum.

XIII. Radix.

Prou. 29.
v. 18.

rum perditio, quia tunc maligni libertatem habent malè viuendi. Sensit hoc, qui ait Prouerb. 29. *Cùm prophetia defecerit, dissipabitur populus.* Perduntur viri boni multipliciter: aliquando ineuitabili morte, violenta vel naturali: aliquando per corruptores animarum, morte deterius morali: aliquando per tyrannos sæculares vel Ecclesiasticos de territorio propelluntur, morte ciuili: aliquando etiam de vno loco mittuntur ad alium, cui subueniendum erit.

Quantum
obstet profligare probos

Cauendum ergo, quantum ratio dictauerit, & quantum est humanitus possibile, ne notabiles viri perdantur: quia in eorum presentia salus animæ conseruatur, quæ in eorum perditur absentia. Vnde Prouerb. 29.

Prou. 29. 2.

In multiplicatione iustorum latabitur vulgus; cùm impius sumpserit principatum, gemit populus. Et iterum: *In multiplicatione impiorum multiplicabuntur scelera, & ruinas eorum iusti videbunt.* Patuit hoc in Moyse, quo viuente religio veteris Testamenti fidelissimè per eum retenta est: & inde moriturus, ait ad Israël: *Novi quòd post mortem meam iniquè agetis, & declinabitis citò de via, quam præcepi vobis.* Sic Iosue moriturus ait ad populum Israël: *Non potestis seruire Domino.* Et Iudicum 2. dicitur:

Deu. 31. 29

Seruiertis quibus Dominus (scilicet filij Israël)

Ios. 24. 19.

Iudic. 2. 7.

seruierunt quibus Domino (scilicet filij Israël)

cunctis

cunctis diebus Iosue, & Seniorum, qui longo post eum vixerunt tempore. & statim sequitur: *Et surrexerunt alij, qui non nouerant Dominum, & opera que fecerat cum Israël: feceruntque filij Israël malum in conspectu Domini, & seruiuerunt Baalim; ac dimiserunt Dominum Deum patrum suorum.* Hinc de assumendo Elia in paradisum, per Helisæum 4. Regum 2. clamando dicitur: *Pater mi, pater mi, currus Israël, & auriga eius.* Currus enim supportat, & auriga dirigit: sic Elias populum Israël supportauerat, defectus supplendo in impetratione pluuiæ, periclitante populo, & reduxit eundem ad veram fidem per impetrationem super holocaustum. Pari modo Helisæo ægrotante, & statim morituro, vt dicitur ibidem c. 13. *Descendit ad eum Ioas rex Israël, & flebat coram eo; dicebatque, Pater mi, currus Israel, & auriga eius.* Ita rex Iuda Ioas, viuentem Ioiada Sacerdote, eodemque dirigente, optimè rexit regnum, legem, templum, sacerdotium, & alia regulauit sanctissime: sed statim, Ioiada defuncto, se adorari permisit vt Deum, 2. Paralip. 24. Iudic. 2. 10
4. Re. 2. 12.
4. Reg. 13.
v. 14.

Q5

CA7

CAPVT XIX.

Declarat duas alias radices: quæ sunt, diuitiarum improportionata augmentatio, & bellorum ac tyrannorum oppressio.

XIV. Radix

QUARTA DECIMA radix est, diuitiarum improportionata augmentatio, per quam videmus hodie grauissimè collapsa in Religione monasteria: nec mirum, quia abicitur paupertatis votum per diuitiarum inordinatum vsus. Ex hac radice monasterium S. Martini Turonis in moribus adeò collapsum fuit tempore magni Caroli, ita vt ibi monachi viuerent nimis deliciose, induerentur sericis vestibus, & calceamentis aurei coloris. Vnde duo Angeli ingressi sunt dormitorium; & vno digitum extendente, alter monachos indicatos percutiebat. Vnus autem monachus vigilans, hoc videns, fugit; & Angelum, ne se occideret, per nomen Dei adiuratum emolliuit, vt refert S. Odo Abbas, & Vincentius in Speculo historiali, lib. 23. Destruunt autem diuitiæ Religionem dupliciter: vno modo quando assumuntur à particularibus personis vt propriæ, & tunc adest proprietatis vitium, quod Christus in Anania & Saphira puniuit grauissimè, Actor. 5. Alio modo, quando diuitiæ

non

*Diuitiis
collabuntur
religiones.*

*Pulchrum
exemplum.*

*S. Odo a-
pud Sur. 18.
Nou. lib. 3.
vitæ. &
Vincent.
lib. 23. hist.
c. 173.*

*Dupliciter
diuitiæ va-
stant deco-
rem reli-
gionis.*

non habentur in proprio, sed in communi.

An tales diminuant perfectionem Religionis, definit S. Thomas in hæc verba: Habere superabundantes diuitias in communi, siue in rebus mobilibus, siue immobilibus, est impedimentum perfectionis, licet totaliter non excludat eam. habere autem de rebus exterioribus in communi, siue mobilibus siue immobilibus, quantum sufficit ad simplicem victum, perfectionem Religionis non impedit, si consideretur paupertas per comparisonem ad communem finem Religionum, qui est vacare diuinis obsequiis. Si autem consideretur per comparisonem ad speciales fines Religionum, sic præsupposito tali fine, siue paupertas maior vel minor, est Religioni accommodata: & tanto erit vnaqueque Religio secundum paupertatem perfectior, quanto habet paupertatem maioris proportionatam suo fini. Et ibidem ponit tres gradus Religiosorum. Primi sunt, quorum religio ordinatur ad actiones corporales vitæ actiuæ, vt ad militandum, vel hospitalitatem sectandam, & isti debent habere communes diuitias & abundantiam diuitiarum communium. Alij sunt, quorum religio ordinatur ad vitam contemplatiuam, & talibus competit habere possessiones moderatas: nisi simul oporteat tales

Reli-

S. Tho. 2.2
q 188. ar. 7

*Non maior
paupertas
optima, sed
fini con-
gruentior.*

*Quibus Re-
ligiosis com-
petant ma-
gna diuitia*

*Quibus
mediocres
diuitia.*

Quibus
modica di-
uitia.

Qua cen-
seantur su-
perabun-
dantes di-
uitia Reli-
giosis.
Hieron. ad
Heliod.
Episc. de
morte Ne-
potian. t. 1.

Deut. 32. 15

uinum verificetur Deuteronom. 32. *Incras-
satus est dilectus, & recalcitrauit: incras-
satus, impinguatus, dilatatus, dereliquit
Deum factorem suum, & recessit à Deo sa-
lutari suo.*

xv. Radix.

Decima quinta radix est, bellorum ac
tyrannorum oppressio, per quæ apud Græ-
corum & Latinorum Ecclesiam innumera
propè

prope nostra tempora sunt deuastata monasteria; nunc per Saracenos, nunc per hæreticos, vt in Bohemia; nunc verò per bella Principum, vt in Francia; nunc prætereà per alios sæculares Dominos, qui exactiõibus, prædis, & oppressiõibus variis, plura monasteria ipsi destruunt, quæ eorum progenitores fundarunt & dotarunt opulenter.

De qua clade dicit Psalmista: *Dum superbit impius, incenditur pauper.* Ob tale infortunium coacti sunt Rechabitæ deuoti, cærimonix de non bibendo vinum, & de non habitando in domibus, sed in tabernaculis, dimittere in parte rigorem à patre eis iniunctum, in tempore, quo Nabuchodonosor rex Babylonis incepit vastare terram Israël. Sic postmodum religio Testamenti veteris, quæ habebatur in templo Ierosolymis, funditus defecit ibidem, quando Nabuzardan Princeps dicti Nabuchodonosor intrauit Ierusalem, succendit domum Domini, omnemque domum combussit igni, & muros Ierusalem in circuitu destruxit: translati sunt cum vasis viri & feminae in infinita multitudine, & sacerdotes cum ministris in Babylonis regnum, 4. Reg. ultimo. Ita cum Antiochus rex pessimus dominari cœpit in Ierusalem, & in circuitu, cultum veri Dei de templo eliminauit, & ciuitati Ierusalem idola

Psal. 9. 23.
Persecutionis tempore
perit Religio.
Ierem. 35.

idola introduxit, & cærimonias omnes diuinas prohibuit; ita vt nullus se auderet Iudæum nominare; ac infinita alia mala cultoribus Dei altissimi intulit, prout diffuse habetur 1. Machab. 1. Et quamuis talia mala bellorum sæpe suis peccatis mereatur populus: tamen valdè verendum est, quòd similia suis deformitatibus plus demereatur Clerus & status Ecclesiasticus. Hæc tradit Chrysoftomus super isto 21. Matth. *Eiecit vendentes de templo, &c.* vt allegatum est in 1. radice.

Peccata populi irritat Deum, magis Ecclesiasticorum.
Chryl homil. 38. in Matth.

CAPVT XX.

Pandit decimam sextam & ultimam radicem: quæ est Parochiarum plurium incorporatio. Et elicit sedecim remedia contra lapsum Religionis.

XVI. Radix

SEXTA DECIMA radix est apud quosdam, Parochiarum plurium incorporatio; propter quam aut vix reformari possunt, aut si reformati sunt, difficulter in bono perseuerant. Non enim dubium, quin per religiosos viros salus animarum multum procurari possit apud plebeios: sed cum monachus solus, aut etiam alteri consociatus, multum manet extra suum cœnobium, sicut curam habentibus est necessarium, faciliter eis placet

Religiosi curam pastoralem administrantes quibus malis expositi.

cet fuga monasterij, horret exinde fratrum
 in clauſtro contubernium, moram trahat
 neceſſe eſt ſatis ſepè circa ſexum femineum,
 & implicari habet rebus temporalibus. Ex
 quibus ſequitur inobedientia ad Superio-
 res, negligentia mandatorum in Regula, ca-
 ſtutatis periculum, & philargyriæ incendi-
 tur vitium. Prudenti igitur conſilio uſi ſunt
 primitiui Patres Prædicatorum Ordinis, qui
 in ſuis ſtatutis inhihent, ne pro eis aliquis
 recipiatur locus cui ſit annexa cura anima-
 rum: idipſum faciunt Canonicorum regu-
 larium, vt audio, conſenſu vnanimi, multa
 in Germaniæ partibus reformata monaſte-
 ria. Percepi præterea relatione viri cuiuſdam
 fide digni, quemdam noſtro tempore Ab-
 batem fuiſſe alterius Ordinis; qui cùm re-
 periret ſuum monaſterium multarum Eccle-
 ſiarum parochialium eſſe plebanum, litte-
 ras vel bullas conſectas deſuper omnes ſcal-
 pello diſcerpſit, dicens in contrarium mur-
 murantibus: Malo Eccleſias perdere, quàm
 bonos monachos: ſunt enim ſæculares plu-
 rimi, qui prouidere poterunt Chriſti ouicu-
 lis. Huius mentis fuiſſe diuoſcitur B. Gre-
 gorius, qui Caſtorio Ariminenſi Epifcopo
 ita ſcribit: Miſſas publicas in cœnobio om-
 nino fieri prohibemus, ne in Dei ſeruorum
 reſſibus, & eorum receptaculis, vlla popu-
 laris

B. Greg.
 lib. 4. epiſt.

laris præbeatur occasio conuentus: quia non expedit animabus eorum. Nec audeat ibi Episcopus Cathedram collocare, vel quamlibet potestatem exercere imperandi, nec aliquam ordinationē, quamuis leuissimam, faciendi, nisi ab Abbate fuerit rogatus: quatenus monachi semper maneant in Abbatum suorum potestate; vt remotis vexationibus ac cunctis grauaminibus, diuinū opus cum summa deuotione animi perficiant. Et habetur 18. qu. 2. Luminoso. vbi Glossa super verbo *publicas*, dicit: *Publicas*, in quibus est concursus populorum, quæ fiunt in hora tertia; sed *publicas*, id est, solemnes benè cantant. Et super verbo *recessibus*, dicit: Potius ergo essent monasteria in solitudine, quàm in vrbe.

*Generales
modi sedecim
reformationis
religionem.*

Ex prædictis igitur radicibus sedecim, religionē inficientibus, possunt sedecim cautelæ elici à sensu contrario, per quas collapsa possunt monasteria reformari, & conseruari iam reformata; videlicet vt digni & boni pro Prælati ponantur; vitia debite corrigantur; inutiles officiales non ponantur; faciliter in regula & statutis non dispesetur; Prælati nequaquam rebellio fieri permittatur; temporalia fratribus in nullo approprientur; rarò fratres vel cautè cum sæcularibus conuersentur; studium litterarum, præsertim

tim sacrarum, non negligatur; indocti officiiis scientialibus non intitulentur; minima mala ne fiant, prouideatur; monasteria non nimis multiplicentur; feminis fratres non sine magna necessitate conuersentur; viri boni pro posse manuteneantur; diuitiæ superabundantes caueantur; pro pace terræ crebrò Deus & Sancti exorentur; & cura saltem per proprios fratres, aut non retineatur, aut vt solùm per solidos regatur, vel in toto adimatur. Ex his iam liquet, qui sunt modi generales Religiosos reformandi.

CAPVT XXI.

Dat specialem modum reformandi per septem monitiones: quarum tres declarat; quæ sunt, vt eligatur locus vbi verisimiliter reformatio citius inducatur, vt per principalia professionis inchoetur, & vt officia Conuentus per bonos administrantur.

SEd specialius descendendo ad reformationem alicuius monasterij, oculus mentis habeatur ad septem. Primò, eligatur locus vbi verisimiliter reformatio citius introducatur. Secundò, per ea quæ cadunt sub professionem principaliter inchoetur. Tertiò, officia Conuentus principalia per bonos administrantur. Quartò, turbatores

*Septē modi
speciales re-
formanda
Religioni
necessarij.*

R reform-

reformationis maiores emittantur. Quintò, confessores boni & beneuoli instituantur. Sextò, excessus etiam in paruis cum discretione puniantur. Septimò, ea per quæ Ordo lapsus est, præcipue caueantur.

*Primus, ut
reforma-
tionis locus
aptus eli-
gatur.*

Aristor.

*1. Par. 21.
v. 18.*

Primum est, ut de electione loci magis idonei pro reformatione prouideatur. Si enim impossibile sit, simul reformare vnum totum Ordinem, ut cap. x i v. docuimus; eligi debet de possibilibus secundum Philosophum, quod melius est. Videatur ergo an locus possit verisimiliter multa nutrire idonea Ordini supposita, an manutieri per fautores patriæ, an victum ministrare personis necessarium, an fructus magnus ibi sequi valeat animarum: & an per istum locum reformari loca valeant in breui alia; & alia considerentur similia. Hanc considerationem David habuisse perpenditur, cum religionem diuini cultus ampliare & reformare voluit. nam 1. Paralipom. 21. emit aream Iebusæi in Ierusalem, utpote locum multum idoneum, vbi Angelus David iusserat ædificare altare Domino, & offerre holocaustum post perpetrationem peccati de numeratione populi. Salomon proinde loco eodem templum sumptuosissimum cum officialibus copiosissimis prius per David ordinatis cõstruxisse legitur 2. Paral. 2. & 3. Chri-

Christus etiam Ierosolymis in medio terræ religionem Christianam primò per se, & per Apostolos, ac eorum Discipulos, initiare & prosequi voluit, vt in discursu liquet Euan- gelij, & in Apostolorum Actibus: quia à tali idoneo loco cultus Dei latiùs diffun- di potuit.

Secundum est, vt per ea quæ cadunt sub professionem, principaliter inchoetur; vi- delicet per eradicationem vitiorum morta- lium, & per fundationem trium votorum Religionis principalium, obedientiam; ca- stitatem, & paupertatem voluntariam po- tissimè. Nam vbi rerum pura communitas non seruiatur, vix spes de profectu reforma- tionis sperari potest. Qua communitate re- rum adepta, omnes panè aditus vitiorum præcludi valent: proprietate verò, vel (vt in- quiunt) appropriatis & personalibus rebus relictis, statim nulli panè vitiorum aditus possunt obstrui. Non enim quis superbia ve- stium lasciuiare potest, cum à vestiario solùm vestis ministratur regularis: auaritia tunc lo- cum vix habere potest, cui fomentum pe- cuniæ subtractum est: ad feminas nec tunc accessus, nec carnis lapsus habetur, quando eis nullum æris datur pretium: comesta- tionis & ebrietatis materiam cibus subtra- hit rectorij, cum nulla aliunde restat via

2. Inchoan- da refor- matio per ea ad qua ex vi pro- fessionis te- nentur.

Rerū pro- priarum abdicatio prorsus æ- cessaria.

*Eradicare
vicia fami-
liare fuit
Patriar-
chis, Iudici-
bus, Pro-
phetis.*

procurandi lautiora: discursus etiam extra
monasterium, ex quibus multa sequi pos-
sunt mala, faciliter restringuntur; quia ille
nihil potest allegare rationabiliter petendo
licentiam exitus, cui omnia necessaria in
monasterio largiuntur. Permissis autē pro-
priis, & appropriatis è diuerso, vix aliquid
regularis obseruantiaē nutrirī potest, nisi spe-
cie tenus. Hunc modum principalia eradi-
candi vitia in reformationis exordio sem-
per habuisse leguntur sancti olim Patriar-
chæ, Iudices, & Prophetæ: qui primò om-
nem cultum idololatriæ eradicauerunt ab
Israëlitis: vnde Abraham per Deum de Vr
Chaldæorum, id est, de igne adorato per
Chaldæos, sic vocatur: *Egredere, inquit, de
terra tua, & de cognatione tua, & de domo
patris tui, & veni in terram,* (scilicet promif-
sionis, *quam monstrauero tibi.* Quo an-
nuente statim ibi ædificauit altare Deo, vi-
ctoriam belli fortitus est, futura vidit, & cir-
cumcisionis accepit legem (vt patet Gen. 12.
vsque 18.) per quam totam suam domum
reformauit. Sic Deus legem naturalē, quam
à creationis principio cordibus hominum
indiderat, reformaturus per legem dandam
scripto (iam Moysē in monte Sinai existen-
te) sic ait à principio: *Ego sum Dominus
Deus tuus, &c. non habebis Deos alienos co-*

ram

ram me. Sic Samuel iudicaturus Israël, & eundem reformaturus, in principio regiminis ad eos ait: *Si in toto corde vestro reuer-* 1. Reg. 7. 3.
timini ad Dominum, auferte Deos alienos de medio vestrum, Baalim & Astaroth; & preparate corda vestra Domino, & seruite ei soli. Cùm autem secundùm Apostolum, idolii proprietatis tollere omnino necessarium est.
avaritia sit idolorum seruitus; summè necessariũ est in principio reformationis, proprietatis idola tollere. Nam Coloss. 3. dicitur: Coloss. 3. 5.
Mortificate membra vestra, quæ sunt super terram; fornicationem, immunditiam, libidinem, concupiscentiam malam, & avaritiam, quæ est idolorum seruitus: propter quæ venit ira Dei super filios incredulitatis. Vnde Cassianus collatione Abbatis Cassian. collat. 12. cap. 2.
 Cheremonis, eadem Apostoli verba commemorans, ait: Quisquis non communicat necessitatibus egenorum, & pecuniæ suæ, quam infideli tenacitate conseruat, Christi præcepta postponit, & idololatriæ crimen incurrit; amorem scilicet mundalis materiæ, diuinæ præferens charitati. Hæc ergo sunt avaritiæ & proprietatis idola, quæ reformationis Pater præ cunctis demoliri debet palam, & etiam occultè: exemplo illius pulcherrimæ Rachelis, quæ vt patrem suum ab idololatriæ traheret vitio, idola eius abstulit, piè mota, sed improprio furto: & cùm

ea pater quæreret, ipsa desuper sedit; Gen. 31. Per quæ significatur, vt dicit ibi Glossa, quòd auaritiæ vitium amoueri debet, & per lamenta pœnitentiæ quisque talia debet tegere.

3. *Ut officia
principalia
per bonos
admini-
strentur.*

Tertium est, vt officia conuentus principalia per bonos administrentur: puta non solum Abbacia, Prioratus, Decanatus, Præpositura, & alia, vt Magisterium Nouitiorum, ac similia, quibus vt plurimum annexa est cura animarum; sed etiam ea quibus non est annexa, scilicet vestiariæ, cellariæ, sacristiæ, & similibus rerum officia: quia si talibus non præficiuntur viri Deum timentes, & zelum religionis habentes, sed tepidorum Religiosorum complices; numquam, vel difficulter emendari poterunt vitia, quæ à talibus officiis negligenter ministratis oriri solent. Præterea Prælato principali nimis durû esset ad omnia videre officia cõtinue. In huius rei documentû legimus Num. 11. *Dixit Moyses ad Dominû: Non possum solus sustinere omnem hunc populum, quia grauis mihi est, &c. Cui respondit Deus: Congrega mihi septuaginta viros de senioribus Israël, quos tu nosti, quòd senes populi sunt, ac magistri: & duces eos ad ostium tabernaculi fœderis, &c.* vt scilicet Spiritum sanctum (id est) gratiam prophetandi, seu donum

num scientiæ accipiant. vide ibi notanda. Vnde huius adinstar ordinauit cum suis Efdras, 1. Efd. 6. ministros Dei in templo iam reformato Ierosolymis, vnde ibi dicitur: *Et statuerunt sacerdotes in ordinibus suis, & Leuitas in vicibus suis super opera Dei in Ierusalem, sicut scriptum est in libro Moy- sis.* Idem fecerunt Apostoli Chrifii primitiuam Ecclesiam in spiritualibus prouiden- tes, & temporalibus, de quibus dicitur Acto- rum 6. *Conuocantes duodecim multitudi- nem discipulorum, dixerunt, Non est equum nos derelinquere verbum Dei, & ministra- remens. Considerate ergo fratres, viros ex vobis boni testimonij septem, plenos Spiritu sancto, & sapientia, quos constituamus su- per hoc opus: scilicet prouidendi de mini- sterijs, viduis & mensis. Nos verò in mi- nisterio verbi Dei, & orationi instantes erimus.*

1. Efd. 6. 8.

Act. 6. 2.

CAPVT XXII.

Declarat residua alia quatuor, videlicet, vt turbatores reformationis compescantur, vt confessores boni instituuntur, excessus parui cum discretione puniatur, & vt ra- dices, per quas Ordo lapsus est, caueantur.

4. Turban- tes refor- mationem compescan- tur, & qua ratione.

QUARTÒ, turbatores reformationis maiores compescantur, nunc minis,

R 4 nunc

nunc pœnis, nunc etiam, si opus est, emissione ad loca alia regularia; vbi & sibi facilius proficere possint, & in conuentibus, vnde venerunt, minùs nocere. Sunt enim in principio reformationis frequenter instigante factore zizaniorum, quidam veteris vitæ capitanei, potentia amicorum, vel virorum astutia, aut propria malitia freti, qui sollicitant nedum inuitos ad reformationem, sed etiam beneuolos à cœpto opere retrahere gestiunt. Talium peruersas condiciones tradit Apostolus 2. Timoth. 3. *Quemadmodum autem, Iannes & Mambres resistunt Moyse; ita & hi resistunt veritati, homines corrupti mente.* Hos B. Iudas seu Thadæus describit in sua Epistola, dicens: *Hi, quæcumque quidem ignorant, blasphemant: quæcumque autem naturaliter, tamquam muta animalia norunt, in his corrumpuntur. Væ illis, qui in via Cain abierunt, & errore Balaam, mercede effusi sunt, & in contradictione Core perierunt.* Et post pauca sequitur: *Hos quidem arguite iudicatos: illos verò (scilicet innocentes vel beneuolos) saluate, de igne rapientes. Aliis autem miseremini in timore; odientes eam, quæ carnalis est, maculatam tunicam.* Vnde Augustinus in Regula sua, docens facinorosos corrigere, ita dicit: *Conuictus verò (scilicet de facinore)*
secun-

2. Tim. 3. 8

secundum Præpositi, vel etiam presbyteri, ad cuius dispensatione pertinet, arbitrium, debet emendatoriam subire vindictam. Quam si ferre recusauerit, etiamsi ipse non abcesserit, de vestra societate proiciatur. Non enim & hoc fit crudeliter, sed misericorditer, ne contagione pestifera plurimos perdat. De hac materia Humberti expositio videatur, aduertenda plurimum.

Humbert.
in Reg.
S. August.
cap. 99.

Quintò, confessores boni & beneuoli instituantur, qui palàm, & occultè, veluti periti medici, vulnera malarum consuetudinum medicari curent pro viribus. Hi enim melius quàm alij morborum secreta rimari, & emplastra salubria sæpè aptiùs applicare valent agrotis moribus. Et quamuis in omni reformato loco illud sit necessarium; magis tamen idoneis confessoribus, qui zelum reformationis habeant, opus est in monasteriis monialium reformandis: imò sine talibus, præsertim vbi aliquæ essent reformationi maleuolæ, numquam debita & efficax fieri potest reformatio. Sexus enim iste quia

S. Confessorij boni, ceteri medici, vulnera curat.

Femineus sexus flexibilis ad bonum & malum.

mollis, ad bonum per Deum timentes, & ad malum per desides statim persuasibilis est. Et quia facilius est destruere quàm construere, peccare quàm virtuosè agere, descendere quàm ascendere: ita vnus confessor, vel litteraturæ titulo insignitus, qui re-

*Quid con-
fessori, ut
idoneus
fiat, agen-
dum.*

formationi ex corde non afficitur, plus die vno destruit, quàm decem boni pari tempore ædificare valeant. Gerant igitur confessores idonei moraliter officia sacerdotum Leuitici generis in cognoscendis vitiorum lepris, & in docendo, ac pro talibus curandis Deo in vera religione varia virtutum offerant sacrificia.

*6. Excessus
prudenter
puniantur.*

Sextò, excessus etiam in paruis cum discretione puniantur: quando enim reformatio non inchoatur cum religionis cærimoniis, quæ etiam non cadunt sub præceptum; postmodum vix se permittunt religiosi ad altiora subleuari, vt suprâ dictum est c. 15. Cum discretione, dico, quia secûdum beatum Gregorium, cum nemo de imo repente fiat summus sine speciali miraculo, & de vno extremo ire in aliud sine læsione graui fieri regulariter nequeat, compatiendum est his qui vitiis sunt assueti, & cærimoniis inexperti, ne contra Christi doctrinam vinum nouum mittatur in vtres veteres, ne extinguatur lignum vel linum fumigans; & ne quassetur arundo vento tentationum agitata, prout tactum est hoc suprâ cap. 15. Docetur hoc sextum remedium multum caute per illud Ecclesiastici 19. *Qui spernit modica, paulatim decidit.* Vnde in Prologo statutorum Ordinis Prædicatorum ita de ipsis dicitur

*Quàm cir-
cum spectè
correctio
adhibenda.*

Eccli. 19. 1.

dicitur constitutionibus: Mutare vel addere
 nulli cuiquam propria voluntate liceat; ne,
 si minima neglexerimus, paulatim deflua-
 mus. Super quo ita dicit venerabilis Hum-
 bertus: Notandum quòd nulla eorum, quæ
 ad bonum vel ad malum animæ pertinent,
 sunt minima simpliciter; sed respectu ad
 maiora, dici possunt minima. Sunt enim
 Dei mandata maxima; sed Ecclesiæ siue
 Summorum Pontificum parua, in respectu
 ad illa: minora verò instituentium Regulas,
 vt Augustini, Benedicti, & similia: sed mi-
 nima mandata sequentium institutiones eo-
 rum condentium. Et intellige in quantum
 est ex parte mandantium, non mandatorū.
 Nam maioris auctoritatis sunt Summi Pon-
 tifices & consimiles, quàm Augustinus vel
 Benedictus. Isti verò sunt maioris, quàm
 moderni sub eis militantes. E contrà verò
 contingit interdum quoad mandatorū na-
 turam, quòd mandata superaddita Regulis
 in constitutionibus sint maioris perfectio-
 nis, quàm mandata Regularum, & manda-
 ta regularia maioris, quàm Ecclesiæ man-
 data. Secundùm ergo hunc modum vocan-
 tur hîc minima mandata constitutionum,
 & dicuntur minima ex parte auctorum. Ite-
 rum dicuntur minima in demerendo: quia
 licet sint magna in merendo obseruanti ex
 cha-

*Vnde dicitur
 tu maxima
 & mi-
 nima man-
 data.*

*In eos qui
mixima
negligunt.*

Mat. 23, 23

charitate; minima tamen sunt inter omnia demerendo, quia transgressio eorum, minima inducit peccata: sed tamen non sunt ideò negligenda, sed districtè seruanda. Sed contra, maledicit Dominus huiusmodi minima districtè seruantibus, dicens: *Va vobis Scribae & Pharisei, qui decimatis mentham, &c.* Respondeo: Licet his maledicat, non tamen propter hoc, sed propter aliud, quod subiungit, dicens: *Et relinquitis, quae grauiora sunt legis.* alioquin non subiungeret & diceret; *Et illa non omittere;* inuens quòd etiam minima non sunt negligenda. Non ergo discordat Domini sententia cum ista, sed concordat.

Septem fructus ex obseruatione minimorum.

Seruanda sunt igitur constitutionum minima diligenter multis de causis. Primò, quia valent ad meritorum cumulum. Sicut enim humiliatio circa visibilia in Sacramentis facit ad maius meritum; sic & humiliatio, quæ est circa huiusmodi minima. Secundò, ad ædificationem proximorum. Interior enim dispositio non ita ædificat, sicut exterior compositio. Tertiò, ad exercitium virtutum. In his enim probatur, & exercetur obedientia, humilitas, & similia. Quartò, ad impedimentum malorum maiorum. Quomodo enim incurrit detractio- nes, vel lites, vel huiusmodi, qui seruat si-
len-

lentium? est ergo silentium obstaculum ad maiora mala, & sic aliæ obseruantia. Quintò, ad custodiam maiorum bonorum. Sicut enim dissipata sæpè, quæ modica est, dirumpitur possessio: sic dissipatis, constitutionibus, maiora bona citius dissipantur. Sextò, ad locupletationem spiritualem. Qui enim modica congregat, locupletatur; & qui negligit ea custodire, depauperatur, etiam si diues sit. Ideò dicitur: *Operarius* Eccli. 19. 8. *ebriosus* (qui negligit congregare denarium, & obolum quando habet, sed statim expendit in taberna) *non locupletabitur. Et qui minima negligit, paulatim decidet*: scilicet à simili. Et inde sumptum est, quod hîc dicitur: Ne si minima neglexerimus, paulatim defluamus. Hæc de Humberto.

Vltimò, caueantur etiam opera pro posse, per quæ lapsus est Ordo. De quibus dictum est satis cap. 16. Sunt etiam alia documenta salubria pro reformatione claustralium reperibilia, quæ rerum experientia & vnctio docere consuevit Spiritus almi.

IOAN.